
Innst. 120 L

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget
fra finanskomiteen

Prop. 6 L (2010–2011)

**Innstilling fra finanskomiteen om endringer i foretakspensjonsloven,
innskuddspensjonsloven, lov om individuell pensjonsordning mv.**

Innhold

	Side		Side
1. Proposisjonens hovedinnhold	5		
1.1 Sammen drag	5		
1.2 Komiteens merknader	6		
2. Bakgrunn for lovforslaget	8		
2.1 Sammen drag	8		
2.2 Komiteens merknader	9		
3. Tilpasninger i regelverket for skattebegunstigede pensjonsordninger	9		
3.1 Innledning	9		
3.1.1 Sammen drag	9		
3.1.2 Komiteens merknader	10		
3.2 Fleksibelt uttak – valgfritt tidspunkt for uttak av alderspensjon fra 62 år ...	10		
3.2.1 Sammen drag	10		
3.2.2 Komiteens merknader	12		
3.3 Fleksibilitet i uttaksgrad – kombinasjon av alderspensjonsytelser og lønnsinntekt	12		
3.3.1 Sammen drag	12		
3.3.2 Komiteens merknader	14		
3.4 Arbeidere som står i arbeid etter fylte 67 år eller etter nådd opptjeningsalder – videre pensjonsopptjening	14		
3.4.1 Sammen drag	14		
3.4.2 Komiteens merknader	15		
3.5 Arbeidstakere som slutter i foretaket eller tar ut alderspensjon – betydning for medlemskapet i pensjonsordningen	17		
3.5.1 Sammen drag	17		
3.5.2 Komiteens merknader	18		
3.6 Uføre – og uføredekninger	18		
3.6.1 Sammen drag	18		
3.6.2 Komiteens merknader	19		
3.7 Grenser for innskuddsnivå for selvstendig næringsdrivende	20		
3.7.1 Sammen drag	20		
3.7.2 Komiteens merknader	20		
3.8 Omregning av forsikringsbaserte pensjonsytelser og seleksjonsfradrag .	21		
3.8.1 Sammen drag	21		
3.8.2 Komiteens merknader	22		
		3.9 Forvaltning av pensjonskapital knyttet til pensjonskapitalbevis – innskuddspensjonsordninger	23
		3.9.1 Sammen drag	23
		3.9.2 Komiteens merknader	24
		3.10 Utbetalingstid	24
		3.10.1 Sammen drag	24
		3.10.2 Komiteens merknader	25
		3.11 Pensjonsinnretningenes informasjonsplikt	25
		3.11.1 Sammen drag	25
		3.11.2 Komiteens merknader	26
		3.12 Innskuddspensjonsordning – pensjonskapitalbevis (administrasjonskostnader)	26
		3.12.1 Sammen drag	26
		3.12.2 Komiteens merknader	28
		3.13 Kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger	28
		3.13.1 Sammen drag	28
		3.13.2 Komiteens merknader	28
		3.14 Ikrafttredelse og overgangsregler	28
		3.14.1 Sammen drag	28
		3.14.2 Komiteens merknader	29
		4. Presisering av sentralbankloven § 18	29
		4.1 Sammen drag	29
		4.2 Komiteens merknader	31
		5. Økonomiske og administrative konsekvenser	31
		5.1 Sammen drag	31
		5.2 Komiteens merknader	32
		6. Finansieringsvirksomhetsloven § 2-18 og § 2-19	32
		7. Forslag fra mindretall	34
		8. Komiteens tilråding	34
		Vedlegg	50

Innst. 120 L

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

Prop. 6 L (2010–2011)

Innstilling fra finanskomiteen om endringer i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven, lov om individuell pensjonsordning mv.

Til Stortinget

1. Proposisjonens hovedinnhold

1.1 Sammendrag

Finansdepartementet legger i proposisjonen fram forslag om endringer i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven, lov om obligatorisk tjenstepensjon og lov om individuell pensjonsordning (pensjonslovene) for å tilpasse lovreglene for gjeldende skattebegunstigede private tjenstepensjonsordninger og individuelle pensjonsordninger til de nye reglene om fleksibelt uttak av alderspensjon i folketrygden som trer i kraft 1. januar 2011. Departementet foreslår i tillegg visse tekniske endringer i pensjonslovene som ikke har direkte sammenheng med ny alderspensjon i folketrygden. Det foreslås ikke endringer i regelverket for såkalte IPA-ordninger.

Disse lovforslagene bygger på Banklovkomisjonens utredning NOU 2010:6 Pensjonslovene og folketrygdreformen I og høringen av denne. I tillegg foreslås det en endring i sentralbankloven som presiserer at forbudet i sentralbankloven § 18 mot at banken yter kreditt direkte til staten ikke utelukker helt kortsiktig kreditt i forbindelse med interbankoppgjøret i Norges Bank.

Oversikt over lovforslagene og innholdet i proposisjonen

Nye lovregler om fleksibelt uttak av alderspensjon fra folketrygden trer i kraft 1. januar 2011. Det

foreslås lovendringer som innfører tilsvarende fleksibilitet i uttak av alderspensjon fra kollektive tjenstepensjonsordninger i privat sektor og fra individuelle pensjonsordninger regulert i lov om individuell pensjonsordning.

Det foreslås å åpne for fleksibelt uttak av alderspensjon etter pensjonslovene (foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven, lov om obligatorisk tjenstepensjon og lov om individuell pensjonsordning). Dette innebærer rett til å: 1) velge å ta ut alderspensjon fra 62 års alder, 2) velge hvor stor andel av pensjonen som skal tas ut, men slik at årlig alderspensjon må utgjøre minst 20 prosent av folketrygdenes grunnbeløp, 3) velge om uttaket av alderspensjon skal kombineres med arbeid og videre pensjonsopptjening og 4) velge å ta ut alderspensjon fra privat tjenstepensjonsordning uten samtidig å ta ut alderspensjon fra folketrygden.

Pensjonsinnretningene får utvidet plikt til å informere om valgmulighetene og virkninger av valgene. Ved endring av starttidspunkt for uttak i forhold til det som er fastsatt i pensjonsplanen, vil forventet periode for utbetaling av pensjon endres tilsvarende. Pensjonsinnretningen må derfor omregne pensjonen, slik at årlig pensjon blir lavere ved tidlig uttak, og høyere ved senere uttak. Alderspensjon skal som hovedregel utbetales i minst 10 år, og i alle tilfeller til fylte 77 år. Utbetalingsperioden kan settes ned slik at årlig utbetaling blir minst 20 prosent av G (nå ca 15 000 kroner).

Etter gjeldende rett skal det for kollektive innskuddspensjonsordninger fastsettes i ordningens regelverk om alderspensjon ved utbetaling skal konverteres til forsikring eller ikke. Dersom det er fastsatt at alderspensjon ved utbetaling skal konverteres til forsikring, skal innskuddene for kvinner være høyere enn innskuddene for menn. Ved innføring av fleksibelt uttak er det viktig for den enkelte å kunne

bestemme ved starttidspunktet for uttaket om pensjonen skal forvaltes i spareavtale eller konverteres til forsikring. Det foreslås derfor en adgang for den enkelte til å overstyre det valget som foretaket har gjort i ordningens regelverk.

Avsetningsgrunnlaget for ytelsesbaserte foretakspensjonsordninger er basert på forventninger om forsikredes levealder. Rett til å kreve alderspensjon utbetalt fra 62 år innebærer en endring i forhold til beregningsgrunnlaget forsikringsselskapet eller pensjonskassen har brukt, og vil kunne føre til at pensjonsinnretningene får høyere utbetalinger enn de har lagt til grunn i sin premieberegning. Det er imidlertid nå vanskelig å forutse omfanget av eventuelle slike virkninger med den nye fleksibiliteten. Det foreslås at pensjonsinnretningen skal ha mulighet til å kreve et standardisert seleksjonsfradrag fra alle som velger å ta ut pensjon før fylte 67 år, som kompensasjon for mulige seleksjonsvirkninger. Det mulige fradraget kan maksimalt utgjøre 0,5 prosent av premiereserven ved uttak ved 62 år, og forholdsmessig redusert pr. år ved senere uttak. Det foreslås i tillegg en forskriftshjemmel, som gir adgang til å justere adgangen til å ta seleksjonsfradrag dersom det skulle oppstå behov for dette.

For innskuddspensjonsordninger foreslås det en endring som innebærer at medlemskapet i pensjonsordningen opphører når arbeidstakeren slutter i foretaket, uavhengig av om det tas ut alderspensjon eller ikke. Når medlemskapet opphører, opphører samtidig arbeidsgivers kostnadsansvar. For foretakspensjonsordninger foreslås regelen om at arbeidstakere som går rett over fra arbeid til alderspensjon forblir medlem, videreført. Dersom en arbeidstaker slutter i foretaket og ikke tar ut alderspensjon, opphører medlemskapet i foretakspensjonsordningen. Medlemskap i foretakspensjonsordninger innebærer i slike tilfeller først og fremst årlig regulering av pensjoner under utbetaling. Arbeidstaker som har sluttet i foretaket før fylte 67 år som følge av uførhet, vil fremdeles være medlem av pensjonsordningen både etter innskuddspensjonsloven og foretakspensjonsloven. Gjeldende adgang til å la arbeidstakere som slutter i foretaket for å gå over på AFP beholde medlemskapet i pensjonsordningen og dermed få videre pensjonsopptjening, foreslås opphevet i både foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven. Ny AFP åpner for å kombinere AFP med videre arbeid og dermed videre medlemskap i pensjonsordningen. For å unngå at avvikling av mulighet til fortsatt medlemskap i tjenestepensjonsordningen skal gi insentiver til å framskynde uttaket av AFP, bør det være en overgangsregel som kun er knyttet til fødselstidspunkt. De yngste som kan ta ut dagens AFP er personer som er født i november 1948, og endringen bør derfor bare få virkning for personer som er født etter dette.

Økt fleksibilitet vil være en fordel for de som har rett til å ta ut pensjon. Økt fleksibilitet og økte krav til informasjon forventes samtidig å kreve mer ressurser hos arbeidsgiverne og i pensjonsinnretningene. Lovforslaget forventes ikke å medføre økt ressursbehov hos myndighetene. Dersom fleksibiliteten utnyttes, vil dette kunne påvirke inntektsnivåer og skatteinngang. Eventuelle provenyvirkinger er vanskelig å beregne, og forventes uansett å være begrenset.

Banklovkommissjonen arbeider videre med å utrede hvordan ytelsesbaserte og forsikringsbaserte tjenestepensjonsordninger bør utformes i framtiden. Banklovkommissjonen vil også vurdere endringer i de økonomiske parametere i pensjonslovene, herunder innskuddsgrensene i innskuddspensjonsloven.

Sentralbankloven § 18 slik den lyder etter lovendring 20. juni 2003 fastsetter at Norges Bank ikke kan yte kreditt direkte til staten. Dagens organisering av hhv. oppgjøret i Norges Bank av massebetalinger og verdipapiroppjøret innebærer at staten får et betydelig likviditetsbehov når det er store volumer av utestående statskasseveksler som skal rulleres. Årsaken til dette er at staten må ut med likviditet i interbankoppjøret før staten får inn likviditet igjen i verdipapiroppjøret, som normalt går ca. 30 minutter senere. Dersom det ikke er tilstrekkelig likviditet på statens foliokonto i Norges Bank, og staten ikke kan overtrekke kontoen (dvs. låne av Norges Bank), vil interbankoppjøret kunne stoppe, med alvorlige konsekvenser for finansiell stabilitet. For å unngå tvil om at Norges Bank kan gi et slikt helt kortsiktig lån i forbindelse med oppjøret (overtrekk av statens konto), foreslås det presisert i lovteksten at forbudet i sentralbankloven § 18 mot at banken yter kreditt direkte til staten ikke er til hinder for at banken yter kreditt til staten med løpetid innenfor en kalenderdag. Det vises til nærmere omtale i kapittel 4. Denne delen av lovforslaget har ikke vært på høring.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Thomas Breen, Gunvor Eldegard, Irene Johansen, Gerd Janne Kristoffersen, lederen Torgeir Micaelsen, Torfinn Opheim og Dag Ole Teigen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Leirstein, Jørund Rytman, Kenneth Svendsen og Christian Tybring-Gjedde, fra Høyre, Gunnar Gundersen, Arve Kambe og Jan Tore Sanner, fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Kristelig Folkeparti, Hans Olav Syversen, og fra Venstre, Borghild Tenden, viser til brev av 24. november

2010 fra finansminister Sigbjørn Johnsen om trykfeil i Prop. 6 L (2010–2011). Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteen er tilfreds med at departementet raskt har fulgt opp Banklovkommissjonens forslag om nødvendige tilpasninger for å sikre rett til fleksibelt uttak av alderspensjon fra kollektiv tjenstepensjonsordning i privat sektor og individuelle pensjonsordninger. For å sikre ivaretagelse av intensjonene i pensjonsreformen, må pensjonsordningene i privat sektor tilpasses til fleksibelt uttak av alderspensjon i folketrygden, som trer i kraft 1. januar 2011. Komiteen slutter seg til dette, og vil understreke viktigheten av at det nå blir større valgfrihet til å kunne kombinere arbeid og pensjon. Komiteen vil videre vise til at det etter forslaget vil være rett til å ta ut alderspensjon ved fylte 62 år eller senere, at den enkelte kan velge hvor stor andel av pensjonen som skal tas ut, at den enkelte kan velge om uttaket av alderspensjon skal kombineres med arbeid og videre pensjonsopptjening, og velge å ta ut alderspensjon fra privat tjenstepensjonsordning uten samtidig å ta ut alderspensjon fra folketrygden. Komiteen vil understreke at dette er i tråd med arbeidslinja og gir gode insentiver til å kombinere arbeid og pensjon, og støtter derfor forslaget.

Komiteen viser til at Banklovkommissjonen arbeider videre med forslag til ytterligere tilpasninger av det private pensjonssystemet til ny folketrygd. I den sammenheng vil blant annet beløpsgrenser, utforming av nye ytelsesprodukter og utvidet adgang til sammenslåing av fripoliser bli vurdert. Komiteen imøteser denne utredningen og departementets forslag i oppfølgingen av denne.

Komiteen viser videre til at alderspensjon som hovedregel skal utbetales i minst 10 år, og til fylte 77 år. Dersom pensjonskapitalen er lav, kan utbetalingstiden settes ned, slik at årlig alderspensjon ikke blir lavere enn 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp (nå ca. 15 000 kroner). For foretakspensjonsordninger foreslås det at alderspensjon uansett kommer til utbetaling ved fylte 75 år. Tidligere uttak enn det som er fastsatt i pensjonsplanen forutsetter en omregning av ytelsene. Tidlig uttak av alderspensjon uten kombinasjon med videre arbeid innebærer både at det ikke blir videre pensjonsopptjening og at pensjonskapitalen skal fordeles på flere år. Dette vil redusere den årlige pensjonsutbetalingen betydelig. Komiteen er på bakgrunn av dette tilfreds med at departementet foreslår en utvidet plikt for pensjonsleverandøren til å informere den enkelte om valgmulighetene og virkningene av valgene.

Komiteen er enig i Finansdepartementets forslag om at pensjonsleverandørene får adgang til å ta et seleksjonsfradrag fra alle som velger å ta ut alderspensjon fra en ytelsesbasert foretakspensjonsordning

før fylte 67 år, som kompensasjon for mulige tap knyttet til endrede forutsetninger for premieberegning. Komiteen slutter seg videre til at dette fradraget maksimalt kan utgjøre 0,5 prosent av premiereserven ved uttak ved 62 år, og forholdsmessig mindre ved senere uttak.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, slutter seg videre til Finansdepartementets forslag om enkelte tekniske tilpasninger i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven, lov om obligatorisk tjenstepensjon og lov om individuell pensjonsordning, og en presisering i sentralbankloven § 18 av at forbudet mot at banken yter kreditt direkte til staten ikke er til hinder for at banken yter kreditt til staten med løpetid innenfor en og samme kalenderdag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har, som det eneste partiet i Stortinget, gått imot innføringen av den reformerte alderspensjonen i folketrygden som skal iverksettes fra 1. januar 2011. Slik disse medlemmer ser det er folketrygdens alderspensjon, og en rekke av folketrygdens øvrige ytelser, deler av et system som er komplisert og nærmest umulig for pensjonister, kommende pensjonister eller andre brukere, å sette seg inn i. Disse medlemmer viser til at pensjonsreformen er et tiltak som innføres av økonomiske hensyn og som vil føre til dårligere ytelser for både fremtidige og nåværende pensjonister. Innføringen av levealdersjustering og årlig underregulering av løpende pensjoner er elementer som bidrar til en reell svekkelse av pensjonisters rettigheter.

I forbindelse med pensjonsreformen innføres også utvidet adgang til fleksibel pensjonering, og disse medlemmer viser til bestemmelsene om at pensjonering fra 1. januar 2011 kan skje fra 62 års alder for personer som ønsker dette. Pensjonen vil da bli lavere enn om den tas ut senere, og stå i samsvar med innbetalt premie og opptjente rettigheter. Dette er et prinsipp disse medlemmer støtter.

I Innst. S. nr. 195 (2004–2005) til St.meld. nr. 12 (2004–2005) Pensjonsreform – Trygghet for pensjonene hadde Fremskrittspartiets medlemmer følgende merknad:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at innføring av fleksibilitet, i betydningen nær sagt "full frihet" for den enkelte til å velge pensjonsalder mellom 62 og 70 år (i den alternative modellen; fritt fra 62 år uten øvre grense) prinsipielt er positiv. Disse medlemmer understreker imidlertid den enkeltes eget ansvar/finansieringsansvar for å få dette til. "Prisen" for å gå av tidlig er å få lavere årlig pensjon. Disse medlemmer mener det bør utredes om det i det hele tatt skal være tillatt å gå av frivillig ved 62 år, dersom den pensjonen man da får vil være så lav at

den betinger supplerende sosialhjelp, bostøtte, eller annen offentlig støtte, for at pensjonisten skal greie sine daglige utgifter. Disse medlemmer understreker også at tilslutningen til full fleksibilitet med hensyn til avgangsalder betinger at arbeidsinntekt pensjonister har ikke skal føre til avkorting av pensjonsutbetalingene.»

Disse medlemmer viser også til Fremskrittspartiets medlemmers merknader i Innst. S. nr. 168 (2006–2007) til St.meld. nr. 5 (2006–2007) Opp-tjening og uttak av alderspensjon fra folketrygden der flg. er anført:

«Disse medlemmer mener at innføring av fleksibilitet, i betydningen nær sagt "full frihet" for den enkelte til å velge pensjonsalder mellom 62 og 70 år (i den alternative modellen: fritt fra 62 år uten øvre grense), prinsipielt er positivt. Dette var også en holdning partiet uttrykte under behandlingen av pensjonsreformen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

‘Stortinget ber Regjeringen med basis i dagens pensjonssystem innføre fleksibel pensjonsalder fra 62 år.’»

Disse medlemmer er opptatt av at pensjonisters opptjente rettigheter skal ivaretas og at de skal ha en utvikling som gjør det mulig å ha en forutsigbar og verdig tilværelse som pensjonist. Disse medlemmer mener at pensjonssystemet og avtaler om fremtidige ytelser skal være forståelige for dem det gjelder, og at det skal være mulig å ha oversikt over hvilke rettigheter og fremtidige ytelser man kan forvente som pensjonist. Disse medlemmer vil vise til at den pågående rettssaken, der to tidligere stortingsrepresentanter er tiltalt for å ha tilegnet seg pensjonsytelser de ikke hadde krav på, viser med all mulig tydelighet hvor viktig det er at regleverk og avtaler er klare og kan oppfattes av dem det gjelder.

Disse medlemmer mener det er riktig at pensjonssystemet er fleksibelt og at den det gjelder selv kan velge pensjoneringstidspunkt basert på egen situasjon, innbetalt premie, sikker kunnskap om sine rettigheter, behov og plan for pensjonisttilværelsen. For å sikre at pensjonssystemet er mest mulig oversiktlig for nåværende og blivende pensjonister er det etter disse medlemmers mening viktig å unngå kompliserende faktorer som samordning og tilpassning i den grad det er mulig. Disse medlemmer mener derfor at nettoytelser, som kan tillegges ytelsene fra folketrygden uten samordning, er det mest formålstjenlige.

Disse medlemmer mener at når den reformerte alderspensjonen i folketrygden nå først innføres er det en fordel at relevante lovendringer i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven og lov om individuell pensjonsordning kommer på plass på en måte som gir insentiver til arbeid. Disse med-

lemmer vil derfor støtte lovendringsforslagene i denne proposisjonen med enkelte endringer som går på utvidet adgang til anvendelse av innskuddsfond og premiefond av kost/nytte-hensyn, regjeringens foreslåtte begrensning av uttak av uførepensjon og alderspensjon fra innskuddsordning samtidig og forbedret mulighet for næringsdrivende til å benytte innskuddspensjonsordninger med skattefradrag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre slutter seg til de fleste av Finansdepartementets forslag når det gjelder tilpasninger i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven, lov om individuell pensjonsordning mv., men fremmer enkelte endringer utover departementets forslag bl.a. når det gjelder lov om foretakspensjon hhv. ny § 5-7 b fjerde ledd og § 10-3 (1) ny bokstav h, og lov om innskuddspensjon hhv. § 2-3 og § 9-3 (1) ny bokstav b. Disse medlemmer viser til alternative forslag under kapittel 3.6.2, 3.7.2 og 3.9.2 i denne innstillingen.

2. Bakgrunn for lovforslaget

2.1 Sammendrag

Stortinget vedtok 15. mai 2009 lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon) på bakgrunn av forslaget i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009), jf. Besl. O. nr. 81 (2008–2009). Lovvedtaket ble sanksjonert 5. juni 2009, jf. lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon). De viktigste endringene i folketrygden er nye opptjeningsregler, levealdersjustering, fleksibelt uttak av alderspensjon fra 62 år og nye regler for regulering av pensjon. De nye reglene om opptjening i folketrygden trådte i kraft 1. januar 2010, mens de nye reglene om regulering av pensjoner under opptjening og utbetaling av alderspensjon fra folketrygden trer i kraft 1. januar 2011. Det blir adgang til å ta ut pensjon fra 62 år, og adgang til å velge om uttaket av pensjon skal kombineres med arbeid og videre opptjening av pensjonsrettigheter. I tillegg blir det adgang til å velge hvor stor andel av alderspensjonen man vil ta ut, og til å endre uttaksgraden en gang pr år. De vedtatte endringene i folketrygdloven bygger på pensjonsforlikene mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre (i 2005) og mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre (i 2007). Forslag til nye lovregler om uførepensjon i folketrygden ventes framlagt høsten 2010.

Regelverket for skattebegunstigede tjenestepensjonsordninger i privat sektor er tilpasset regelverket for folketrygden slik det var før endringene. I Revidert nasjonalbudsjett 2007 (St.meld. nr. 2 (2006–2007)) opplyste Finansdepartementet at det ble lagt

opp til å gi Banklovkommisjonen i oppdrag å foreta konsekvenstilpasninger i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven, lov om obligatorisk tjenestepensjon og lov om individuell pensjonsordning når alle lovendringer i folketrygden (alderspensjon, fleksibel pensjonsalder, uførepensjon og så videre) er vedtatt, og regelverket om særaldersgrenser med videre er på plass i de offentlige tjenestepensjonslovene, jf. også Ot.prp. nr. 37 (2007–2008) og Innst. O. nr. 67 (2008–2009).

Finansdepartementet ga 7. juli 2009 Banklovkommisjonen i mandat å utrede og foreslå nødvendige endringer i pensjonslovene for å tilpasse eksisterende pensjonsordninger til de nye reglene om alderspensjon som er vedtatt i folketrygdloven samt til ny AFP-ordning.

Banklovkommisjonen valgte i tråd med mandatet å dele utredningen i to delutredninger. I den første delutredningen har Banklovkommisjonen i hovedsak utredet tilpasninger i private tjenestepensjonsordninger og individuelle pensjonsordninger som er nødvendig å gjennomføre med virkning fra 1. januar 2011. I en senere delutredning vil Banklovkommisjonen se nærmere på ønskede tilpasninger i pensjonslovene, herunder alternative ytelsesbaserte tjenestepensjonsordninger samt økonomiske parametre, som ikke er nødvendig å gjennomføre med virkning fra 1. januar 2011.

Banklovkommisjonens utredning ble avgitt til Finansdepartementet 5. mai 2010. Finansdepartementet sendte utredningen på høring samme dag, med høringsfrist 23. juli 2010.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen tar omtalen til orientering og viser til proposisjonen for nærmere omtale av Banklovkommisjonens forslag, høringsinstansenes merknader og merknader til de enkelte bestemmelser.

3. Tilpasninger i regelverket for skattebegunstigede pensjonsordninger

3.1 Innledning

3.1.1 Sammendrag

Arbeidsgiver kan i utgangspunktet tilby både lønn og framtidige pensjonsytelser som godtgjørelse for arbeid i foretaket. Lov om obligatorisk tjenestepensjon (OTP-loven) fastsetter at arbeidsgiverforetakene skal etablere tjenestepensjonsordning for arbeidstakerne etter foretakspensjonsloven eller innskuddspensjonsloven som oppfyller minstekravene til premie eller innskudd i OTP-loven. OTP-loven innebærer at en del av vederlaget for arbeid må bestå av en framtidig pensjonsytelse.

Pensjonsordninger etter foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven og lov om individuell pensjonsordning er underlagt skattemessig gunstig behandling. Det stilles samtidig krav til hvordan pensjonsordningene skal utformes. Innenfor de rammene lovene oppstiller har arbeidsgiverforetakene likevel betydelig valgfrihet med hensyn til utforming av pensjonsordningen.

I foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven gjelder et forholdsmessighetsprinsipp som er knyttet nært opp til folketrygdens alderspensjon. For innskuddspensjonsordninger skal pensjonsinnskudd ikke utgjøre en høyere andel av lønn for høytlønte enn for lavtlønte, likevel slik at innskudd som andel av lønn mellom 6 G og 12 G kan utgjøre inntil to ganger innskudd for lønn opp til 6 G. Dette har sammenheng med at det etter de gamle opptjeningsreglene for alderspensjon i folketrygden (folketrygdloven kapittel 19, jf. kapittel 3) gis høyere pensjonsopptjening for lønn opp til 6 G enn for lønn mellom 6 og 12 G. I ytelsesbaserte ordninger skal ytelsene fastsettes slik at forholdet mellom de enkelte medlemmers samlede pensjonsytelser fra pensjonsordningen og beregnet folketrygd blir rimelig ut fra lønn og tjenestetid i foretaket.

Etter gjeldende rett er laveste tillatte pensjonsalder i skattebegunstigede private tjenestepensjonsordninger som hovedregel 67 år, i samsvar med det som fram til 1. januar 2011 er pensjonsalder i folketrygden. Etter lov om individuell pensjonsordning er også laveste tillatte pensjonsalder i individuelle pensjonsordninger 67 år. Lov om individuell pensjonsordning ble vedtatt i juni 2008, og for å ta hensyn til forventet framtidig fleksibelt uttak av alderspensjon fra folketrygden, ble det inntatt en regel som gir kunden adgang til å kreve utbetaling av alderspensjon fra individuell pensjonsordning på det tidspunkt vedkommende har rett til alderspensjon fra folketrygden.

Innskuddspensjonsloven er allerede relativt godt tilpasset reglene for ny alderspensjon i folketrygden. Med forbehold for økonomiske parametre, som en vil komme tilbake til på bakgrunn av den neste delutredningen fra Banklovkommisjonen, er behovet for tilpasninger utover det å innføre fleksibilitet begrenset. Når det gjelder foretakspensjonsloven vil departementet, i tråd med Banklovkommisjonens utredning, foreslå en overgangsordning for eksisterende foretakspensjonsordninger som innebærer overgang til fleksibelt uttak på grunnlag av gjeldende beregningsregler for premier og ytelser. Det foreslås blant annet at beregnet folketrygd etter tidligere regler om alderspensjon i folketrygden videreføres som beregningsgrunnlag for disse pensjonsordningene. Dette gjør det mulig å gjennomføre fleksibelt uttak av pensjon uten å endre pensjonsplan og regelverk for eksisterende ytelsesbaserte pensjonsordninger.

Dette innebærer at mange av endringene som foreslås i foretakspensjonsloven er midlertidige. Departementet vil komme tilbake med nye forslag til mer permanente regler for ytelsesbaserte kollektive pensjonsordninger basert på ytterligere utredning fra Banklovkommissjonen i arbeidets del II.

Etter Banklovkommissjonens vurdering innebærer gjeldende innskuddssatser for pensjonsordninger etter innskuddspensjonsloven at det ikke er mulig å oppnå et pensjonsnivå som kan sammenliknes med et normalt pensjonsnivå i ytelsesbaserte pensjonsordninger. Banklovkommissjonen mener det er uheldig med stor forskjell i maksimalt mulig forventet nivå på pensjonsytelsene avhengig av om man velger ytelses- eller innskuddspensjonsordning. Banklovkommissjonen påpeker også at det i markedet er et betydelig press for omdanning av ytelsesbaserte pensjonsordninger til innskuddsbaserte pensjonsordninger, og at en heving av de maksimale innskuddssatsene for innskuddspensjonsordninger ville kunne føre til ytterligere omdanning til innskuddspensjonsordninger før det er avklart hvordan de ytelsesbaserte pensjonsordningene vil se ut i framtiden. Banklovkommissjonen har også varslet at den i arbeidets del II vil vurdere endring av gjeldende knekkpunkt i innskuddspensjonsordninger i tråd med ny alderspensjon i folketrygden. Etter Banklovkommissjonens syn bør spørsmålene om innskuddssatser og knekkpunkt ses i sammenheng. Departementet slutter seg til dette og vil avvente behandlingen av de økonomiske parametrene i innskuddspensjonsloven til Banklovkommissjonens utredning av disse spørsmålene foreligger, slik at økonomiske parametre kan sees i sammenheng for både ytelses- og innskuddspensjonsordninger.

3.1.2 *Komiteens merknader*

Komiteen tar omtalen til orientering og viser til sine merknader under de enkelte punkter nedenfor.

3.2 **Fleksibelt uttak – valgfritt tidspunkt for uttak av alderspensjon fra 62 år**

3.2.1 *Sammendrag*

TJENESTEPENSJONSORDNINGENE

Pensjonslovene bygger som nevnt på reglene for alderspensjon i folketrygden før disse reglene ble endret. Laveste tillatte pensjonsalder etter folketrygdloven har vært 67 år, jf. folketrygdloven § 19-4, og av denne grunn har det heller ikke vært adgang til å fastsette lavere pensjonsalder enn 67 år i skattebegunstiget privat tjenestepensjonsordning, jf. innskuddspensjonsloven § 7-1 første ledd og foretakspensjonsloven § 4-1 første ledd. For visse stillinger som innebærer en særlig fysisk eller psykisk belastning er det likevel fastsatt lavere pensjonsalder (sær-

aldersgrense), jf. forskrift 1. desember 2000 nr. 1212 til lov av 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon § 1-1 og forskrift 22. desember 2000 nr. 1413 til innskuddspensjonsloven § 4-1.

Den pensjonsalder som er fastsatt i tjenestepensjonsordningen utgjør i dag også seneste tidspunkt for uttak av alderspensjon, med unntak for de tilfeller hvor arbeidstakeren mottar lønn, jf. innskuddspensjonsloven § 7-2 annet ledd, foretakspensjonsloven § 4-5 tredje ledd og foretakspensjonsloven § 5-1 tredje ledd.

OTP-loven har ingen særlige bestemmelser om pensjonsalder, men bygger fullt ut på innskuddspensjonsloven og foretakspensjonsloven. I den grad loven benytter begrepet pensjonsalder, knytter dette seg til bestemmelsene om pensjonsalder i foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven.

Alderspensjon etter en tjenestepensjonsordning utgjør et selvstendig tillegg til alderspensjonsytelser etter folketrygden. Ytelsesnivået i ytelsesbaserte pensjonsordninger er i de fleste tilfeller samordnet med alderspensjon etter folketrygden. Det kan stilles som vilkår for utbetaling av ytelser etter foretakspensjonsordning at vedkommende mottar ytelser etter folketrygden, jf. foretakspensjonsloven § 2-3 tredje ledd annet punktum. Beregnet folketrygd utgjør en del av beregningsgrunnlaget for alderspensjonsytelser for en overveiende del av ytelsesbaserte pensjonsordninger, jf. foretakspensjonsloven § 5-2 første ledd bokstav a. Innskuddspensjonsordninger er i mindre grad knyttet opp til folketrygdens pensjonsytelser. Det er kun beregningsgrunnlaget for maksimumskravet til årlige samlede ytelser fra innskuddspensjonsloven som bygger på beregnet folketrygd, jf. innskuddspensjonsloven § 7-3 fjerde ledd.

LOV OM INDIVIDUELL PENSJONSORDNING

I skattebegunstigede individuelle pensjonsordninger er det i utgangspunktet ikke adgang til å avtale lavere pensjonsalder enn 67 år, jf. lov om individuell pensjonsordning § 2-4 første ledd og § 3-2 første ledd. Dersom kunden har særaldersgrense i tjenestepensjonsordningen kan kunden imidlertid også avtale denne aldersgrensen i en individuell pensjonsordning, jf. lovens § 2-4 annet ledd og § 3-2 annet ledd.

I motsetning til hva som gjelder for private tjenestepensjonsordninger, kan kunde som ikke mottar lønn også kreve at pensjon fra en individuell pensjonsordning utbetales fra fylte 62 år eller senere. Dette gjelder både pensjonsspareavtaler og pensjonsforsikringsavtaler, jf. lov om individuell pensjonsordning § 2-5 annet ledd og § 3-3 annet ledd. Adgangen til å ta ut pensjon fra fylte 62 år er således betinget av at kunden ikke samtidig mottar lønn. Kunden kan videre kreve pensjonen utbetalt på det tidspunkt

vedkommende har rett til alderspensjon fra folketrygden.

VALGFRITT TIDSPUNKT FOR UTTAK AV ALDERSPENSJON FRA 62 ÅR

På bakgrunn av Banklovkomisjonens utkast til regler om fleksibelt tidspunkt for uttak av pensjon etter private skattebegunstigede pensjonsordninger, foreslår departementet en rett for arbeidstakere til å velge uttakstidspunkt for alderspensjon fra 62 år. Retten til å velge uttakstidspunkt innebærer også en rett til å utsette uttak av pensjon. Det vises til departementets forslag til foretakspensjonsloven § 5-7 a første ledd og innskuddspensjonsloven § 7-1 første ledd. Reglene om fleksibelt uttakstidspunkt av alderspensjon i utkast til nye bestemmelser i foretakspensjonsloven §§ 5-7 a til 5-7 c foreslås også å skulle gjelde for innehavere av fripoliser og pensjonskapitalbevis, jf. forslagene til foretakspensjonsloven § 4-9 nytt tredje ledd og innskuddspensjonsloven § 7-2 nytt første ledd. Den samme rett til å velge uttakstidspunkt for alderspensjon fra 62 år foreslås for kunder i individuell pensjonsordning, jf. forslag til lov om individuell pensjonsordning §§ 2-4 første ledd og 3-2 første ledd.

Departementet er enig med Landsorganisasjonen i Norge og Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund i at adgangen til å velge uttak av alderspensjon fra tjenestepensjonsordning fra 62 år, uten kombinasjon med arbeid og dermed rett til videre opptjening, vil kunne få store økonomiske konsekvenser for personer som velger å ta ut pensjon tidlig uten kombinasjon med lønn og videre pensjonsopptjening. I foretakspensjonsordning vil arbeidstaker som slutter i foretaket uten å ta ut alderspensjon, opphøre å være medlem av ordningen. Vedkommende vil da i tillegg til tapt opptjening også gå glipp av årlig regulering av pensjon under utbetaling gjennom pensjonistenes overskuddsfond, jf. foretakspensjonsloven § 5-10 første ledd. Adgangen til tidlig uttak av tjenestepensjon gjør det økonomisk lettere for arbeidstakere å slutte å jobbe fra fylte 62 år. Ved tidlig uttak av pensjon blir pensjonskapitalen fordelt over et større antall år, og årlige pensjonsytelser blir dermed lavere. Dersom arbeidstakeren skulle kompenseres for avkorting i tjenestepensjon dels som følge av at pensjonskapitalen skal fordeles over flere år, dels som følge av tapt pensjonsopptjening, ville flere få insentiv til å ta ut pensjon tidlig uten at dette kombineres med videre arbeid. Dette ville være i strid med et grunnleggende formål med pensjonsreformen om å styrke arbeidslinjen og legge til rette for at de som kan, fortsatt står i arbeid. Departementet vil i tråd med dette ikke foreslå tiltak som styrker den økonomiske stillingen til de som velger å slutte i arbeid fra 62 år. Departementet foreslår imidlertid regler som

skal bidra til at arbeidstakeren får god og lett forståelig informasjon om hvilke økonomiske konsekvenser tidlig uttak av pensjon, hhv. med og uten videre opptjening, vil kunne få. Det vises til omtale av forslag til regler om informasjonsplikt under avsnitt 3.11 i proposisjonen.

Departementet legger til grunn at arbeidstaker i de fleste tilfeller vil starte uttak av pensjon før eller senest ved fylte 75 år. I de tilfelle arbeidstaker i en foretakspensjonsordning eller innehaver av en fripolise ikke har sendt pensjonsinnretningen melding om uttak av pensjon innen 75 år, foreslår departementet at pensjon uansett skal utbetales, jf. forslag til foretakspensjonsloven § 5-7 b første ledd annet punktum. Bakgrunnen for en slik absolutt regel er at det ikke gis noen videre opptjening etter fylte 75 år etter foretakspensjonsordning, og at det er knyttet dødelighetsarv til foretakspensjonsordninger. I innskuddspensjonsordninger foreslår departementet at pensjonen kommer til utbetaling ved fylte 75 år, med mindre medlemmet eller innehaveren av pensjonskapitalbeviset gir særskilt melding om at pensjonen ikke skal utbetales, jf. forslag til innskuddspensjonsloven § 7-2 første ledd tredje punktum. For individuelle pensjonsspareavtaler foreslår departementet på samme måte som i innskuddspensjonsloven § 7-2 første ledd at pensjonen uansett kommer til utbetaling ved fylte 75 år dersom kunden ikke har gitt institusjonen særskilt melding om at pensjonskapitalen ikke skal utbetales, jf. forslag til § 2-5 første ledd i lov om individuell pensjonsordning. For individuelle pensjonsforsikringsavtaler foreslår departementet, på samme måte som i foretakspensjonsloven § 5-7 b første ledd, at pensjonen uansett kommer til utbetaling ved fylte 75 år, se forslag til § 3-3 første ledd i lov om individuell pensjonsordning.

VALGFRIHET MED HENSYN TIL SAMTIDIG UTTAK FRA FOLKETRYGDEN

Departementet foreslår, i tråd med Banklovkomisjonens forslag, at det ikke lenger skal være adgang til å stille vilkår om at uttak av alderspensjon etter pensjonsordningen må skje sammen med uttak av pensjon fra folketrygden, jf. departementets forslag til foretakspensjonsloven § 5-7 a annet ledd første punktum samt forslag om å oppheve foretakspensjonsloven § 2-3 tredje ledd annet punktum, som i dag gir adgang til å stille slikt vilkår. Det vises også til forslag til innskuddspensjonsloven § 7-1 annet ledd første punktum. For individuelle pensjonsordninger foreslås det tilsvarende at institusjonen ikke kan stille som vilkår i individuell pensjonsavtale at alderspensjon må tas ut samtidig med uttak av alderspensjon fra folketrygden. Det vises til forslag til lov om individuell pensjonsordning § 2-4 nytt annet ledd første punktum og § 3-2 annet ledd første punktum.

PENSJONSALDER – OPPTJENINGSALDER

Departementet foreslår, i tråd med Banklovkommissjonens forslag, at begrepet «pensjonsalder» i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven og lov om individuell pensjonsordning erstattes med begreper som er tilpasset adgangen til å velge tidspunkt for uttak av alderspensjon. Som følge av at uttaksstidspunktet ikke lenger vil være et fastsatt tidspunkt i ordningens regelverk, foreslås det at begrepet «pensjonsalder» som tidligste tidspunkt for uttak av pensjon tas ut av pensjonslovene. Videre foreslås det at begrepet «pensjonsalder» i foretakspensjonsloven erstattes med «opptjeningsalder», og i enkelte tilfelle med «67 år». Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens forslag om å innføre en overgangsordning for eksisterende ytelsesbaserte ordninger, herunder til forslaget om å videreføre «beregnet folketrygd» i foretakspensjonsloven.

SÆRALDERSGRENSE

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens forslag om at gjeldende regler om særaldersgrenser i tjenestepensjonslovene videreføres. «Pensjonsalder» har for ytelsesbaserte ordninger både vært tidligste tidspunkt for fullt opptjente ytelser i ordningen og tidligste tidspunkt for uttak av alderspensjon. Som følge av at opptjeningsalder og utbetalingstidspunkt i en foretakspensjonsordning ikke lenger nødvendigvis vil være sammenfallende, mener departementet det kan være hensiktsmessig å ha særaldersgrenser for både opptjeningsalder og som tidligste utbetalingstidspunkt i foretakspensjonsloven, slik Banklovkommissjonen har foreslått. Det vises til forslaget til foretakspensjonsloven §§ 4-1 tredje ledd og 5-7 a første ledd annet punktum. Det vises også til forslag til endringer i innskuddspensjonsloven § 7-1 første ledd annet punktum.

Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at gjeldende adgang i lov om individuell pensjonsordning til å avtale samme pensjonsalder som i en tjenestepensjonsordning vedkommende er medlem av, vil bli overflødig dersom det åpnes for uttak av alderspensjon fra 62 år i de tilfeller hvor særaldersgrensen i tjenestepensjonsordning er 62 år eller mer. Enkelte yrkesgrupper har imidlertid særaldersgrenser i sin tjenestepensjonsordning på hhv. 55 og 60 år. I disse tilfellene vil kunden fremdeles kunne ha behov for å avtale tidligere uttak av pensjon fra individuell pensjonsordning enn 62 år. Departementet foreslår på denne bakgrunn å opprettholde gjeldende adgang til å få utbetalt alderspensjon fra individuell pensjonsordning på samme tidspunkt som kunden har rett til alderspensjon fra tjenestepensjonsordning kunden er medlem av. Denne adgangen følger nå av forslaget til lov om individuell pensjonsordning § 2-4 første ledd og § 3-2 første ledd.

Når det gjelder innspillet fra Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon om at det generelt bør åpnes for lavere opptjeningsalder enn 67 år, vil departementet ikke nå foreslå å innføre en generell adgang til å fastsette lavere opptjeningsalder enn 67 år i ordningens regelverk. Departementet antar at dette eventuelt kan vurderes i Banklovkommissjonens neste delutredning.

3.2.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at forslaget fra departementet innebærer at det innføres en adgang til å ta ut alderspensjon fra private tjenestepensjonsordninger fra fylte 62 år og rett til å ta ut alderspensjon fra privat tjenestepensjonsordning uten samtidig å ta ut alderspensjon fra folketrygden. Dette innebærer en økt fleksibilitet for den enkelte, som svarer til den fleksibilitet som vil gjelde for uttak av ny alderspensjon i folketrygden. Komiteen slutter seg til departementets forslag om at begrepet «pensjonsalder» i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven og lov om individuell pensjonsordning erstattes med begreper som er bedre tilpasset adgangen til å velge tidspunkt for uttak av alderspensjon. Komiteen slutter seg videre til at departementets forslag om at gjeldende regler om særaldersgrenser i tjenestepensjonslovene videreføres.

Komiteen slutter seg for øvrig til departementets vurderinger og forslag ellers under dette punktet.

3.3 Flexibilitet i uttaksgrad – kombinasjon av alderspensjonsytelser og lønnsinntekt

3.3.1 Sammendrag

Etter innskuddspensjonsloven og lov om individuell pensjonsordning kan personer som står i arbeid etter oppnådd pensjonsalder utsette uttak av alderspensjon i den grad vedkommende mottar lønnsinntekt. Dette innebærer at en person som for eksempel fortsetter i 50 prosent stilling etter oppnådd pensjonsalder, kan kreve at det ikke utbetales mer enn 50 prosent av de alderspensjonsytelsene vedkommende har rett til fra slike pensjonsordninger. Ikke utbetalt alderspensjon blir stående i ordningen som pensjonskapital. Det vises til innskuddspensjonsloven § 7-2 annet ledd og lov om individuell pensjonsordning §§ 2-7 tredje ledd og 3-3 tredje ledd.

Etter foretakspensjonsloven har arbeidstaker ikke rett til utbetaling fra ytelsesbasert pensjonsordning i den grad vedkommende mottar lønn fra foretaket, jf. foretakspensjonsloven § 5-1 tredje ledd første punktum. Dersom arbeidstakeren etter oppnådd pensjonsalder er ansatt i et annet foretak, kan vedkommende kreve at pensjon ikke utbetales i den utstrekning det blir utbetalt lønn fra foretaket, jf. bestemmelsens § 5-1 tredje ledd annet punktum. I så fall

skal det skje en forsikringsteknisk omregning av pensjonsytelsene, jf. foretakspensjonsloven § 4-5 tredje ledd.

Innskuddspensjonsloven og foretakspensjonsloven har regler som fastsetter øvre grenser for størrelsen på årlige alderspensjonsytelser i innskuddspensjonsordninger, kombinerte pensjonsordninger og ordninger med engangsbetalt alderspensjon. Det vises til innskuddspensjonsloven § 7-3 fjerde ledd og foretakspensjonsloven § 2-12 åttende og niende ledd og § 5-13 første ledd. For ytelsesbaserte pensjonsordninger er det gitt en begrensning i årlige ytelser i § 5-7, som fastsetter en øvre grense for samlede fastsatte alderspensjonsytelser i pensjonsplanen. Lov om individuell pensjonsordning har ikke en slik grense for størrelsen på årlige pensjonsytelser.

GRADERT UTTAK AV ALDERSPENSJON

Departementet foreslår, i tråd med Banklovkommissjonens utkast, at arbeidstaker skal kunne bestemme hvor stor del av pensjonsytelsen som skal tas ut årlig (gradert uttak).

Departementet foreslår at det skal være adgang til å ta ut mindre enn full alderspensjon etter innskuddspensjonsloven, jf. forslag til endringer i § 7-2 første ledd. I de tilfeller en arbeidstaker velger å ta ut alderspensjon fra en innskuddspensjonsordning i kombinasjon med videre arbeid i foretaket foreslår departementet, i tråd med Banklovkommissjonens utkast, at det skal utstedes pensjonskapitalbevis kun for den andelen av pensjonskapital som vedkommende velger å ta ut, jf. departementets forslag til endringer i innskuddspensjonsloven § 7-2 annet ledd. Pensjonskapitalbeviset vil således bare omfatte den pensjonskapital som skal tas ut. Resten av pensjonskapitalen blir værende i pensjonsordningen og vil fremdeles være omfattet av arbeidsgivers kostnadsansvar.

Det foreslås en tilsvarende rett til å ta ut mindre enn full alderspensjon fra foretakspensjonsordning, jf. forslag til foretakspensjonsloven ny § 5-7 b annet ledd. Departementet deler Pensjonskasseforeningens vurdering av at det er hensyn som tilsier at det også bør være adgang til gradert uttak av alderspensjon fra fripoliser, men mener adgangen til gradert uttak av pensjon fra fripolise bør gjøres avhengig av at institusjonen samtykker, jf. departementets forslag til foretakspensjonsloven § 4-9 tredje ledd.

I tråd med Banklovkommissjonens forslag, foreslår departementet at det også skal være adgang til gradert uttak av alderspensjon fra individuell pensjonsordning, jf. forslag til lov om individuell pensjonsordning §§ 2-5 første ledd annet punktum og 3-3 annet ledd første punktum.

Departementet deler Banklovkommissjonens vurdering av at kostnadshensyn tilsier at adgangen til å

endre uttaksgraden for pensjonsordninger etter foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven og lov om individuell pensjonsordning begrenses. Departementet foreslår derfor, i tråd med Banklovkommissjonens utkast, at størrelsen på uttak av alderspensjon bare skal kunne endres ved opptjeningsalder eller ved fylte 67 år i hhv. foretakspensjonsordning, innskuddspensjonsordning og individuell pensjonsforsikringsavtale. Dette er likevel ikke til hinder for fullt uttak av alderspensjon på ethvert tidspunkt etter uttak av pensjon, jf. departementets forslag til foretakspensjonsloven ny § 5-7 b tredje ledd, innskuddspensjonsloven § 7-2 nytt tredje ledd og lov om individuell pensjonsordning § 2-7 nytt annet ledd og § 3-3 nytt annet ledd. Departementet foreslår at adgangen til å endre uttaksgrad for individuelle pensjonsspareavtaler i utgangspunktet skal kunne avtales fritt mellom kunden og institusjonen, slik Banklovkommissjonen har foreslått. Etter departementets syn bør det i disse avtalene også være en lovbestemt adgang til å endre uttaksgrad ved fylte 67 år slik det er foreslått for foretakspensjonsordninger, innskuddspensjonsordninger og individuelle pensjonsforsikringer. Se forslag til endring av lov om individuell pensjonsordning § 2-7 annet ledd annet punktum.

Departementet foreslår, i tråd med Banklovkommissjonens utkast, at endringer i individuell pensjonsforsikringsavtale som krever forsikringstekniske omregninger ikke kan gjøres etter fylte 70 år, jf. forslag til lov om individuell pensjonsordning § 3-9 første ledd nytt siste punktum.

Departementet er enig i at kostnadshensyn tilsier at det stilles krav om at samlede årlige pensjonsytelser ved gradert uttak av pensjon må utgjøre en viss størrelse. Ingen av høringsinstansene har hatt innvending til Banklovkommissjonens forslag om at årlig ytelse må utgjøre minst 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. I tråd med Banklovkommissjonens utkast foreslår departementet at graden av uttak av pensjonskapital ikke kan være mindre enn det som er nødvendig for at samlet årlig pensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp, jf. departementets forslag til innskuddspensjonsloven § 7-2 nytt tredje ledd første punktum, foretakspensjonsloven ny § 5-7 b annet ledd annet punktum og lov om individuell pensjonsordning §§ 2-7 annet ledd og 3-3 annet ledd.

Ved uttak av alderspensjon skal arbeidstakeren gi pensjonsinnretningen melding som angir fra hvilket tidspunkt pensjonen skal utbetales, jf. foretakspensjonsloven § 5-7 b første ledd første punktum, innskuddspensjonsloven § 7-2 første ledd første punktum samt lov om individuell pensjonsordning § 2-5 første ledd første punktum og § 3-3 første ledd første punktum. Departementet legger til grunn at man i slik melding også opplyser om ønsket uttaksgrad.

KOMBINASJON AV ALDERSPENSJON OG LØNNSINNTTEKT

I tråd med Banklovkomisjonens utkast foreslår departementet at arbeidstakeren skal kunne kombinere uttak av alderspensjon med lønnsinntekt og dermed videre pensjonsopptjening. For at arbeidstakers adgang til å kombinere uttak av pensjon med lønn skal være reell, foreslår departementet, i tråd med Banklovkomisjonens utkast, at arbeidsgiver ikke skal kunne stille som vilkår for uttak av alderspensjon at arbeidstakeren ikke har heltids- eller deltidsstilling. Det vises til departementets forslag til foretakspensjonsloven § 5-7 a annet ledd annet punktum, innskuddspensjonsloven § 7-1 nytt annet ledd og lov om individuell pensjonsordning § 2-4 annet ledd og § 3-2 annet ledd.

Departementet deler Banklovkomisjonens vurdering av at gjeldende § 4-5 tredje ledd i foretakspensjonsloven om rett til utsatt pensjonsutbetaling blir overflødig etter forslaget til regler om fleksibelt uttak av alderspensjon i §§ 5-7 a flg., og dermed kan oppheves.

Lovforslaget om adgang til å kombinere lønn og pensjon påvirker ikke arbeidstakerens eventuelle rett eller adgang til å jobbe i redusert stilling. Dersom arbeidstakeren ønsker å kombinere uttak av pensjon med redusert stilling, legger departementet til grunn at dette må avtales mellom arbeidstaker og arbeidsgiver.

3.3.2 *Komiteens merknader*

Komiteen slutter seg til at det innføres en adgang til å ta ut en andel av pensjonskapitalen (forutsatt at årlig alderspensjon utgjør minst 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp) og en adgang til å kombinere uttak av alderspensjon med arbeid og videre pensjonsopptjening. Slik økt fleksibilitet for den enkelte vil være i tråd med den fleksibilitet som vil gjelde for uttak av alderspensjon i ny folketrygd. Adgangen til å kombinere uttak av alderspensjon med arbeid og videre pensjonsopptjening vil etter komiteens vurdering kunne gi økt insentiv til å stå lenger i arbeid.

Komiteen slutter seg for øvrig til departementets vurderinger og forslag ellers under dette punktet.

3.4 Arbeidere som står i arbeid etter fylte 67 år eller etter nådd opptjeningsalder – videre pensjonsopptjening

3.4.1 *Sammendrag*

FORETAKSPENSJONSLOVEN OG INNSKUDDSPENSJONSLOVEN

Arbeidstaker som etter å ha nådd pensjonsalder fortsatt har fulltids- eller deltidsstilling i foretaket, beholder sitt medlemskap i pensjonsordningen og har

rett til fortsatt opptjening av pensjonsrettigheter. Dette følger av foretakspensjonsloven § 3-11 og innskuddspensjonsloven § 4-5. I foretakspensjonsordninger er det et vilkår for fortsatt opptjening av pensjonsrettigheter at vedkommende ikke allerede har opptjent full pensjon. Etter foretakspensjonsloven § 4-5 første ledd skal arbeidstaker som ikke har oppnådd full opptjening ved pensjonsalder, og som fortsatt har stilling i foretaket, godskrives etterfølgende tjenestetid. For arbeidstakere som har oppnådd full opptjening og som fortsetter sin stilling i foretaket etter nådd pensjonsalder, skal alderspensjonsytelsene omregnes som følge av den kortere utbetalingsperioden som fortsatt arbeid utover opptjeningsalderen medfører, jf. foretakspensjonsloven § 4-5 annet ledd.

Bestemmelsene som nevnt i avsnittet over gjelder etter sin ordlyd det tilfelle at arbeidstakeren etter oppnådd pensjonsalder fortsetter i samme foretak og i samme pensjonsordning som tidligere. Det er ikke gitt eksplisitte regler i foretakspensjonsloven eller innskuddspensjonsloven om hvorvidt en arbeidstaker som har fylt 67 år og som skifter arbeidsgiver, har krav på å bli tatt opp som medlem i det nye arbeidsgiverforetakets tjenestepensjonsordning.

LOV OM INDIVIDUELL PENSJONSORDNING

Lov om individuell pensjonsordning har ingen øvre aldersgrense for å inngå avtale om individuell pensjonsordning. Lov om individuell pensjonsordning har heller ingen lovfastsatt øvre grense for innbetaling til ordningen. For de individuelle pensjonsforsikringsavtalene er det likevel lagt til grunn i beregningsgrunnlaget for forsikringen at den skal være fullt betalt ved 67 år, med mindre høyere pensjonsalder er avtalt.

DEPARTEMENTETS VURDERING

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens forslag om en adgang til å fastsette i regelverket for en innskuddspensjonsordning at nyansatte arbeidstakere som har fylt 75 år ikke skal tas opp som medlem av ordningen, jf. forslag til innskuddspensjonsloven § 4-2 første ledd nytt siste punktum. Departementet slutter seg videre til forslaget fra Banklovkomisjonen om at en person som ansattes i foretaket etter at vedkommende har nådd den opptjeningsalder som er fastsatt i regelverket til en ytelsesbasert foretakspensjonsordning, ikke skal ha rett til å bli medlem av pensjonsordningen, jf. forslag til foretakspensjonsloven § 3-10 første ledd. Arbeidstaker som har nådd opptjeningsalderen og derfor ikke har rett til å bli medlem av ytelsesbasert foretakspensjonsordning, skal tilbys opptjening av alderspensjon ved engangsbetalt alderspensjon eller innskuddspensjon dersom vedkommende ikke har fylt 75 år ved

ansettelse, jf. forslag til foretakspensjonsloven § 3-10 annet ledd.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om at medlemmer ikke skal ha rett til videre pensjonsopptjening etter fylte 75 år i ytelsesbaserte pensjonsordninger. Som Banklovkommisjonen viser til, vil videre opptjening etter 75 år kunne komplisere de forsikringstekniske beregningene. En øvre grense for opptjening på 75 år er for øvrig i samsvar med den aldersgrense som er fastsatt for opptjening i ny alderspensjon i folketrygden. Det vises til forslag til foretakspensjonsloven § 4-5 første ledd. Departementet slutter seg videre til Banklovkommisjonens forslag om at det ikke skal være adgang til videre innbetaling til individuell pensjonsordning etter 75 år, jf. forslag til lov om individuell pensjonsordning § 2-2 første ledd nytt siste punktum og § 3-1 nytt tredje ledd annet punktum. Etter forslaget til lov om individuell pensjonsordning § 3-1 nytt tredje ledd annet punktum kan innbetaling til ordningen etter fylte 67 år og fram til kunden fyller 75 år kun skje dersom institusjonen samtykker til dette. Dersom kunden ønsker å spare videre i individuell pensjonsordning etter 67 år, men ikke får samtykke til videre innbetaling til pensjonsforsikring, kan vedkommende inngå en individuell pensjonsspareavtale. Departementet anser det ikke nødvendig å lovfeste en slik adgang.

Departementet deler Banklovkommisjonens vurdering av at det ikke er nødvendig å fastsette en øvre grense for opptjening av alderspensjon i innskuddsbasert pensjonsordning. De hensyn som tilsier en øvre aldersgrense for pensjonsopptjening i ytelsesbaserte pensjonsordninger gjør seg ikke tilsvarende gjeldende for innskuddspensjonsordninger. Adgangen til videre pensjonsopptjening for arbeidstakere som har fylt 75 år i innskuddspensjonsordninger, bør derfor etter departementets vurdering videreføres.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om at det ikke skal tas hensyn til endringer i lønn og beregnet folketrygd etter nådd opptjeningsalder. Det vises til forslag til foretakspensjonsloven § 4-5 nytt annet ledd.

Departementet deler Finanstilsynets vurdering av at det etter forslaget til nye regler om fleksibelt uttak av alderspensjon ikke lenger vil være adgang til å ta hensyn til effekten av utsatt pensjonsutbetaling i beregningsgrunnlaget for premie for etterfølgende tjenestetid etter § 4-5 annet ledd. Arbeid etter nådd opptjeningsalder og utsettelse av uttak av pensjon bør føre til at de årlige pensjonsutbetalingene øker, både som følge av videre opptjening og som følge av kortere forventet utbetalingsperiode. Etter departementets syn bør ikke arbeidsgiver få fordelene (i form av lavere premie) av at arbeidstaker står lenger i arbeid og pensjonen utbetales i en kortere tidsperiode.

Foretakspensjonsloven § 4-6 første ledd kommer til anvendelse også for medlem som slutter i foretaket uten å ta ut alderspensjon, og blir ansatt i nytt foretak. Finanstilsynet legger en slik forståelse av forslaget til endringer i § 4-6 til grunn i sin høringsuttalelse. Vedkommende opphører å være medlem av pensjonsordningen, på samme måte som andre arbeidstakere som slutter i foretaket uten samtidig å ta ut alderspensjon fra pensjonsordningen.

Departementet foreslår, i tråd med Banklovkommisjonens utkast, at arbeidstakere med full opptjening i en ytelsesbasert pensjonsordning som fortsetter i sin stilling i foretaket, sikres videre alderspensjonsopptjening ved engangsbetalt alderspensjon eller innskuddspensjon. Dette vil være et viktig bidrag for å sikre at eldre arbeidstakere blir stående i arbeid. Departementet legger til grunn at innskuddspensjonsordning eller engangsbetalt alderspensjon som skal sikre slik videre opptjening, vil være å anse som selvstendige pensjonsordninger. Departementet legger også til grunn at arbeidstakeren beholder sitt medlemskap i den ytelsesbaserte foretakspensjonsordningen ved full opptjening selv om vedkommende blir medlem av en innskuddspensjonsordning. Gjeldende bestemmelser i kapittel 2 i foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven om hhv. kombinerte pensjonsordninger og parallelle pensjonsordninger synes ikke å være til hinder for at arbeidstakeren får medlemskap i en ny pensjonsordning i de tilfeller hvor arbeidstakeren har full opptjening i en ytelsesbasert foretakspensjonsordning, se forslag til foretakspensjonsloven § 2-12 nytt åttende ledd.

Etter departementets vurdering kommer maksimalgrensene i beregningsgrunnlaget for samlede alderspensjonsytelser i foretakspensjonsloven § 5-7 ikke til anvendelse for alderspensjonsopptjening som skal skje i innskuddspensjonsordning eller ved engangsbetalt alderspensjon etter forslaget § 4-5 tredje ledd ved full alderspensjonsopptjening i ytelsesbasert foretakspensjonsordning.

Departementet understreker at foretakets valg av pensjonsopptjening for videre opptjening må gjelde likt for alle arbeidstakerne i foretaket, og legger til grunn at det angis i regelverket for den ytelsesbaserte pensjonsordningen hvordan videre opptjening skal skje når arbeidstakeren har full opptjening i pensjonsordningen.

Forslagene om rett til pensjonsopptjening etter fylte 67 år innebærer ingen endringer i arbeidsmiljøloven § 15-13 a om når arbeidsforhold kan bringes til opphør.

3.4.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til departementets forslag til regler som gir rett til pensjonsopptjening etter

nådd opptjeningsalder i ytelsesordninger og etter fylte 67 år i innskuddsordninger. Dette er etter komiteens syn et ytterligere bidrag for å stimulere arbeidstakere til å stå lenger i arbeid. Komiteen slutter seg også til en øvre aldersgrense på 75 år for rett til pensjonsopptjening i ytelsesbasert pensjonsordning.

Komiteen slutter seg for øvrig til departementets vurderinger og forslag ellers under dette punktet.

3.5 Arbeidstakere som slutter i foretaket eller tar ut alderspensjon – betydning for medlemskapet i pensjonsordningen

3.5.1 Sammen drag

Arbeidstaker som slutter i et foretak uten rett til straks begynnende pensjon, opphører ved fratreden å være medlem av skattefavourisert kollektiv pensjonsordning, jf. innskuddspensjonsloven § 6-1 første ledd og foretakspensjonsloven § 4-6 første ledd. Dersom pensjonsordningens regelverk åpner for dette kan likevel personer som fratrer sin stilling og mottar AFP, fortsette som medlemmer av pensjonsordningen og få videre pensjonsopptjening, jf. foretakspensjonsloven § 1-2 annet ledd bokstav c og § 3-10 annet ledd, og innskuddspensjonsloven § 1-2 bokstav k og § 4-4 annet ledd.

Arbeidstakere som går av med alderspensjon ved nådd pensjonsalder beholder i dag medlemskapet i pensjonsordningen, jf. innskuddspensjonsloven § 1-2 bokstav k og foretakspensjonsloven § 1-2 annet ledd bokstav c. For foretakspensjonsordninger innebærer medlemskapet også at pensjon under utbetaling reguleres årlig gjennom pensjonistenes overskuddsfond iht. foretakspensjonsloven § 5-10 første ledd. Det er ikke tilsvarende årlig regulering av pensjoner under utbetaling i innskuddspensjonsordninger.

Uførepensjonist som har blitt ufør mens han var i arbeidsgiverforetakets tjeneste regnes også som medlem av pensjonsordningen, jf. innskuddspensjonsloven § 1-2 bokstav k og foretakspensjonsloven § 1-2 annet ledd bokstav c.

Medlemskap i en tjenstepensjonsordning innebærer også at man er omfattet av arbeidsgiverforetakets kostnadsansvar. I innskuddspensjonsordninger hvor det er utstedt pensjonskapitalbevis uten rett til straks begynnende alderspensjon er ikke innehaveren av pensjonskapitalbeviset lenger medlem av ordningen, og dermed ikke omfattet av arbeidsgivers kostnadsansvar. For pensjonskapitalbevis med kontraktsfastsatte ytelser og fripoliser skal institusjonen foreta avsetning til administrasjonsreserve for å dekke framtidige kostnader, jf. forskrift 30. juni 2006 nr. 869 til forsikringsloven § 5-2 første ledd. I disse tilfellene vil man fremdeles være omfattet av arbeidsgivers kostnadsansvar selv om medlemskapet i ordnin-

gen er opphørt. Kostnadsansvar i innskuddspensjonsordninger er behandlet nærmere i avsnitt 3.12 i proposisjonen.

DEPARTEMENTETS VURDERING

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens vurdering av at gjeldende medlemskapsbestemmelser bør endres i lys av innføringen av fleksibelt uttak av alderspensjon, og at adgangen til medlemskap i tjenstepensjonsordning bør oppheves i de tilfeller det ikke er naturlig eller nødvendig med videre medlemskap i pensjonsordningen.

Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at videre medlemskap i innskuddspensjonsordninger verken er naturlig eller nødvendig for arbeidstakere som slutter i foretaket for å ta ut alderspensjon. Departementet foreslår på denne bakgrunn at medlemskapet i innskuddspensjonsordning skal opphøre for arbeidstakere som slutter i foretaket og går av med alderspensjon, slik Banklovkommissjonen også har foreslått. Dette innebærer at innehavere av pensjonskapitalbevis som slutter i foretaket for å gå over på alderspensjon, likestilles med innehavere av pensjonskapitalbevis som har sluttet i foretaket uten straks å gå over på alderspensjon. Som følge av at medlemskapet opphører, opphører også arbeidsgivers ansvar for administrative kostnader. Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens vurdering av at regelen om at alderspensjonister i foretakspensjonsordning skal være medlemmer videreføres nå, og viser til at Banklovkommissjonen vil vurdere dette i sammenheng med spørsmålet om regulering av pensjoner under utbetaling i Banklovkommissjonens utredning del II. Departementet foreslår dermed ingen endringer nå i retten til medlemskap i foretakspensjonsordninger for arbeidstakere som går av med alderspensjon. Regelen om at et medlem som slutter i foretaket uten å ta ut alderspensjon opphører å være medlem av foretakspensjonsordningen foreslås videreført.

Departementet slutter seg til Banklovkommissjonens forslag om å presisere at det er ervervsuføre arbeidstakere som det betales premie eller innskudd for etter forsikring for premie- eller innskuddsfritak, som kan være medlem av ordningen, jf. forslag til endring i foretakspensjonsloven § 1-2 annet ledd bokstav c og innskuddspensjonsloven § 1-2 bokstav k.

Som følge av at arbeidstakere har fått fleksibelt uttak av alderspensjon fra folketrygden og forslaget til fleksibelt uttak av alderspensjon fra tjenstepensjonsordninger, anser ikke departementet at det er tilstrekkelig behov for å opprettholde gjeldende adgang til medlemskap i tjenstepensjonsordning for arbeidstakere som slutter i foretaket for å gå av med AFP. For øvrig ville en adgang til fortsatt medlem-

skap for disse personene innebære forskjellsbehandling av personer som slutter i foretaket uten å ta ut alderspensjon og som ikke har rett til AFP. Departementet kan ikke se at det er gode grunner som tilsier en slik forskjellsbehandling.

Departementet foreslår derfor videre, i tråd med forslaget fra Banklovkommissjonen, at en arbeidstaker som slutter i foretaket for å gå av med AFP ikke lenger skal kunne være medlem i en tjenestepensjonsordning. Flere høringsinstanser peker på negative økonomiske konsekvenser for arbeidstakere som går av med AFP uten kombinasjon med arbeid, først og fremst som følge av at videre pensjonsopptjening opphører. Dersom medlemskapet i en foretakspensjonsordning opphører vil vedkommende i tillegg senere gå glipp av årlig regulering av pensjoner under utbetaling gjennom pensjonistenes overskuddsfond, jf. foretakspensjonsloven § 5-10 første ledd. I innskuddspensjonsordninger vil en konsekvens av at medlemskapet bringes til opphør også være at arbeidsgivers kostnadsansvar opphører.

Etter nåværende AFP-ordning vil uttak av AFP i kombinasjon med lønnsinntekt kunne føre til avkorting i AFP-ytelsen dersom den pensjongivende inntekten er over et visst nivå. I ny AFP-ordning skal det ikke skje slik avkorting. Arbeidstakere som går av med ny AFP vil dermed få et større insentiv til å kombinere uttak av AFP med lønnsinntekt. Medlemmer som tar ut AFP fra ny AFP-ordning i kombinasjon med videre arbeid vil uansett beholde sitt medlemskap i tjenestepensjonsordningen. Det vises til forslag om å oppheve foretakspensjonsloven § 3-10 annet ledd og innskuddspensjonsloven § 4-4 annet ledd.

Departementet foreslår overgangsregler som åpner for at personer som er født før desember 1948 likevel kan beholde sitt medlemskap i pensjonsordningen dersom ordningens regelverk åpner for dette, jf. departementets forslag til overgangsregler i lovforslaget del VI punkt 3. Dette innebærer for det første at personer som allerede før utløpet av 2010 har tatt ut AFP etter gammel ordning kan beholde sitt medlemskap i pensjonsordningen dersom ordningens regelverk åpner for dette. Dette svarer til overgangsreglene foreslått av Banklovkommissjonen. Departementets forslag innebærer videre at personer som har adgang til å ta ut AFP etter gammel ordning i år, men som velger å vente og tar ut ny AFP i 2011 eller senere, også kan beholde medlemskapet i pensjonsordningen dersom pensjonsordningens regelverk åpner for dette. Lovforslaget vil dermed ikke gi insentiv til å ta ut nåværende AFP i år sammenliknet med å avvente uttak av AFP til neste år eller senere. Slikt medlemskap knyttet til uttak av AFP uten å

arbeide (eller å ta ut alderspensjon fra en foretakspensjonsordning) vil i tilfelle kunne være frem til vedkommende fyller 67 år. I en foretakspensjonsordning vil medlemskapet kunne fortsette etter fylte 67 år dersom vedkommende da tar ut alderspensjon. Medlemskap i henhold til denne overgangsregelen i en innskuddspensjonsordning vil opphøre ved 67 års alder, også dersom vedkommende da tar ut alderspensjon. Overgangsreglene er også behandlet i avsnitt 3.14 i proposisjonen.

3.5.2 *Komiteens merknader*

Komiteen slutter seg til forslaget om at arbeidstakere som slutter i foretaket for å ta ut alderspensjon, ikke lenger skal kunne være medlem av innskuddspensjonsordningen. Komiteen merker seg også at det ikke nå foreslås en tilsvarende endring i foretakspensjonsloven, men regner med at dette vil bli vurdert på bakgrunn av Banklovkommissjonens neste utredning.

Komiteen slutter seg til forslaget om at pensjonsopptjening skal knyttes til om man er i arbeid eller ikke, og at det ikke lenger skal være adgang til å ta fratre sin stilling og ta ut AFP og få videre pensjonsopptjening (dersom pensjonsordningens regelverk åpner for det). Komiteen viser til at dagens AFP-ordning vil kunne innebære at uttak av AFP i kombinasjon med lønnsinntekt vil kunne føre til avkorting i AFP-ytelsen dersom den pensjongivende inntekten er over et visst nivå. I ny AFP-ordning skal det ikke skje slik avkorting. Komiteen er enig med departementet i at det vil føre til at arbeidstakere som går av med ny AFP vil få et større insentiv til å kombinere uttak av AFP med lønnsinntekt, enn etter dagens regler. Komiteen viser videre til at medlemmer som tar ut AFP fra ny AFP-ordning i kombinasjon med videre arbeid uansett vil beholde sitt medlemskap i tjenestepensjonsordningen.

Komiteen viser til at arbeidstaker som har sluttet i foretaket før fylte 67 år som følge av uførhet fremdeles vil være medlem av pensjonsordningen og få videre pensjonsopptjening både etter foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven.

Komiteen slutter seg til forslaget om overgangsregler som innebærer at forslaget ikke får virkning for personer som er født før desember 1948. Komiteen er enig i at overgangsreglene knyttes til retten til uttak av gammel AFP, og ikke til faktisk uttak av gammel AFP. På denne måten unngår man et eventuelt press mot uttak av AFP før den nye ordningen settes i kraft.

Komiteen slutter seg for øvrig til departementets vurderinger og forslag ellers under dette punktet.

3.6 Uføre – og uføredekninger

3.6.1 Sammen drag

BRUK AV PENSJONSKAPITAL TIL ALDERSPENSJON VED UFØRHET

Når foretakspensjonsordningen ikke omfatter uførepensjon kan det fastsettes i regelverket at det skal utbetales alderspensjon til medlem med en uføregrad i folketrygden på 80 prosent eller mer de siste fem år før pensjonsalder eller, hvis pensjonsalderen er høyere enn 67 år, fra fylte 62 år, jf. foretakspensjonsloven § 6-6. Det er ingen tilsvarende adgang til å ta ut alderspensjon ved uførhet før nådd pensjonsalder fra pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven. Etter lov om individuell pensjonsordning § 2-5 tredje ledd kan en kunde ta ut pensjonskapitalen i form av uføreytelse før nådd pensjonsalder dersom vedkommende har rett til uføreytelser fra folketrygden.

PREMIE- OG INNSKUDDSFRIKAT VED UFØRHET

Det følger av foretakspensjonsloven § 6-7 første ledd, innskuddspensjonsloven § 2-4 annet ledd og lov om individuell pensjonsordning § 2-9 første ledd (pensjons Spareavtale) og § 3-5 første ledd (pensjonsforsikring) at det *kan* fastsettes at det for medlemmer som blir uføre skal være premiefritak og innskuddsfritak ved uførhet i samsvar med uføregraden. Premie- og innskuddsfritak ved uførhet innebærer at arbeidstaker som blir ufør har rett til å få pensjonsrettigheter i samsvar med uføregraden. Arbeidsgiverforetaket *skal* knytte forsikring – som gir rett til premie- eller innskuddsfritak ved uførhet i samsvar med uføregraden dersom uføregraden er 20 prosent eller mer – til obligatorisk tjenstepensjonsordning, jf. OTP-loven § 4 annet ledd og § 5 første ledd. Premie- og innskuddsfritaket løper så lenge uføregraden er minst 20 prosent, men ikke lenger enn til medlemmet får rett til alderspensjon fra pensjonsordningen.

Selvstendig næringsdrivende, personlig deltakerliknet selskap, ansatt eier av aksjeselskap eller allmennaksjeselskap og frilansere er ikke omfattet av plikten til å etablere pensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon, men har adgang til å opprette pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven, jf. innskuddspensjonsloven § 2-3 annet ledd. Det er adgang, men ikke plikt, til å tegne forsikring for innskuddsfritak ved uførhet til slike frivillige tjenstepensjonsordninger.

DEPARTEMENTETS VURDERING

Departementet vil innledningsvis vise til at gjeldende regler om uføreytelser i skattebegunstigede private pensjonsordninger vil vurderes på nytt når nye regler om uføreytelser i folketrygden blir vedtatt. Arbeidsdepartementet arbeider nå med å utforme for-

slag til regelverk for en ny uføreordning som etter planen skal legges fram høsten 2010.

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens vurdering av at det ikke bør åpnes for en adgang til å ta ut alderspensjonskapital fra innskuddspensjonsordning før fylte 62 år ved inntråd uførhet. Departementet deler Banklovkommisjonens vurdering av at foretakspensjonsloven § 6-6, som gir rett til førtidig alderspensjon til ervervsuført medlem de siste fem år før pensjonsalder, i utgangspunktet vil bli overflødig ved en generell adgang til uttak av alderspensjon fra 62 år. Bestemmelsen vil kunne ha betydning i de tilfelle arbeidstakeren har særaldersgrense i tjenstepensjonsordningen. Departementet antar imidlertid at et eventuelt behov for uttak av alderspensjon før 62 år for ervervsuføre medlemmer vil kunne bli vurdert i Banklovkommisjonens utredning del II. Etter departementets syn vil bestemmelsen etter Banklovkommisjonens utkast til endringer kunne gi grunnlag for feilaktige antitetiske tolkninger om at medlem som er ervervsufør ikke kan benytte adgangen til fleksibelt uttak av pensjon dersom pensjonsordningen omfatter uførepensjon. Departementet foreslår derfor å oppheve gjeldende § 6-6 i foretakspensjonsloven.

Departementet er enig med Aktuarforeningen i at adgangen til å stille vilkår om ytelser fra folketrygden for rett til utbetaling av ytelser fra foretakspensjonsordning i foretakspensjonsloven § 2-3 tredje ledd bør videreføres for uføreytelser. Selv om alderspensjon etter private tjenstepensjonsordninger etter forslaget fristilles fra folketrygdens alderspensjon, er det etter departementets syn ikke naturlig å fristille uføreytelser etter tjenstepensjonsordninger fra folketrygdens uførepensjon. I tråd med forslaget fra Aktuarforeningen foreslår departementet at det fremdeles kan stilles som vilkår for utbetaling av uføreytelser at de forsikrede framsetter krav om ytelser etter lov om folketrygd, og at bestemmelsen flyttes til lovens kapittel 6 som omhandler uførepensjon. Se departementets forslag til foretakspensjonsloven § 6-1 nytt fjerde ledd.

Departementet foreslår at uførepensjon og innbetaling av premie for forsikring for premiefritak skal opphøre ved opptjeningsalderen for foretakspensjonsordninger, og at forsikring for innskuddsfritak knyttet til innskuddspensjonsordning bare skal betales fram til 67 år, i tråd med Banklovkommisjonens forslag. Departementet oppfatter Finansnæringens Fellesorganisasjon dit hen at Finansnæringens Fellesorganisasjon er opptatt av at uførepensjon knyttet til innskuddspensjonsordning skal opphøre samtidig, det vil si ved fylte 67 år. Departementet foreslår at det i innskuddspensjonsloven § 2-4 tredje ledd presiseres at også uførepensjon knyttet til innskuddspensjonsordninger skal opphøre ved fylte 67 år.

Departementet foreslår, i tråd med Banklovkommisjonens utkast, at det kun skal være adgang til å ta ut alderspensjon i kombinasjon med uføreytelser slik at pensjonsgraden, det vil si summen av uføregrad og graden av alderspensjon, ikke overstiger 100 prosent. Dersom medlemmet fortsetter å arbeide etter å ha startet uttak av alderspensjon, men så blir ufør og får rett til uførepensjon, eller uføregraden øker etter uttak av alderspensjon, reduseres utbetalingen av alderspensjonen slik at pensjonsgraden ikke overstiger 100 prosent. Det vises til forslag til foretakspensjonsloven § 5-7 b fjerde ledd og innskuddspensjonsloven § 7-2 nytt femte ledd (som viser til foretakspensjonsloven § 5-7 b fjerde ledd).

Departementet legger for øvrig til grunn at foretakene innrapporterer relevante opplysninger om uføregrad til institusjonene som forvalter pensjonsordningens uføredekninger, og at det derfor ikke er nødvendig å pålegge arbeidstakeren en varslingsplikt om dette.

PREMIE- OG INNSKUDDSFRIKAK VED UFØRHET

Departementet foreslår, i tråd med Banklovkommisjonens forslag, at foretakspensjonsloven § 2-1 annet ledd og innskuddspensjonsloven § 2-4 annet ledd endres slik at det framgår av foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven at det skal knyttes forsikring som gir rett til premie- og innskuddsfritak ved uførhet til tjenestepensjonsordning etter disse lovene. Forslaget innebærer ingen endring i de minstekrav som følger av OTP-loven for slike deknninger.

Selvstendig næringsdrivende, personlig deltaker i deltakerliknet selskap, ansatt eier av aksjeselskap eller allmennaksjeselskap og frilansere har i dag adgang til å opprette frivillig skattebegunstiget pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven § 2-3 annet ledd, og har ikke en plikt til å tegne forsikring som gir rett til innskuddsfritak ved uførhet til ordningen. Plikten til å tegne forsikring som gir rett til innskuddsfritak ved uførhet i samsvar med uføregraden følger i dag av lov om obligatorisk tjenestepensjon, som disse ikke er omfattet av. Forslaget om å innta denne plikten i innskuddspensjonsloven, innebærer at disse yrkesaktive vil få plikt til å knytte forsikring for innskuddsfritak ved uførhet til pensjonsordning etter innskuddspensjonsloven dersom de velger å benytte adgangen til å opprette innskuddspensjonsordning. Det vises til departementets forslag til innskuddspensjonsloven § 2-4 fjerde ledd.

Når det gjelder Finanstilsynets forslag om at det også skal være plikt til å tegne forsikring som gir rett til premie- eller innskuddsfritak ved uførhet til individuell pensjonsordning, vil departementet vise til at Banklovkommisjonen ikke har utredet dette spørsmålet. Departementet foreslår derfor ikke at det nå innføres en plikt til å tegne forsikring som gir rett til

premie- eller innskuddsfritak ved uførhet til individuell pensjonsordning. Dette må i tilfelle vurderes senere.

BRUK AV MIDLER I INNSKUDDSFOND

Departementet legger i likhet med Finanstilsynet til grunn at Banklovkommisjonens utkast til endringer i innskuddspensjonsloven § 9-3 første ledd bokstav b, som innebærer en utvidet adgang til bruk av midlene i innskuddsfondet, ikke er tilsiktet. Departementet deler tilsynets vurdering av at tilføyelsen «og andre forsikringer knyttet til uførerisiko» utgår, jf. departementets forslag til innskuddspensjonsloven § 9-3 første ledd bokstav b.

3.6.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til forslaget om å lovfeste en plikt til å tegne forsikring som gir rett til premie- og innskuddsfritak ved uførhet i foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven. En slik plikt følger allerede av lov om obligatorisk tjenestepensjon, og er derfor først og fremst en lovteknisk endring. Innføringen av en plikt til å tegne forsikring som gir rett til innskuddsfritak ved uførhet i innskuddspensjonsloven innebærer at selvstendig næringsdrivende, personlig deltaker i deltakerliknet selskap, ansatt eier av aksjeselskap eller allmennaksjeselskap og frilansere med frivillig tjenestepensjonsordning må knytte slik forsikring til sin pensjonsordning. Komiteen mener det er rimelig at også disse yrkesaktive må tegne en forsikring som gir rett til innskuddsfritak i samsvar med uføregraden, og registrerer at det ikke har kommet innvendinger til lovforslaget i høringen. Komiteen slutter seg til departementets forslag ovenfor.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, slutter seg til en egen begrensingsregel som innebærer at det kun skal være adgang til å ta ut alderspensjon i kombinasjon med uføreytelser slik at pensjonsgraden, det vil si at summen av uføregrad og graden av alderspensjon, ikke overstiger 100 prosent. Departementet viser til at dersom medlemmet fortsetter å arbeide etter å ha startet uttak av alderspensjon, men så blir ufør og får rett til uførepensjon, eller uføregraden øker etter uttak av alderspensjon, reduseres utbetalingen av alderspensjon slik at pensjonsgraden ikke overstiger 100 prosent. Flertallet støtter forslaget. Etter flertallets syn vil regelen om at samlet utbetaling ikke overstiger en pensjonsgrad på 100 prosent medføre at uføre ikke kan få dobbel kompensasjon for bortfall av arbeidsinntekt. Flertallet foreslår en presisering i departementets forslag til foretakspensjonsloven § 5-7 b fjerde ledd annet punktum slik

at det klart framgår at det er alderspensjonsutbetalingen og ikke selve alderspensjonen som reduseres.

Flertallet fremmer følgende forslag til § 5-7 b fjerde ledd (endringen sammenliknet med departementets forslag er markert med sperret skrift og er innarbeidet i komiteens tilråding):

«(4) Medlem som mottar uførepensjon etter § 6-1, kan ikke samtidig ta ut alderspensjon i den utstrekning samlet uførepensjon og alderspensjon overstiger en pensjonsgrad på 100 prosent. Blir arbeidstaker ufør etter uttak av alderspensjon, reduseres alderspensjonsutbetalingen slik at pensjonsgraden ikke overskrider 100 prosent.»

Flertallet slutter seg for øvrig til departementets vurderinger og forslag ellers under dette punktet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til høringsnotat fra FNO av 23. november der FNO uttaler at det vil være mulig for pensjonsleverandøren å kunne redusere den opprinnelige alderspensjonen fra ordningen ettersom denne er å anse som et eget rettsforhold mellom utsteder av pensjonskapitalbeviset og den som mottar pensjonskapitalbeviset. Disse medlemmer er enig i at dette er en urimelig inngripen i både avtalefrihet og eiendomsrett, og foreslår i likhet med FNO at siste setning i ny § 5-7 b (4) sløyfes.

Disse medlemmer slutter seg til regjeringens forslag med følgende endring:

«I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon gjøres følgende endring:

Ny § 5-7 b fjerde ledd skal lyde:

(4) Medlem som mottar uførepensjon etter § 6-1, kan ikke samtidig ta ut alderspensjon i den utstrekning samlet uførepensjon og alderspensjon overstiger en pensjonsgrad på 100 prosent.»

3.7 Grenser for innskuddsnivå for selvstendig næringsdrivende

3.7.1 Sammenheng

Selvstendig næringsdrivende, personlig deltaker i deltakerliknet selskap, ansatt eier av aksjeselskap eller allmennaksjeselskap og frilansere kan opprette innskuddspensjonsordninger for seg selv. Hvert år kan selskapene spare inntil 4 prosent av samlet beregnet personinntekt fra næringsvirksomhet, godtgjørelse til deltaker for arbeidsinnsats i deltakerliknet selskap eller lønn mellom 1 G og 12 G, jf. innskuddspensjonsloven § 2-3 annet ledd. Da adgangen til innskuddssparing med rett til skattefradrag ble innført for selvstendig næringsdrivende, frilansere, person-

lig deltaker i deltakerliknet selskap, ansatt eier av aksjeselskap eller allmennaksjeselskap i 2005 ble grensen for årlig sparing med rett til fradrag i skattepliktig inntekt satt til 2 prosent. Grensen ble 16. juni 2006 økt til 4 prosent.

DEPARTEMENTETS VURDERING

Departementet vil for det første vise til at skattefavisert tjenestepensjonsordning for selvstendig næringsdrivende mv. har en noe annen karakter enn vanlige kollektive tjenestepensjonsordninger, hvor det ikke er samme grad av identitet mellom dem som betaler for ordningen og dem som vil nyte godt av den. Videre vil departementet vise til at økonomiske parametre for innskuddspensjonsordninger skal vurderes sammen med ny modell for ytelsesbaserte kollektive ordninger, og at dette vil bli behandlet av Banklovkommisjonen i utredningen del II. Dette gjelder også innskuddsgrenser for selvstendig næringsdrivende. Departementet vil derfor ikke foreslå endringer av innskuddsgrenser nå.

3.7.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er enig med departementet i at en endring i de maksimale innskuddsgrensene for selvstendig næringsdrivende bør vurderes i sammenheng med øvrige økonomiske parametre i innskuddspensjonsordninger. Flertallet viser til at departementet vil foreta en slik gjennomgang når Banklovkommisjonens utredning del II foreligger.

Flertallet slutter seg for øvrig til departementets vurderinger og forslag ellers under dette punktet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Banklovkommisjonen foreslo at selvstendig næringsdrivende skal få samme maksimale innskuddsgrenser som de som ellers gjelder for innskuddsordninger. Dette ble støttet av de høringsinstanser som uttalte seg om dette punktet i høringsrunden. Dette er også helt i tråd med den politikk disse medlemmer mener er riktig for de selvstendig næringsdrivende.

Disse medlemmer kan ikke se at det foreligger annet enn rent teknokratiske argumenter fra departementet mot å gjennomføre en likestilling mellom selvstendig næringsdrivende og øvrige når det gjelder innskuddsordningen.

Disse medlemmer mener at selvstendig næringsdrivende skal få samme maksimale innskuddsgrenser som de som ellers gjelder for innskuddsordninger, og at endringene som ble foreslått av Banklovkommisjonen tas hensyn til.

Disse medlemmer foreslår på denne bakgrunn følgende forslag:

«I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon gjøres følgende endring:

§ 2-3 annet ledd skal lyde:

Et foretak som ikke omfattes av første ledd kan opprette pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende, for personlig deltaker i deltakerliknet selskap eller for ansatt eier av aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Tilsvarende gjelder for frilanser. Grensen for årlig innskudd til ordningen som nevnt i første og annet punktum fastsettes etter § 5-4.»

Komiteens medlem fra Venstre viser i så måte til Dokument 8:85 S (2009–2010) fra stortingsrepresentantene Borghild Tenden og Trine Skei Grande om en helhetlig gjennomgang av vilkårene for enkeltpersonforetak, hvor nettopp likebehandling av innskuddspensjon var ett av punktene som ble tatt opp.

Dette medlem viser videre til at Venstre som eneste parti foreslo forbedringer av tjenestepensjonsordningene for selvstendig næringsdrivende i forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2011. Dette medlem viser til forslag fra Venstre framsatt i hhv. Innst. 3 S (2010–2011) og Innst. 4 L (2010–2011) om å øke grensen for årlig sparing med rett til fradrag for skattepliktig inntekt satt til 6 prosent.

3.8 Omregning av forsikringsbaserte pensjonsytelser og seleksjonsfradrag

3.8.1 Sammenheng

Ytelsesbaserte pensjonsordninger gir rett til kontraktfastsatte ytelser. Ytelsesbaserte pensjonsordninger skal ha en pensjonsplan som angir «vilkårene for og omfanget av ytelsene», jf. foretakspensjonsloven § 2-3. Ordningen skal ha en premiereserve som motsvarer størrelsen på framtidige pensjonsytelser. Foretakspensjonsloven har regler om omregning av alderspensjonsytelser for eldre arbeidstakere som har nådd pensjonsalderen og som fortsetter i sin stilling, jf. foretakspensjonsloven § 4-5 annet ledd. Etter foretakspensjonsloven § 4-9 tredje ledd kan innehaveren av en fripolise som er ansatt i en ny stilling med høyere pensjonsalder enn den som gjelder for fripolisen. Det skal da gjennomføres en forsikringsteknisk omregning av pensjonen etter stillingens pensjonsalder på grunnlag av den premiereserve som da er knyttet til fripolisen. Tilsvarende kan innehaver av fripolise etter fjerde ledd kreve en forsikringsteknisk omregning av ytelsene etter en fripolise dersom vedkommende fratrer en stilling med en pensjonsordning som har lavere pensjonsalder enn fripolisen.

Videre skal det gjennomføres omregning ved sammenlåing av fripoliser etter foretakspensjonsloven § 4-15.

Arbeidstaker som er ansatt i et annet foretak etter nådd pensjonsalder kan kreve at utbetaling av ytelsene fra en foretakspensjonsordning utsettes i den grad vedkommende mottar lønn fra foretaket, jf. foretakspensjonsloven § 5-1 tredje ledd. Den forsikringstekniske kontantverdien skal være den samme før og etter omregning i alle tilfellene av omregning som er nevnt over.

Lov om individuell pensjonsordning åpner for at kunden kan endre avtalen på flere punkter. For individuelle pensjonsforsikringsavtaler fastsetter lov om individuell pensjonsordning § 3-9 første ledd at det skal gjennomføres en forsikringsteknisk omregning av ytelsene dersom avtalen endres. Bestemmelsen bygger på tilsvarende bestemmelse om omregning for tidligere IPA-avtaler (forskrift 19. november 1999 nr. 1158 til utfylling og gjennomføring av skatteloven 26. mars 1999 nr. 14 § 6-47-23). Institusjonen gis adgang til å ta et seleksjonsfradrag, det vil si et fradrag i de forsikringstekniske avsetningene som står i forhold til endringen i risiko, som innebærer en reduksjon av den forsikringstekniske kontantverdien av pensjonskapitalen, jf. lov om individuell pensjonsordning § 3-9 annet ledd. Før kunden treffer beslutning om å endre avtalen, skal institusjonen opplyse kunden skriftlig om innestående verdi ved omregningen og hvor stort fradraget skal være.

DEPARTEMENTETS VURDERING

Departementet foreslår, i tråd med Banklovkommissjonens forslag, at ved uttak av alderspensjon før eller etter opptjeningsalderen skal det foretas en forsikringsteknisk omregning av alderspensjonen ut fra beregningsgrunnlaget på uttakstidspunktet og lengden på utbetalingsperioden, jf. forslaget til foretakspensjonsloven § 5-7 c første ledd. I tillegg foreslår departementet, som Banklovkommissjonen, regler om at dersom størrelsen på pensjonsytelsen, utbetalings-tidspunktet eller opphørstidspunktet senere endres av arbeidstaker, skal alderspensjonen omregnes på forsikringsteknisk grunnlag ut fra beregningsgrunnlaget på uttakstidspunktet. Departementet foreslår også at slike endringer ikke kan gjøres etter at arbeidstakeren har fylt 75 år, jf. departementets forslag til ny § 5-7 c annet ledd i foretakspensjonsloven.

Departementet foreslår, i tråd med Banklovkommissjonens forslag, en bestemmelse i innskuddspensjonsloven som innebærer at dersom tidspunktet for utbetaling, størrelsen av pensjonsytelsen, utbetalingsperioden eller opphørstidspunktet endres i en pensjonsforsikring, skal alderspensjonen i henhold til pensjonsforsikringsavtale omregnes på forsikringsteknisk grunnlag. Slike endringer skal etter forslaget

ikke kunne gjøres etter fylte 75 år, jf. forslag til § 7-5 første ledd.

Departementet merker seg at alle høringsinstansene som har kommentert forslaget om standardisert seleksjonsfradrag, bortsett fra Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon som mener det ikke bør innføres rett til å kreve seleksjonsfradrag nå, støtter Banklovkommisjonens forslag om adgang til å bruke et slikt fradrag. Departementet er enig i at det bør være adgang til å ta et standardisert seleksjonsfradrag fra premiereserven til de som velger å ta ut alderspensjon før fylte 67 år.

Selskapene har i sine beregninger og premier lagt til grunn den pensjonsalderen som er fastsatt i ordningens regelverk, dvs. minst 67 år. Departementet mener, i tråd med Banklovkommisjonens syn, at selskapene har rett til å bli kompensert i den grad de påtar seg økt risiko ved at kontraktsforholdet endres gjennom rett til tidlig uttak. Etter departementets syn er det, som Banklovkommisjonen påpeker, imidlertid vanskelig å forutse hvordan og hvor mye selskapenes risiko vil bli påvirket av fleksibilitet mht. når pensjonen tas ut. Det er for eksempel usikkert om det i hovedsak er de med dårlig helse som vil velge å ta ut pensjon tidlig. Det er videre vanskelig å fastsette en størrelse på seleksjonsfradraget når det ikke foreligger noe empiri som sier noe om hvor stor seleksjonsrisiko det er knyttet til tidlig uttak av pensjon. Departementet foreslår derfor, i tråd med Banklovkommisjonens forslag, at det – hvis det enkelte selskapet benytter muligheten til å ta et seleksjonsfradrag – i tilfelle kan tas et seleksjonsfradrag på inntil 0,5 prosent av premiereserve ved uttak ved 62 år. Størrelsen på det maksimale tillatte seleksjonsfradraget reduseres forholdsmessig pr. år fram til opptjeningsalder. Forslaget om at seleksjonsfradraget kan tas i perioden fra 62 år og fram til opptjeningsalder (vanligvis 67 år) innebærer at det kun er premiereserven til personer som tar ut pensjon før opptjeningsalder som kan belastes med et seleksjonsfradrag, se departementets forslag til § 5-7 c tredje ledd i foretakspensjonsloven. Dersom det foretas et seleksjonsfradrag innebærer det at den forsikringstekniske kontantverdien av pensjonskapitalen reduseres.

Departementet foreslår, i tråd med Banklovkommisjonens forslag, at det innføres en hjemmel i foretakspensjonsloven slik at reglene for beregning av satsen til seleksjonsfradraget kan endres gjennom forskrift, jf. departementets forslag til ny § 5-7 c nytt tredje ledd siste punktum.

Dersom empiri skulle vise at endringen i risikoen til pensjonsinnretningen som følge av tidlig uttak skulle gi grunnlag for et høyere seleksjonsfradrag enn 0,5 prosent av premiereserven, er det mulig å endre satsene for beregning av seleksjonsfradrag i lys av slik erfaring. Dersom effekten av fleksibelt uttak

blir at en del velger å utsette uttaket av pensjon til etter fylte 67 år, kan det også oppstå andre seleksjonsmessige konsekvenser for pensjonsinnretningen. Etter departementets syn vil den seleksjonsmessige konsekvensen av sent uttak for pensjonsinnretningene være avhengig av hvem som velger å utsette uttaket av alderspensjon. Den foreslåtte hjemmelen i § 5-7 c tredje ledd til å gi andre regler om beregning av standardsatser for seleksjonsfradraget kan også benyttes dersom det oppstår andre seleksjonsmessige konsekvenser som følge av innføring av retten til å velge (fra 62 år) når alderspensjonen skal tas ut, enn de som er lagt til grunn for satsene for det foreslåtte seleksjonsfradraget. Den foreslåtte hjemmelen kan også benyttes til å innføre et seleksjonstillegg i premiereserven dersom empiri skulle vise at pensjonsreformen fører til en positiv seleksjonseffekt for institusjonene.

Dersom pensjonsinnretningene krever et seleksjonsfradrag er det viktig at medlemmet får informasjon om størrelsen på seleksjonsfradraget samt hvilken konsekvens det har for nivået på pensjonen. Departementet foreslår at informasjon om dette skal inkluderes i den informasjon som skal gis til arbeidstakeren det året han fyller 61 år, jf. departementets forslag om plikt til å opplyse om eventuelt seleksjonsfradrag i forslaget til foretakspensjonsloven § 5-7 d annet ledd. Det vises også til omtale av informasjonskrav i avsnitt 3.11 i proposisjonen.

Departementet foreslår, i samsvar med Banklovkommisjonens forslag, ikke en tilsvarende adgang i innskuddspensjonsloven som i foretakspensjonsloven til å ta et seleksjonsfradrag ved tidlig uttak av alderspensjon, og deler Banklovkommisjonens begrunnelse.

3.8.2 *Komiteens merknader*

Komiteen viser til at uttak av alderspensjon etter en ytelsesbasert pensjonsordning før eller etter den fastsatte opptjeningsalderen nødvendiggjør en forsikringsteknisk omregning av alderspensjonen. Komiteen slutter seg til departementets forslag til omregningsregler.

Komiteen slutter seg til forslaget om at forsikringsselskapene og pensjonskassene skal ha adgang til å ta et standardisert fradrag fra pensjonskapitalen til personer som velger å ta ut pensjon fra ytelsesbaserte pensjonsordninger før fylte 67 år. Komiteen viser til at avsetningsgrunnlaget for ytelsesbaserte foretakstakspensjonsordninger er basert på forventninger om forsikredes levealder. Rett til å kreve alderspensjon utbetalt fra 62 år innebærer en endring sammenliknet med beregningsgrunnlaget for forsikringsselskapet eller pensjonskassen har lagt til grunn, og vil kunne føre til at pensjonsinnretningene får høyere utbetalinger enn de har lagt til grunn i sin pre-

mieberegning. Som departementet peker på, er mulige seleksjonsmessige virkninger av fleksibelt uttak høyst usikre. Komiteen slutter seg derfor til forslaget om at pensjonsinnretningen skal ha mulighet til å kreve et standardisert seleksjonsfradrag fra alle som velger å ta ut pensjon fra en ytelsesbasert foretakspensjonsordning før fylte 67 år som kompensasjon for mulige seleksjonsvirkninger. Komiteen slutter seg til forslaget om at det mulige fradraget kan utgjøre maksimalt 0,5 prosent av premiereserven ved uttak av pensjon ved 62 år, og at fradraget reduseres forholdsmessig per år ved senere uttak. Komiteen slutter seg også til forslaget om at det innføres en forskriftshjemmel som gir adgang til å justere seleksjonsfradraget dersom det skulle oppstå behov for dette. Komiteen slutter videre til forslaget til departementet om at pensjonsinnretning som krever et slikt standardfradrag skal opplyse om størrelsen på fradraget og betydningen av dette.

Komiteen slutter seg for øvrig til departementets vurderinger og forslag ellers under dette punktet.

3.9 Forvaltning av pensjonskapital knyttet til pensjonskapitalbevis – innskuddspensjonsordninger

3.9.1 Sammen drag

Etter innskuddspensjonsloven § 7-3 første ledd skal det fastsettes i pensjonsordningens regelverk om pensjonskapitalbevis i utbetalingsperioden skal forvaltes i spareavtale eller konverteres til forsikring basert på forutsetninger om dødelighet. Om pensjonskapitalen i utbetalingsperioden skal forvaltes i en spareavtale eller konverteres til en pensjonsforsikringsavtale er fastsatt i pensjonsordningens regelverk, det kan ikke bestemmes av den enkelte arbeidstaker på pensjonerings tidspunktet. Dersom pensjonskapitalbeviset i utbetalingsperioden skal konverteres til pensjonsforsikringsavtale, skal utbetalingsperiodens lengde og utbetalingsprofil være fastsatt i regelverket. Ved konvertering til forsikring kan også ytelsene gjøres livsvarig. Tidspunktet for konvertering av pensjonskapitalen bestemmes av pensjonerings tidspunktet, som er 67 år i dag.

For innskuddspensjonsordninger hvor det er fastsatt i regelverket at pensjonskapitalen ved nådd pensjonsalder skal konverteres til forsikring, skal det betales et høyere innskudd for kvinner enn for menn, jf. innskuddspensjonsloven § 5-3 annet ledd. Denne regelen er begrunnet ut fra likestillingshensyn. Kvinner lever i gjennomsnitt lenger enn menn, og høyere innskudd for kvinner enn for menn skal sikre kvinner og menn lik årlig pensjon ved konvertering til forsikring. Dette innebærer at samlet verdi av pensjonskapitalen er høyere for kvinner enn for menn i slike ordninger. Kvidalutvalget, jf. NOU 2001: 27, kom til at ordninger hvor ulike årlige innbetalinger i opptje-

ningsperioden gir like årlige utbetalinger i utbetalingsperioden er mer akseptabelt ut fra likestillingshensyn, enn ordninger der like årlige innbetalinger gir ulike årlige utbetalinger for de to kjønn. Departementet la fram lovforslag i samsvar med dette, jf. Ot.prp. nr. 100 (2001–2002), og flertallet i finanskomiteen sluttet seg til dette, jf. Innst. O. nr. 9 (2002–2003).

DEPARTEMENTETS VURDERING

Departementet foreslår, i tråd med forslaget fra Banklovkommissjonen, at det i innskuddspensjonsloven innføres en rett for den enkelte arbeidstaker til å velge om pensjonskapitalbeviset i utbetalingsperioden skal forvaltes i en spareavtale eller konverteres til forsikring, uavhengig av hva som er fastsatt i ordningens regelverk, jf. departementets forslag til § 7-3 nytt annet ledd i innskuddspensjonsloven. Etter departementets syn innebærer en slik adgang økt valgfrihet og en styrking av rettighetene for den enkelte arbeidstaker.

Departementet er enig med Banklovkommissjonen i at det fremdeles skal framgå av regelverket om pensjonskapitalbeviset under utbetalingsperioden skal forvaltes i form av en spareavtale eller konverteres til en forsikringsavtale, selv om arbeidstaker ved uttakstidspunktet kan overstyre dette. Det vises til forslag til innskuddspensjonsloven § 2-5 nytt annet ledd. Bestemmelsen i innskuddspensjonsloven § 5-3 annet ledd om at det skal betales høyere innskudd for kvinner enn menn dersom regelverket fastsetter at pensjonskapitalen på utbetalingstidspunktet skal konverteres til forsikring, foreslås videreført. Banklovkommissjonens utkast til bestemmelse er imidlertid noe lovteknisk omarbeidet, se departementets forslag til § 5-3 annet ledd i innskuddspensjonsloven.

Departementet mener det er hensiktsmessig, slik Banklovkommissjonen foreslår, at det presiseres i innskuddspensjonsloven at retten til pensjonskapitalen i en innskuddspensjonsordning ikke faller bort dersom arbeidstakeren dør før uttak av pensjon. Innskuddspensjonsordninger er spareordninger i oppsparingsperioden, selv om det er fastsatt at pensjonskapitalen skal konverteres til en pensjonsforsikring i utbetalingsperioden. Det vises til departementets forslag til § 7-7 første ledd i innskuddspensjonsloven.

Departementet foreslår videre, i tråd med Banklovkommissjonens utkast, at pensjonsinnretningen skal informere arbeidstakeren om retten til å velge om pensjonskapitalen i utbetalingsperioden skal konverteres til en forsikring eller forvaltes videre i en pensjonsspareavtale og betydningen av dette, se avsnitt 3.11.4 nedenfor og departementets forslag til § 7-6 annet ledd i innskuddspensjonsloven.

Departementet foreslår også, i tråd med Banklovkommissjonens forslag, at innehaver av pensjonskapi-

talbevis skal kunne velge å benytte pensjonskapital knyttet til pensjonskapitalbevis som engangspremie for tillegg til individuell pensjonsforsikring eller fri-polise etter foretakspensjonsordning. Departementet foreslår, i tråd med Finansnæringens Fellesorganisasjons høringsmerknad, at det ikke skal kreves samtykke fra institusjonen for å kunne benytte pensjonskapitalen som engangspremie, jf. departementets forslag til § 7-3 første ledd tredje punktum i innskuddspensjonsloven.

Departementet foreslår at det presiseres at når kunde har konvertert pensjonskapitalen til en pensjonsforsikringsavtale, er det ikke adgang til senere å endre pensjonsforsikringsavtalen til en pensjonsspareavtale, jf. forslag til innskuddspensjonsloven § 7-5 annet ledd nytt første punktum. Departementet foreslår også, i tråd med Banklovkommisjonens utkast, at arbeidstaker ikke kan endre livsvarig pensjonsytelse til opphørende pensjon på grunn av risikoen for anti-seleksjon, jf. forslag til § 7-5 annet ledd annet punktum i innskuddspensjonsloven.

3.9.2 *Komiteens merknader*

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, slutter seg til forslaget om at medlemmer i en innskuddspensjonsordning selv bør kunne velge om pensjonskapitalen i utbetalingsperioden skal forvaltes videre i en spareavtale eller konverteres til en forsikring, uavhengig av hva som er fastsatt om dette i pensjonsordningens regelverk. Dette innebærer etter flertallets syn en økt valgfrihet for den enkelte.

Flertallet slutter seg for øvrig til departementets vurderinger og forslag ellers under dette punktet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til FNO sitt høringsnotat av 23. november 2010 der FNO ønsker vurdert om det skal være nødvendig å måtte opprette både innskuddsfond og premiefond i foretak med kun innskuddspensjonsordning og innskuddsfritak. Tilvarende gjelder dersom det er tilknyttet uførepensjon eller etterlattedekninger. Disse medlemmer er av den oppfatning at for foretakene som har innskuddsordninger vil det være mest hensiktsmessig og kostnadsreducerende at disse fondene kan benyttes om hverandre.

Disse medlemmer slutter seg til regjeringens forslag med følgende endringer:

«I

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon gjøres følgende endring:

§ 10-3 (1) ny bokstav h skal lyde:

h. innskudd i en tilknyttet innskuddspensjonsordning

II

I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold gjøres følgende endring:

§ 9-3 (1) ny bokstav b skal lyde:

b. premie for forsikringer etter lov om foretakspensjon som er tilknyttet ordningen.»

3.10 *Utbetalingstid*

3.10.1 *Sammendrag*

Utbetalingstid for alderspensjonsytelser fra innskuddspensjonsloven og individuell pensjonsordning skal i dag være minst 10 år, jf. innskuddspensjonsloven § 7-3 annet ledd og lov om individuell pensjonsordning § 2-7 første ledd. Hovedregelen etter foretakspensjonsloven er at utbetaling av alderspensjonsytelser etter foretaksordning skal være livsvarig, jf. foretakspensjonsloven § 5-1 første ledd. Det er åpnet for at foretakspensjonsordninger kan ha opphørende ytelser i foretakspensjonsloven § 5-1 første ledd annet punktum ved at det i regelverket kan fastsettes at alderspensjon skal opphøre eller settes ned etter 10 år eller senere. Hovedregelen er likevel at alderspensjonsytelser minst løper fram til fylte 77 år, som følge av at pensjonsalderen normalt ikke kan være lavere enn 67 år i skattebegunstigede private pensjonsordninger, jf. foretakspensjonsloven § 4-1 første ledd, innskuddspensjonsloven § 7-1 første ledd og lov om individuell pensjonsordning §§ 2-4 første ledd og 3-2 første ledd.

I foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven og lov om individuell pensjonsordning er det likevel gjort unntak fra kravet om minste utbetalingsperiode ved at pensjonens løpetid kan settes ned til det antall år som er nødvendig for at samlet årlig pensjon kommer opp på et nivå på om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. For foretakspensjonsordninger kan løpetiden bare settes ned der dette er fastsatt i regelverket, jf. innskuddspensjonsloven § 7-3 tredje ledd, foretakspensjonsloven § 5-6 annet ledd og lov om individuell pensjonsordning §§ 2-7 femte ledd og 3-3 sjette ledd.

DEPARTEMENTETS VURDERING

Departementet slutter seg til Banklovkommisjonens forslag om at utbetaling av pensjonsytelser minst bør skje til fylte 77 år, jf. departementets forslag til foretakspensjonsloven § 5-1 annet ledd første punktum og innskuddspensjonsloven § 7-4 første ledd første punktum. Forslaget fra Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon om lengre minste utbetalingstid i takt med høyere forventet levealder er forhold som etter departementets syn først og fremst må sees i sammenheng med alderspensjon i folketrygden.

Finansdepartementet foreslår, i tråd med Banklovkomisjonens forslag, å opprettholde gjeldende adgang til å korte ned utbetalingsperioden til det antall år som er nødvendig for at årlige alderspensjonsytelser skal utgjøre om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp, jf. forslag til innskuddspensjonsloven § 7-4 første ledd, foretakspensjonsloven § 5-1 annet ledd annet punktum og lov om individuell pensjonsordning §§ 2-7 første ledd og 3-3 tredje ledd.

3.10.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til departementets forslag til endring i reglene om minste utbetalingstid fra tjenestepensjonsordninger.

3.11 Pensjonsinnretningenes informasjonsplikt

3.11.1 Sammendrag

FORETAKSPENSJONSLOVEN OG INNSKUDDSPENSJONSLOVEN

Etter innskuddspensjonsloven § 2-7 skal arbeidsgiverforetaket informere arbeidstakerne om regelverket for pensjonsordningen, arbeidstakernes rettigheter, premier og hvilken alderspensjon disse kan forventes å gi samt om risikodekninger som er tilknyttet ordningen. Forskrift 22. desember 2000 nr. 1413 til lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (forskrift til innskuddspensjonsloven) § 1-1 fastsetter at institusjonen skal gi foretakene tilstrekkelig grunnlagsmaterieell til at foretakene kan oppfylle sin informasjonsplikt etter innskuddspensjonsloven § 2-7, jf. forskriftens § 1-1. Forskriftens § 1-2 fastsetter nærmere krav til informasjonsplikten. Tilsvarende har arbeidsgiverforetak plikt etter foretakspensjonsloven § 2-8 til å informere arbeidstakerne om regelverket for pensjonsordningen, arbeidstakernes rettigheter, premier og hvilken alderspensjon disse kan forventes å gi samt om tilknyttede risikodekninger.

LOV OM INDIVIDUELL PENSJONSORDNING

Det gjelder en generell informasjonsplikt for individuelle pensjonsordninger, jf. lov om individuell pensjonsordning § 1-6. Kunden skal opplyses skriftlig om binding av pensjonskapitalen, hvilke ytelser avtalen omfatter samt om reglene for utbetaling av ytelser. Før avtalen inngås, skal det videre opplyses om relevante skatteregler. Det skal også opplyses om eventuelle endringer i disse skattereglene i løpet av avtaleperioden. I tillegg gis kunden rett til årlig kontoutskrift, jf. § 1-7 første ledd i lov om individuell pensjonsordning. Etter lov om individuell pensjonsordning § 2-1 skal kunden før avtale om individuell pensjonsspareavtale inngås i tillegg få

eksempler som viser antatt pensjonskapital ved nådd pensjonsalder.

Forsikringsavtalelovens regler om informasjon kommer også til anvendelse.

DEPARTEMENTETS VURDERING

Valg av tidspunkt for uttak av alderspensjon og om uttak av alderspensjon skal kombineres med videre arbeid, vil være en viktig beslutning med betydelige økonomiske konsekvenser for den enkelte. Det er derfor viktig med god og lett forståelig informasjon om økonomiske konsekvenser av disse beslutningene.

Departementet slutter seg til Banklovkomisjonens forslag om at institusjonene skal ha plikt til å informere arbeidstakerne om økonomiske konsekvenser av tidlig uttak av pensjon i kombinasjon med arbeid og dermed videre pensjonsopptjening.

Dersom arbeidstakeren velger å vente med uttak av alderspensjon, vil dette føre til høyere årlige ytelser fordi ytelsene skal fordeles på færre antall år. Den forsikringsmessige kontantverdien (neddiskontert verdi) av pensjonskapitalen i en foretakspensjonsordning skal imidlertid ikke påvirkes av lengden på den forventede utbetalingsperioden, det vil si om medlemmet velger sent eller tidlig uttak av opptjente rettigheter.

Dersom vedkommende velger å stå i arbeid, vil opptjening av alderspensjon fortsette fram til aldersgrense for fortsatt opptjening som er omtalt i avsnitt 3.4 i proposisjonen. Fortsatt opptjening vil føre til at den forsikringsmessige kontantverdien av pensjonskapitalen øker, noe som igjen vil bidra til økte årlige ytelser. Ved tidlig avgang fra arbeidslivet går man glipp av videre pensjonsopptjening, uavhengig av om man også velger tidlig uttak av alderspensjon. Både tidlig avgang fra arbeidslivet og tidlig uttak bidrar til lavere årlige pensjonsytelser. Etter departementets syn er det svært viktig at arbeidstakeren får god og lett forståelig informasjon om hvilke konsekvenser det vil ha for årlige alderspensjonsytelser om vedkommende eventuelt velger tidlig uttak av alderspensjon, herunder om uttak av pensjon kombineres med videre arbeid og pensjonsopptjening. En god oversikt over konsekvensene vil gi den enkelte et mest mulig korrekt grunnlag for å velge når uttaket av alderspensjon skal starte, og om eventuelt tidlig uttak av alderspensjon bør kombineres med videre arbeid. Når det gjelder tap av framtidig pensjonsopptjening som følge av eventuell tidlig avgang fra arbeidslivet, legger departementet til grunn at opplysningene vil måtte bygge på siste års innbetalte premie eller innskudd for arbeidstakeren det året han eller hun fyller 61 år, og i tilfelle i pensjonsbeviset som sendes ut det året vedkommende sender melding om uttak av pensjon.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at pensjonsinnretningen det året arbeidstakeren fyller 61 år skal gi informasjon om beregnet årlig pensjonsytelse ved uttak av pensjon fra hvert av årene fra fylte 62 år til 67 år eller til opptjeningsalder i foretakspensjonsordning, henholdsvis med og uten fortsatt opptjening. I tillegg foreslår departementet at det gis informasjon om retten til pensjonsopptjening ved arbeid etter fylte 67 år eller etter nådd opptjeningsalder, se departementets forslag til endring i foretakspensjonsloven § 5-7 d første ledd og innskuddspensjonsloven § 7-6 første ledd. Tilsvarende informasjon skal gis dersom pensjonsinnretningen mottar melding om uttak av pensjon før vedkommende har fylt 67 år, jf. foretakspensjonsloven § 5-7 d tredje ledd og innskuddspensjonsloven § 7-6 tredje ledd.

Det kan også tenkes at arbeidstakere som planlegger å ta ut pensjon ved 62 år vil ha behov for informasjon om konsekvenser av tidlig uttak før fylte 61 år, og departementet foreslår derfor en hjemmel til at det kan fastsettes nærmere krav i forskrift til informasjonen som skal gis, jf. forslag til foretakspensjonsloven § 5-7 d femte ledd og innskuddspensjonsloven § 7-6 femte ledd.

Departementet foreslår videre at hvis pensjonsinnretningen krever et seleksjonsfradrag i henhold til departementets forslag til § 5-7 c tredje ledd i foretakspensjonsloven, skal det opplyses om dette. Departementet foreslår at en slik plikt inntas i den foreslåtte informasjonsbestemmelsen i foretakspensjonsloven § 5-7 d annet ledd. Slik informasjon skal etter departementets forslag også gis dersom pensjonsinnretningen mottar melding om uttak av pensjon før vedkommende har nådd opptjeningsalderen, jf. forslag til i foretakspensjonsloven § 5-7 d tredje ledd.

Departementet har i avsnitt 3.9.4 i proposisjonen foreslått en rett for arbeidstaker til å velge om pensjonskapitalen i utbetalingsperioden skal forvaltes i spareavtale eller konverteres til pensjonsforsikring. Arbeidstakeren bør, før han eller hun velger konvertering til pensjonsforsikringsavtale, være kjent med at pensjonskapital etter en pensjonsforsikringsavtale som ikke har kommet til utbetaling, tilfaller forsikringskollektivet som dødelighetsarv. Departementet foreslår en plikt for pensjonsinnretningen til å informere om dette, jf. forslag til innskuddspensjonsloven § 7-6 annet ledd.

I tråd med høringsinnspill fra Finansnæringens Fellesorganisasjon, er det etter departementets syn ikke hensiktsmessig å knytte informasjonsplikten opp mot utstedelse av pensjonsbevis. Eventuelle nærmere regler om informasjonsplikt gis i forskrift, jf. den foreslåtte hjemmel i departementets forslag til foretakspensjonsloven § 5-7 d femte ledd og innskuddspensjonsloven § 7-6 femte ledd.

3.11.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at det foreslås en omfattende valgfrihet for den enkelte arbeidstaker til å velge når pensjon skal tas ut og om pensjon skal kombineres med videre arbeid og pensjonsopptjening. Disse valgene kan få store økonomiske konsekvenser for den enkelte, og det er derfor viktig at arbeidstakerne får tilstrekkelig og lett forståelig informasjon om økonomiske konsekvenser av tidlig uttak av pensjon, med og uten kombinasjon med videre arbeid og pensjonsopptjening. Komiteen slutter seg derfor til departementets forslag til regler om informasjonsplikt for pensjonsinnretningene.

Komiteen slutter seg for øvrig til departementets vurderinger og forslag ellers under dette punktet.

3.12 Innskuddspensjonsordning – pensjonskapitalbevis (administrasjonskostnader)

3.12.1 Sammendrag

Pensjonskapitalbevis skal i henhold til innskuddspensjonsloven utstedes i to forskjellige situasjoner. Pensjonskapitalbevis skal for det første utstedes når vedkommende slutter i foretaket før vedkommende tar ut eller har rett til å ta ut alderspensjon, jf. innskuddspensjonsloven § 6-2. Etter innskuddspensjonsloven skal det også utstedes pensjonskapitalbevis når arbeidstakeren fratrer sin stilling for å ta ut alderspensjon, jf. innskuddspensjonsloven § 7-2 første ledd. Pensjonskapitalbeviset omfatter arbeidstakerens opptjente pensjonskapital. Pensjonskapitalbeviset inngår ikke i pensjonsordningens midler, jf. innskuddspensjonsloven § 8-1 tredje ledd. Pensjonskapitalbeviset utgjør et eget rettsforhold mellom institusjonen og den pensjonskapitalbeviset er utstedt til, jf. innskuddspensjonsloven § 6-2 første ledd. Dersom arbeidstaker slutter som følge av uførhet, vil vedkommende forbli medlem av pensjonsordningen dersom det betales innskudd for arbeidstakeren i henhold til forsikring av innskuddsfritak ved uførhet, jf. lov om obligatorisk tjenestepensjon § 4 annet ledd. Innskuddsfritak ved uførhet er behandlet nærmere i avsnitt 3.6 ovenfor.

Det skilles mellom pensjonskapitalbevis som i utbetalingsperioden skal forvaltes som en forsikring og pensjonskapitalbevis som forvaltes som en spareavtale, jf. innskuddspensjonsloven § 7-3 første ledd. Om kostnader knyttet til pensjonskapitalbeviset skal dekkes av rettighetshaveren eller ikke, er avhengig av om det er snakk om kostnader knyttet til selve utstedelsen av pensjonskapitalbeviset eller kostnader knyttet til den løpende forvaltning og administrasjon av pensjonskapitalbeviset. Kostnader knyttet til utstedelse av pensjonskapitalbevis skal i dag dekkes av foretaket. Dette anses som en del av forvaltningen og administrasjon av pensjonsordninger. Det er

arbeidsgiver som skal dekke kostnadene ved administrasjon av pensjonsordningen, jf. OTP-loven § 4 tredje ledd.

Når det gjelder hvem som skal dekke løpende administrasjons- og forvaltningskostnader knyttet til pensjonskapitalbevis, er reglene forskjellig for pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser og pensjonskapitalbevis med investeringsvalg for kontohaveren.

Det følger av forskrift til forsikringsloven § 5-2 at det ved utstedelse av pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser skal avsettes en administrasjonsreserve som skal dekke kostnadene knyttet til forvaltning og administrasjon av pensjonskapitalbeviset i hele dens levetid. Avsetningen til administrasjonsreserve skal foretas uten fortjenesteelement. I henhold til forskrift til forsikringsloven § 2-7 skal institusjonen ha særskilte pristariffer for forvaltning og administrasjon av pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser. Innehaveren av pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser skal således ikke belastes ytterligere kostnader med mindre det dreier seg om flytting eller sammenslåing som iverksettes av innehaveren. Dette er tilsvarende regler som for fripoliser.

For pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser har pensjonsleverandøren rett til inntil 20 prosent av det overskudd på avkastningsresultatet som er tilordnet kontrakten, i tilfelle etter fradrag av negativt risikoresultat, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 9-12 tredje ledd. For pensjonskapitalbevis med særskilt investeringsvalg vil overskudd tilfalle kontohaveren i sin helhet ved at det tilføres pensjonskapitalen med unntak av eventuelt negativt risikoresultat som kommer til fradrag, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 9-13 annet ledd.

Dersom det er utstedt pensjonskapitalbevis som skal forvaltes som særskilt investeringsportefølje med investeringsvalg, kan pensjonsleverandøren kreve at innehaveren hvert år betaler vederlag for forvaltning og administrasjon, jf. forskrift til forsikringsloven § 2-7 annet ledd. Vederlaget for selve utførelsen av investeringsvalget skal belastes arbeidstakers pensjonskonto eller dekkes gjennom innbetaling fra arbeidstaker, jf. forskrift 30. juni 2006 nr. 870 om innskuddspensjonsordninger som skal oppfylle minstekravene i lov om obligatorisk tjenestepensjon § 7 fjerde ledd.

Når innehaveren av pensjonskapitalbeviset beholder sitt medlemskap i ordningen vil forvaltningen av pensjonskapitalen i pensjonskapitalbeviset være omfattet av arbeidsgivers kostnadsansvar.

DEPARTEMENTETS VURDERING

Departementet foreslår at det tas inn en bestemmelse i innskuddspensjonsloven som sier at det er

institusjonen som skal dekke kostnadene ved utstedelse av pensjonskapitalbevis, jf. forslag til § 6-2 nytt tredje ledd første punktum i innskuddspensjonsloven. Departementet foreslår, i likhet med utkastet fra Banklovkommissjonen, ikke noen endringer i kostnadsansvar for pensjonskapitalbevis uten kontraktsfaste ytelser utover nevnte bestemmelse om at det er institusjonen som skal dekke kostnadene ved utstedelse av pensjonskapitalbeviset.

Departementet foreslår, i samsvar med Banklovkommissjonens forslag, at det ved utstedelse av pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser før fylte 67 år, skal etableres en administrasjonsreserve som skal dekke kostnadene ved forvaltning og administrasjon av pensjonskapitalbeviset fram til fylte 67 år, jf. forslag til § 6-2 nytt tredje ledd siste punktum. Dette innebærer at det er foretaket som dekker administrasjonskostnadene knyttet til pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser som utstedes før arbeidstakeren har fylt 67 år. Departementet foreslår at innehaveren av pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser skal dekke kostnader knyttet til pensjonskapitalbeviset etter fylte 67 år. Dette forslaget innebærer en endring sammenliknet med i dag hvor det er institusjonen som dekker kostnadene. Departementet foreslår, i likhet med Banklovkommissjonen, at som en konsekvens av at innehaveren skal dekke kostnadene etter fylte 67 år, skal avkastningen på pensjonskapitalen tilføres pensjonskapitalen med unntak av den delen av overskuddet som pensjonsinnretningen kan beholde etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-12 tredje ledd. Etter departementets syn er Banklovkommissjonens forslag om at kontohaveren skal få avkastningen på pensjonskapitalen (men at pensjonsinnretningen fortsatt har rett på 20 prosent av overskuddet etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-12 tredje ledd) et rimelig forslag sett i sammenheng med forslaget om at innehaveren av pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste ytelser etter 67 år skal dekke kostnadene knyttet til pensjonskapitalbeviset. Det vises til departementets forslag til ny bestemmelse i innskuddspensjonsloven § 6-2 tredje ledd.

Departementet foreslår, som nevnt i avsnitt 3.5.4 i proposisjonen, at medlemskapet i innskuddspensjonsordning skal opphøre når en arbeidstaker slutter i foretaket for å gå av med pensjon. Dette innebærer at arbeidstaker som går av med pensjon ikke lenger vil være omfattet av arbeidsgivers kostnadsansvar. Departementet har videre foreslått (se avsnitt 3.5.4 i proposisjonen) at personer som er født i desember 1948 eller senere, og som fratrer sin stilling og går av med AFP, ikke skal ha anledning til å være medlem av pensjonsordningen selv om ordningens regelverk åpner for dette. Dette innebærer at kostnadsansvaret til foretaket opphører. Institusjonen skal dekke kost-

nadene ved utstedelse av pensjonskapitalbeviset og fripolisen.

3.12.2 *Komiteens merknader*

Komiteen slutter seg til forslaget til regler om kostnadsansvar for pensjonskapitalbevis.

3.13 Kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger

3.13.1 *Sammendrag*

Definisjonen av «pensjonskapital» i innskuddspensjonsloven er i dag innskudd foretatt i samsvar med innskuddsplanen med tillegg av tilført avkastning. Pensjonskapital i livsforsikringselskap eller pensjonskasse omfatter også en andel av tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond i tilfelle det er en rentegaranti knyttet til kontrakten, jf. innskuddspensjonsloven § 1-2 bokstav l. Etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-20 annet ledd skal andel av kursreguleringsfondet ikke tilordnes kontrakter i kollektivporteføljen, men forskrift til forsikringsloven § 11-2 fastsetter at ved flytting av pensjonsordningen skal en andel av kursreguleringsfondet følge med.

Når et medlem slutter i arbeidsgiverforetaket med rett til opptjent pensjon fra en foretakspensjonsordning, skal det utstedes en fripolise som sikrer medlemmet rett til opptjent pensjon og tilhørende premiereserve, jf. foretakspensjonsloven § 4-7 første ledd. Det følger av foretakspensjonsloven § 4-6 annet ledd at medlemmet ved fratredelse beholder sin rett til opptjent pensjon og tilhørende premiereserve. Ved avvikling av pensjonsordninger skal pensjonsordningens midler fordeles på medlemmene etter foretakspensjonsloven § 15-3. I disse tilfellene vil kollektivavtalens tilleggsavsetninger bli overført til de enkelte fripoliser.

I brev 19. mars 2010 fra Finanstilsynet til Finansdepartementet, har tilsynet foreslått en lovendring slik at det framgår av foretakspensjonsloven § 4-7 at en andel av tilleggsavsetninger skal følge med ved utstedelse av fripolise.

KURSREGULERINGSFOND

Departementet foreslår, i samsvar med Banklovkommisjonens utkast, at definisjonen i innskuddspensjonsloven § 1-2 bokstav l endres slik at den bringes i samsvar med forsikringsvirksomhetsloven § 9-20 annet ledd om at en andel av kursreguleringsfondet ikke skal tilordnes kontrakten i kollektivporteføljen. Departementet foreslår også, i tråd med Banklovkommisjonens utkast, at innskuddspensjonsloven § 3-5 første og annet ledd og § 8-1 første ledd endres slik at omtalen av kursreguleringsfond utgår for å bringe lovteksten i samsvar med forsikringsvirksomhetsloven § 9-20 annet ledd.

TILLEGGSAVSETNINGER

Det er etter departementets syn rimelig at en forholdsmessig andel av tilleggsavsetningene skal følge med ved utstedelse av fripoliser. Etter departementets syn er det hensiktsmessig at det presiseres i loven at ved utstedelse av fripoliser skal en andel av pensjonsordningens tilleggsavsetninger følge med. Departementet foreslår, i tråd med forslaget fra Banklovkommisjonen, at det lovfestes at en forholdsmessig andel av tilleggsavsetningene skal følge med ved utstedelse av fripoliser, se departementets forslag til endring i foretakspensjonsloven § 4-6 annet ledd og § 4-7 første ledd. Kontrakter med lav grunnlagsrente genererer en høyere premiereserve enn kontrakter med høy grunnlagsrente. Etter departementets syn har også kontrakter med lav grunnlagsrente generert en høyere andel av tilleggsavsetningene enn kontrakter med høy grunnlagsrente som følge av at tilleggsavsetningene avsettes i prosent av premiereserven knyttet til den enkelte kontrakt, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 9-17 annet ledd.

Departementet antar, i tråd med Aktuarforeningens forslag, at de spørsmål som oppstår med å beregne helt riktig tilleggsavsetning som skal følge med fripolisen i perioden mellom 31. desember foregående år og pensjonsinnretningens endelige fordeling/belastning av tilleggsavsetninger, vil kunne løses ved at tilleggsavsetningene fordeles med endelig virkning ved utstedelse av fripoliser uten at det må foretas etteroppjør.

3.13.2 *Komiteens merknader*

Komiteen slutter seg til forslaget om at omtalen av kursreguleringsfond i innskuddspensjonsloven skal utgå.

Komiteen slutter seg videre til forslaget om å presisere i loven at en forholdsmessig andel av tilleggsavsetningene skal følge med ved utstedelse av fripoliser. Komiteen deler departementets vurdering av at det er en forholdsmessig andel av tilleggsavsetningene som skal følge med, slik at andelen av tilleggsavsetninger skal beregnes ut i fra størrelsen på fripolisens premiereserve.

Komiteen slutter seg for øvrig til departementets vurderinger og forslag ellers under dette punktet.

3.14 Ikrafttredelse og overgangsregler

3.14.1 *Sammendrag*

Departementet vil, i tråd med Banklovkommisjonens utkast, foreslå at de nye lovreglene trer i kraft 1. januar 2011, men slik at pensjonsinnretningene får en periode på inntil 5 måneder (til 1. juni 2011) til å tilpasse seg fleksibelt uttak, se departementets forslag til overgangsbestemmelser i del VI punkt 2 i lovforslaget. Med hensyn til innføring av nye regler som

innebærer at det ikke lenger blir adgang til å være medlem av en pensjonsordning bare på grunn av uttak av AFP, vil departementet foreslå en overgangsordning som innebærer at personer som er født før desember 1948, skal kunne være medlem av tjenestepensjonsordning når de fratrer sin stilling for å gå av med AFP dersom ordningens regelverk åpner for dette. Det vises til departementets forslag til overgangsbestemmelser i del VI punkt 3 i lovforslaget. Dette innebærer at personer som har rett til å ta ut AFP etter gammel ordning (personer født før desember 1948), kan vente med å ta ut AFP til 2011, 2012, 2013 eller 2014 og fortsette som medlem av pensjonsordningen selv om de ikke er i arbeid (dersom ordningens regelverk åpner for dette). Selv om det gis adgang til medlemskap for disse personene selv om de først tar ut AFP etter 2010, er det ikke adgang til opptjening (når de ikke arbeider) lenger enn fram til fylte 67 år. Personer som er født i desember 1948 eller senere, vil ikke ha adgang til å være medlem av en kollektiv pensjonsordning som AFP-pensjonist uten samtidig å arbeide i foretaket. Det er kun personer som er født før desember 1948 som kan ta ut AFP etter gammel AFP-ordning.

3.14.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til departementets forslag til overgangsregler.

Fleksibelt uttak av pensjon innebærer behov for tilpasninger hos pensjonsinnretningene. Komiteen merker seg at forslaget om en frist til å utsette utbetaling til 1. juni 2011 er i samsvar med innspill fra næringen i høringen, og at forbrukermyndighetene ikke har hatt innvendinger til en slik overgangsregel. Pensjonsinnretningenes adgang til å utsette utbetaling av alderspensjon fram til 1. juni 2011 er i departementets lovforslag knyttet til melding om uttak som er fremsatt før 1. juni 2010, men dette er i finansministerens brev av 24. november 2010 om trykkfeil i Prop. 6 L (2010–2011) rettet til 1. juni 2011 (slik det også er innarbeidet i tilrådingen). Når det gjelder overgangsreglene om at personer som slutter i foretaket for å gå av med AFP kan beholde medlemskapet i pensjonsordningen når ordningen åpner for dette, deler komiteen departementets vurdering av at det er hensiktsmessig å knytte disse overgangsreglene til om vedkommende har rett til AFP etter gammel ordning, og ikke til om vedkommende faktisk tar ut AFP etter gammel ordning. I motsatt fall kunne man oppleve et press mot uttak av AFP før den nye ordningen settes i kraft.

4. Presisering av sentralbankloven § 18

4.1 Sammendrag

Finansdepartementet har det overordnede ansvaret for statens gjeldsforvaltning og forvaltningen av statens kontantbeholdning. Det er inngått avtaler med Norges Bank om forvaltningen av statens gjeld og likviditet, herunder om konsernkontoordningen. Norges Banks oppgaver er særlig knyttet til markedsoperasjonene i statsobligasjoner og statskasseveksler. Statens kontantbeholdning er plassert som innskudd på folio i Norges Bank (statens foliokonto), jf. bevilgningsreglementet § 14.

Staten må til enhver tid ha en viss likviditetsreserve slik at en alltid kan dekke daglige betalinger.

Tilbakebetalingen til fordringshaverne til statslån skjer i interbankoppgjøret i Norges Bank (NBO). Tidligere var Norges Bank transaksjonsbank for staten, og oppgjør av forfalte statslån ble derfor håndtert internt i Norges Bank. DnB NOR fungerer nå som statens transaksjonsbank for oppgjør av statslån.

Rent teknisk gjennomføres oppgjørene av forfalte statslån ved at forfallsbeløpene godskrives investorenes bankkonto på termindag via avregningen i NICS (Norwegian Interbank Clearing System – bankenes felles avregnings- og informasjonssystem i betalingsformidlingen), basert på instruksjoner fra Verdipapirsentralen (VPS). Dette skjer i morgenoppgjøret i Norges Bank, som normalt gjennomføres før kl. 05.45. Transaksjonsbanken forskutterer utbetalingene til eierne av statskassevekslene, og henter deretter inndekning for beløpet fra statens foliokonto i Norges Bank.

I forbindelse med den internasjonale finanskrisen høsten 2008 ble det for å bedre bankenes likviditet og muligheter for finansiering, etablert en ordning hvor staten låner ut statspapirer i bytte mot obligasjoner med fortrinnsrett eiet av banker.

Bytteordningen har medført en betydelig økning i utestående statskasseveksellån. Mens største utestående i statskasseveksellån tidligere lå på om lag 15 mrd. kroner, har volumet i statskasseveksellånene ved forfall i den senere tiden typisk ligget på godt over 100 mrd. kroner. I praksis har veksten i utestående på statskasseveksler etter at bytteordningen ble innført gjort det utfordrende for transaksjonsbanken å skaffe til veie tilstrekkelig likviditet til å kunne forskuttere beløpet ved forfall. For å løse dette problemet har departementet fra mai 2009 åpnet for å kunne dekke forfallsbeløp over 30 mrd. kroner helt eller delvis. Forskuttering fra staten til transaksjonsbanken vil typisk kunne løpe fra klokken 05.30 til ca. 06.00 på betalingsdagen.

Ved forfall av veksler brukt i bytteordningen vil deltagerne i ordningen være forpliktet til å videreføre forfalte veksler ved å kjøpe nye veksler for et beløp tilsvarende det som er forfalt. Nettobetalingen for

staten på rulleringsdatoene vil derfor normalt være relativt liten. Oppgjøret ved kjøp og salg av verdipapirer skjer imidlertid i verdipapiroppgjøret (VPO1), som gjennomføres uavhengig av og senere enn interbankoppjøret (vanligvis før klokken 06.10). Tidsdifferansen innebærer at utbetalingene av forfalte statskasseveksler og innbetalingene for kjøp av nye statskasseveksler gjøres opp hver for seg. Dette medfører et større likviditetsbehov for staten enn dersom oppgjørene hadde skjedd samtidig og dermed kunne gjennomføres som én nettobetaling.

Veksten i utestående volum av statskasseveksler som følge av bytteordningen har medført en økt risiko for at det ikke alltid vil være dekning for bruttobeløpet på statens foliokonto i Norges Bank når utbetalingene skal gjennomføres. Dette kan føre til at det oppstår forsinkelser i betalingsoppgjørene. For å sikre betalingssystemets integritet kan det være ønskelig å etablere en ordning som sikrer at oppgjørene kan gjennomføres uten avbrudd også dersom det unntaksvis ikke skulle finnes dekning for bruttobeløpet på statens foliokonto i Norges Bank. Norges Bank har foreslått at ordningen kan utformes slik at banken forskutterer det nødvendige beløp ved å overtrekke statens foliokonto i Norges Bank. Det er imidlertid spørsmål om en slik ordning kan anses å være i strid med forbudet etter sentralbankloven § 18 mot at Norges Bank yter kreditt direkte til staten.

Av lov 24. mai 1985 nr. 28 om Norges Bank og pengevesenet mv. (sentralbankloven) § 18 følger det at Norges Bank ikke kan yte kreditt direkte til staten. Forbudet ble innført ved lovendring 20. juni 2003. Før denne lovendringen var hovedregelen at Norges Bank kunne yte sesongmessig og annen kort-siktig kreditt til staten innenfor særskilte rammer fastsatt av Stortinget. I særlige tilfeller kunne Norges Bank også yte langsiktig kreditt innenfor særskilte rammer fastsatt av Stortinget. Bankens kjøp av statskasseveksler, statsobligasjoner og andre gjeldsdokumenter var før lovendringen eksplisitt unntatt fra virkeområdet til bestemmelsen.

Forslag fra Norges Bank om mulige tiltak for å sikre likviditet ved framtidige oppgjør av statskasseveksler

Finansdepartementet viser i brev 11. november 2009 til Norges Bank til at dagens ordning for gjennomføring av rulleringer av statskasseveksler innebærer at staten må ha et beløp stående på konto som svarer til bruttobetalingen ved rullering. Det pekes på at det ikke er sannsynlig at staten alltid vil ha et tilstrekkelig stort beløp på konto til å forskuttere de framtidige bruttobeløpene. Departementet viser videre til at selv om nærmeste rullering vil kunne håndteres med gjeldende ordning, vil det likevel måtte etableres en alternativ ordning med tanke på

senere forfall. Finansdepartementet ber på den bakgrunn om Norges Banks forslag til hvordan dette kan løses.

I brev til Finansdepartementet 22. januar 2010 viser Norges Bank til at en eventuell situasjon hvor statens bankforbindelse ikke har tilstrekkelig likviditet til å foreta utbetalinger for staten som er lagt inn i masseoppjøret, vil medføre at betalingssystemet stopper opp. I brevet heter det at Norges Bank i slike situasjoner, som en beredskapsordning, vil kunne legge til rette for å overføre det nødvendige beløpet fra statens konto i Norges Bank selv om staten ikke har dekning for beløpet.

Norges Bank peker på at en eventuell situasjon med forskuttering fra Norges Bank som eneste utvei ikke er ønskelig. Det vises til at dette ikke stiller seg annerledes utelukkende fordi formålet er å håndtere et ekstraordinært og svært tidsbegrenset behov knyttet til bytteordningen. Norges Bank ber derfor om at departementet, før en slik beredskapsordning iverksettes, gir en grundig redegjørelse for de alternative muligheter som departementet har vurdert for å unngå situasjonen med manglende dekning på statens foliokonto i Norges Bank.

Norges Bank tar i brevet også opp spørsmålet om en beredskapsordning som skissert kan være i strid med forbudet mot at sentralbanken yter kreditt direkte til staten etter sentralbankloven § 18. Norges Bank antar ut fra en formålsbetraktning at en særskilt beredskapsordning med svært kortvarige overtrekk på statens kronekonto i sentralbanken i løpet av dagen for å gjennomføre rulleringene av statskasseveksler, ikke rammes av forbudet i sentralbankloven § 18 mot direkte kreditt til staten. Norges Bank mener det må tillegges en viss vekt at Sveriges Riksbank, som er en del av ECSB-systemet (det europeiske sentralbanksystemet), har lovfestet en adgang til å bevilge staten kreditt i løpet av dagen, uten krav om sikkerhet. Norges Bank viser videre til at en beredskapsløsning som nevnt ikke vil medføre sentralbankfinansiering av staten.

Departementets vurdering

Departementet viser til at dagens organisering av betalingsoppgjørene, hhv. oppgjørene i Norges Bank av massebetalinger (NICS Netto) og verdipapiroppgjøret (VPO1), medfører at oppgjør av utbetalinger og innbetalinger ved rullering av statskasseveksler vil måtte skje hver for seg som bruttobetaling. Samtidig viser departementet til at den beløpsmessige økningen i disse rulleringene, grunnet bytteordningen, har medført et behov for at staten avsetter en betydelig likviditet for et svært kortvarig tidsrom. I gitte situasjoner vil slik likviditetsstillelse etter departementets vurdering kunne representere en lite effektiv bruk av samfunnets ressurser. Samtidig vil

det etter departementets oppfatning kunne ha svært negative konsekvenser dersom man grunnet uforutsette omstendigheter skulle komme i en situasjon hvor betalingssystemet stopper opp på grunn av manglende likvider på statens foliokonto.

På denne bakgrunn ser departementet et klart behov for en ordning som sikrer at rulleringene av statskasseveksler kan gjennomføres uten avbrudd selv om det på oppgjørstidspunktet skulle være en helt kortsiktig underdekning på statens foliokonto i Norges Bank.

Departementet har vurdert om en slik ordning vil være i strid med forbudet i sentralbankloven § 18 mot at Norges Bank yter kreditt direkte til staten.

Departementet anser det isolert sett ikke for tvilsomt at benyttelse av en overtrekksfasilitet innebærer en kredittstillelse. Dette er blant annet lagt til grunn i EF-traktaten artikkel 101 nr. 1, vist til i Ot.prp. nr. 81 (2002–2003) under behandlingen av forslaget om et forbud mot at Norges Bank yter staten kreditt. Departementet antar at slik kredittstillelse vil kunne betraktes som direkte dersom Norges Bank forskutterer utbetaling av statens forpliktelser ved debitering av statens foliokonto dersom dette medfører at kontoen overtrekkes.

På den annen side vil en beredskapsordning som foreslått av Norges Bank kun åpne for overtrekk av statens konto innenfor en enkelt dag, idet inndekning forutsettes gjennomført etter at rulleringen av statskassevekslene har blitt gjennomført. Dette innebærer at statens konto vil måtte være i balanse senest ved arbeidsdagens utløp, og slik kortsiktig kreditt vil dermed ikke kunne løpe over natten. Følgelig vil en slik ordning ikke kunne brukes til å finansiere staten ved løpende å fornye kreditten. Ut fra en formålsbetraktning er departementet på denne bakgrunn enig med Norges Bank i at det er mye som kan tale for at den typen kortsiktig kreditt det her er tale om ikke kan anses omfattet av forbudet i sentralbankloven § 18.

Departementet viser videre til at det etter Ot.prp. nr. 81 (2002–2003) var en klar forutsetning at lovendringen ikke skulle svekke Norges Banks mulighet til å ivareta de gjeldsforvaltningsoppgavene som banken utfører på vegne av Finansdepartementet. Departementet vurderer det slik at behovet for en ordning som skissert har oppstått som en følge av kombinasjonen av de store forfallsbeløpene bytteordningen har ført med seg og organiseringen av betalingssystemet, som krever bruttooppgjør av statens forpliktelser i interbankoppgjøret. Også det forhold at et forbud mot kreditt i løpet av dagen som del av en slik ordning vil medføre en klar svekkelse av Norges Banks mulighet til å ivareta gjeldsforvaltningsoppgaver for staten, taler således etter departementets oppfatning for at ordningen må anses å falle utenfor bestemmelsen.

På bakgrunn av at betenkelighetene som begrunnet lovendringen i 2003 ikke gjør seg gjeldende for en intradag overtrekksadgang, og at situasjonen som har oppstått uansett er en følge av endringer i organiseringen av statsgjeldsforvaltningen, mener departementet etter en samlet vurdering at de beste grunner taler for at ordningen som det her er tale om må anses for å falle utenfor virkeområdet til sentralbankloven § 18. Departementet ser imidlertid at den absolutte utformingen av lovens ordlyd, sett i sammenhengen med merknadene til bestemmelsen i forarbeidene, kan være egnet til å skape en viss tvil om rekkevidden av forbudet i sentralbankloven § 18. Departementet finner det derfor likevel hensiktsmessig å foreslå en lovendring som fjerner enhver tvil om at forbudet mot å yte direkte kortsiktig kreditt til staten ikke er til hinder for at Norges Bank kan stille til rådighet likviditet for staten forutsatt at kreditten ikke løper utover kalenderdagen.

Departementet ser det som hensiktsmessig at ordlyden gis en generell utforming. Selv om det særlige behovet for en intradag kredittadgang som har oppstått har sin bakgrunn i bytteordningen og hovedsakelig skyldes oppgjørstekniske forhold, vil departementet ikke utelukke at det også kan være andre situasjoner hvor det kan være hensiktsmessig at Norges Bank forskutterer betaling for staten mot tilbakebetaling samme dag. Departementet mener at bestemmelsen ikke i seg selv bør hindre slike løsninger dersom et konkret behov skulle vise seg å oppstå. Det vises som nevnt til at de betenkelighetene som begrunnet forbudet mot direkte kreditt fra Norges Bank til staten ikke gjør seg gjeldende på samme måte for kortsiktig kreditt, og enda mindre for kreditt med løpetid innenfor en kalenderdag. Det vises videre til opplysninger fra Norges Bank om at det i Sverige er lovfestet en adgang for Sveriges Riksbank, som er en del av ECSB-systemet (det europeiske sentralbanksystemet), til å bevilge staten intradag kreditt.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til departementets vurderinger og forslag under dette punktet.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

5.1 Sammendrag

Departementet foreslår i denne utredningen i hovedsak tilpasninger i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven, lov om individuell pensjonsordning og lov om obligatorisk tjenestepensjon til de nye reglene om fleksibelt uttak av alderspensjon i folketrygden.

Økt fleksibilitet med hensyn til uttak av alderspensjon vil være en fordel for de som har rett til å ta ut pensjon. Økt fleksibilitet og økte krav til informasjon forventes samtidig å kreve mer ressurser hos arbeidsgiverne og i pensjonsinnretningene.

Pensjonsinnretningene er allerede underlagt tilsyn fra Finanstilsynet. Lovforslaget forventes ikke å medføre økt ressursbehov hos myndighetene. Der som fleksibiliteten utnyttes, vil dette kunne påvirke inntektsnivåer og skatteinngang. Tidmessige forskyvninger i uttaket av alderspensjon som følge av innføring av fleksibelt uttak av pensjon kan ikke utelukkes å få provenymessige virkninger. Dette vil være avhengig av hva gjennomsnittet av arbeidstakere velger hva gjelder tidspunkt for uttak av pensjon, graden av uttak av pensjon og i hvor stor grad uttak kombineres med videre arbeid. Eventuelle provenyvirkninger er vanskelige å beregne og forventes uansett å være begrenset. Det er ikke nå foreslått endringer som innebærer økning av grensene for foretakenes rett til skattemessig fradrag for innbetalinger til pensjonsordningene.

Plikten til å tegne forsikring som gir rett til premie- og innskuddsfritak ved uførhet i samsvar med uføregraden, følger av lov om obligatorisk tjenestepensjon i dag. Denne plikten inntas etter forslaget også i foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven. Dette innebærer, som nevnt i avsnitt 3.6 ovenfor, at det blir obligatorisk også for selvstendig næringsdrivende og frilansere å tegne forsikring som gir rett til innskuddsfritak ved uførhet i samsvar med uføregraden, dersom disse velger å utnytte adgangen til å etablere skattefavouriserte «kollektive» pensjonsordninger for seg selv.

Endringen i medlemskapsdefinisjonen i innskuddspensjonsloven innebærer at det kun er arbeidsgiver og arbeidstaker det betales innskudd for som skal forbli medlem av pensjonsordningen (ved siden av arbeidstakere som har sluttet i foretaket på grunn av uførhet og som det betales innskudd for i henhold til forsikring av innskuddsfritak ved uførhet). Når medlemskapet opphører, opphører samtidig arbeidsgivers kostnadsansvar. Dette innebærer at kostnadene til foretaket reduseres som følge av at innehaveren selv må dekke administrative kostnader.

Gjeldende adgang til å la arbeidstakere som slutter i foretaket for å gå av med AFP, beholde medlemskapet i pensjonsordningen og dermed få videre pensjonsopptjening, foreslås opphevet i både foretakspensjonsloven og innskuddspensjonsloven. Dette innebærer videre for innskuddspensjonsordninger at de administrative kostnadene ikke lenger vil dekkes av arbeidsgiver, med unntak for innskuddspensjonsordninger med rentegaranti, hvor arbeidsgiver uansett skal avsette en administrasjonsreserve til dekning av administrasjonskostnader ved pensjonskapi-

talbevis frem til 67 år. For foretakspensjonsordninger innebærer opphør av medlemskap at vedkommende ikke får årlig regulering av pensjoner under utbetaling gjennom pensjonistenes overskuddsfond. Det er foreslått en overgangsordning som innebærer at de som er født før desember 1948 og som har rett til å ta ut AFP etter gamle regler, kan fortsette som medlem av pensjonsordningen dersom ordningens regelverk åpner for det.

For pensjonskapitalbevis med kontraktsfaste utbetalinger foreslås det at kontoinnehaveren skal dekke kostnadene knyttet til pensjonskapitalbeviset etter fylte 67 år. Som en konsekvens av at kontoinnehaveren skal belastes kostnadene etter fylte 67 år, skal avkastningen på pensjonskapitalen tilføres pensjonskapitalen med unntak av den delen av overskuddet som pensjonsinnretningen har adgang til å beholde etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-12 tredje ledd.

Den foreslåtte endringen i sentralbankloven antas ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning, bortsett fra å kunne bidra til lettere gjennomføring av pengeoppkjøret i Norges Bank.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til departementets omtale av økonomiske og administrative konsekvenser ovenfor.

6. Finansieringsvirksomhetsloven § 2-18 og § 2-19

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at Stortinget 25. juni 2010 vedtok nye lovregler om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner mv. på bakgrunn av Innst. 343 L (2009–2010) og forslaget fra Finansdepartementet i Prop. 117 L (2009–2010). Lovreglene gir hjemmel til å fastsette regler om godtgjørelsesordninger i forskrift, og trådte i kraft 1. juli 2010.

På bakgrunn av det endelige vedtaket i EU-parlamentet 7. juli 2010 og i rådet 30. september 2010, og det nå foreliggende parlaments- og rådsdirektiv om endring av direktiv 2006/48 og 2006/49, med bl.a. nye regler om tilsyn med godtgjørelsesordninger er flertallets syn at det er behov for en justering av forskriftshjemmelen slik at en kan fange opp en bredest mulig gruppe av ansatte innenfor den nye reguleringen.

Flertallet peker på at i tillegg til de stillingskategoriene som allerede er omfattet, er det også åpning for at andre ansatte med tilsvarende godtgjørelsesnivåer kan omfattes av reguleringen.

Flertallet foreslår derfor i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansierings-

institusjoner følgende endringer (innarbeidet i tilrådingen):

«§ 2-18 skal lyde:

§ 2-18 Etablering av godtgjørelsesordning

Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler for å sikre at finansinstitusjoner fastsetter og til enhver tid har og praktiserer en godtgjørelsesordning for hele foretaket som omfatter alle ansatte og tillitsvalgte. Slik godtgjørelsesordning skal ha særskilte regler for ledende ansatte, for andre ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering og for andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse, samt for andre ansatte og tillitsvalgte med kontrolloppgaver. Godtgjørelsesordningen skal være i samsvar med foretakets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser. Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme god styring av og kontroll med foretakets risiko, og ikke oppfordre til å ta for høy risiko.

Forskriften kan inneholde forskjellige regler om gjennomføring av kravene til godtgjørelsesordninger avhengig av det enkelte foretaks størrelse, organisasjon og virksomhetsområde.

§ 2-19 skal lyde:

§ 2-19 Krav til godtgjørelsesordninger

I forskrift gitt med hjemmel i § 2-18 kan det fastsettes nærmere krav til godtgjørelsesordning for tillitsvalgte, for ledende ansatte, for andre ansatte med arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering og for andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse, samt for andre ansatte med kontrolloppgaver, som blant annet omfatter:

- a) hvilke grupper av ansatte og tillitsvalgte i foretaket som skal omfattes av ordningen,
- b) forholdet mellom fast godtgjørelse og prestasjonsbetinget godtgjørelse,
- c) kriterier for fastsettelse av prestasjonsbetinget godtgjørelse som bygger på en kombinasjon av resultater oppnådd over tid av den enkelte ansatte, det forretningsområdet denne er tilknyttet, og foretakets samlede resultater,
- d) forholdsmessig opptjening av prestasjonsbetinget godtgjørelse over et fastsatt antall år,
- e) hvor stor del av prestasjonsbetinget godtgjørelse som skal kunne bestå av aksjer, egenkapitalbevis eller rett til annen godtgjørelse som ikke utbetales kontant,
- f) vilkår om at prestasjonsbetinget godtgjørelse bare opptjenes eller utbetales for så vidt dette er forsvarlig ut fra foretakets finansielle stilling, og vil bli redusert eller bortfalle dersom foretakets økonomiske stilling vesentlig forverres,

- g) at garantert prestasjonsbetinget godtgjørelse kan bare benyttes i særlige tilfelle,
- h) ansattes og tillitsvalgtes plikt til å avstå fra transaksjoner til sikring av prestasjonsbetinget godtgjørelse,
- i) at sluttvederlag ved opphør av arbeidsforholdet skal tilpasses de resultater som er oppnådd over tid, og utformes slik at utilfredsstillende resultater ikke blir belønnet.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at disse medlemmer var imot regjeringens forslag til reguleringer i Prop. 117 L (2009–2010), Innst. 343 L (2009–2010), med følgende merknad:

«Disse medlemmer mener lønninger og godtgjørelser bør bestemmes av eierne til det aktuelle foretak, og ikke er noe staten bør blande seg inn i. Disse medlemmer mener avlønning, dersom den skal være resultatbasert, bør basere seg på faktiske oppnådde resultater, med korrigerende for eksempelvis generell oppgang i økonomien eller tilfældige forhold.

Disse medlemmer ser at noen avtaler om lønn og godtgjørelse har vært uheldig utformet, men mener likevel dette er et forhold mellom avtalepartene. Disse medlemmer har ingenting imot at det utarbeides anbefalinger om avlønning, som man kan velge å følge, eventuelt bør begrunne hvorfor man ikke følger. Men å basere dette på tvang mener disse medlemmer vil hemme dynamikken i markedet.

Disse medlemmer er dessuten meget skeptiske til å gi regjeringen forskriftshjemmel til å utforme dette regelverket i sosialistisk ånd.»

Disse medlemmer er fortsatt meget kritiske til bestemmelsene i det foreliggende parlaments- og rådsdirektiv om endring av direktiv 2006/48 og 2006/49.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forhandle med EU om det foreliggende parlaments- og rådsdirektiv om endring av direktiv 2006/48 og 2006/49 og bestemmelsene om godtgjørelser med sikte på å i størst mulig grad hindre begrensninger i avtalefriheten og inngripen i markedsmekanismene når direktivene skal implementeres i Norge.»

Disse medlemmer ber regjeringen, dersom dette ikke skulle føre frem, innføre regelverket så begrenset som mulig og så næringsvennlig som mulig innenfor de rammene direktivet setter.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til merknader om godtgjørelse i finansforetak i Innst. 343 L (2009–2010), jf. Prop. 117 L (2009–2010).

7. Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon skal § 2-3 annet ledd lyde:

Et foretak som ikke omfattes av første ledd kan opprette pensjonsordning for selvstendig næringsdrivende, for personlig deltaker i deltakerliknet selskap eller for ansatt eier av aksjeselskap eller allmennaksjeselskap. Tilsvarende gjelder for frilanser. Grensen for årlig innskudd til ordningen som nevnt i første og annet punktum fastsettes etter § 5-4.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:

Forslag 2

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon gjøres følgende endring:

Ny § 5-7 b fjerde ledd skal lyde:

(4) Medlem som mottar uførepensjon etter § 6-1, kan ikke samtidig ta ut alderspensjon i den utstrekning samlet uførepensjon og alderspensjon overstiger en pensjonsgrad på 100 prosent.

Forslag 3

I

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon gjøres følgende endring:

§ 10-3 (1) ny bokstav h skal lyde:

h. innskudd i en tilknyttet innskuddspensjonsordning

II

I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold gjøres følgende endring:

§ 9-3 (1) ny bokstav b skal lyde:

b. premie for forsikringer etter lov om foretakspensjon som er tilknyttet ordningen.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen forhandle med EU om det foreliggende parlaments- og rådsdirektiv om endring av direktiv 2006/48 og 2006/49 og bestemmelsene om godtgjørelser med sikte på å i størst mulig grad hindre begrensninger i avtalefriheten og inngripen i markedsmechanismene når direktivene skal implementeres i Norge.

8. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i foretakspensjonsloven, innskuddspensjonsloven, lov om individuell pensjonsordning mv.

I

I lov 24. mai 1985 nr. 28 om Norges Bank og pengevesenet mv. (sentralbankloven) gjøres følgende endring:

§ 18 nytt annet punktum skal lyde

Første punktum er likevel ikke til hinder for at banken yter kreditt til staten med løpetid innenfor en kalenderdag.

II

I lov 24. mars 2000 nr. 16 om foretakspensjon gjøres følgende endringer:

§ 1-1 annet ledd skal lyde:

(2) Pensjonsordning etter loven her kan opprettes ved avtale med:

- selskap som har tillatelse fra norske myndigheter til å drive *livsforsikringsvirksomhet* her i riket,
- pensjonskasse som har tillatelse fra norske myndigheter til her i riket å overta kollektive pensjonsordninger som regnes som livsforsikring,*
- selskap som er *etablert* i en annen stat innenfor EØS-området og som *her i riket* har adgang til å drive *livsforsikringsvirksomhet,*
- pensjonskasse som er etablert i annen stat innenfor EØS-området, og som har adgang til her i riket å overta kollektive pensjonsordninger som regnes som livsforsikring.*

§ 1-2 første ledd bokstav b skal lyde:

b. Regelverket: Pensjonsforsikringsavtalen med tilhørende vilkår og *pensjonsplan*.

§ 1-2 første ledd bokstav m skal lyde:

m. Opptjeningsalder: Den alder som er fastsatt i regelverket etter § 4-1 og som angir når medlemmenes rett til alderspensjon etter regelverket vil være opptjent.

§ 1-2 annet ledd bokstav c skal lyde:

c. Medlemmer: Arbeidsgiveren og de arbeidstakere som oppfyller opptaksvilkårene i regelverket for

pensjonsordningen. Som medlem regnes også *alderspensionist som har tatt ut alderspensjon fra ordningen rett etter avsluttet arbeidsforhold, samt arbeidstaker som er blitt ufør mens han var i foretakets tjeneste og som det betales premie eller innskudd for i henhold til forsikring av premie- eller innskuddsfritak ved uførhet.*

§ 2-1 skal lyde:

§ 2-1 *Adgang til å opprette pensjonsordning*

(1) Et foretak kan opprette pensjonsordning i samsvar med reglene i loven her for å sikre arbeidstakere i foretaket og andre forsikrede pensjonsytelser i tillegg til de ytelser som til enhver tid utbetales i henhold til lov om folketrygd. *Regelverket for pensjonsordningen skal i sin helhet være i samsvar med bestemmelsene i loven her med tilhørende forskrifter.*

(2) Pensjonsordningen skal gi rett til alderspensjon utformet enten som ytelsesbasert alderspensjon eller som engangsbetalt alderspensjon. *Foretaket skal tegne forsikring som gir rett til premie- eller innskuddsfritak ved uførhet i samsvar med uføregraden etter reglene i § 6-6.*

(3) *Pensjonsordningen kan i tillegg til alderspensjon gi rett til uførepensjon, samt pensjon til etterlatt barn, ektefelle, registrert partner og samboer. Det kan opprettes særskilt pensjonsordning for pensjonsytelser etter lovens kapittel 6 og 7.*

§ 2-3 tredje ledd skal lyde:

(3) Pensjonsplanen skal gjelde for alle arbeidstakere og andre forsikrede som omfattes av pensjonsordningen, med mindre annet følger av loven her med tilhørende *forskrift*.

§ 2-9 annet ledd bokstav b oppheves. Nåværende bokstav c og d blir bokstav b og c.

§ 2-12 sjette ledd skal lyde:

(6) *Forsikring av rett til premie- eller innskuddsfritak ved uførhet etter reglene i § 6-6 skal knyttes til begge pensjonsordningene.*

§ 2-12 åttende ledd skal lyde:

(8) *Bestemmelsen i annet ledd gjelder likevel ikke pensjonsordning for arbeidstakere som omfattes av foretakspensjonsloven § 3-10 annet ledd.*

§ 2-12 niende ledd oppheves.

§ 3-9 skal lyde:

§ 3-9 *Eldre arbeidstakere*

(1) En arbeidstaker skal tas opp som medlem av pensjonsordningen etter bestemmelsene i §§ 3-3 til 3-

8 selv om arbeidstakeren ved ansettelsen har mindre enn 10 år igjen til *opptjeningsalderen etter § 4-1.*

(2) I regelverket kan det for slike arbeidstakere eller for bestemte grupper av slike arbeidstakere likevel bestemmes at de som har mindre enn et fastsatt antall år igjen til *opptjeningsalderen etter § 4-1*, ikke skal tas opp som medlemmer eller bare skal opptas på særskilte vilkår. *Arbeidstakere som ikke opptas som medlemmer i foretakspensjonsordningen, skal sikres alderspensjon ved engangsbetalt alderspensjon eller etter innskuddspensjonsloven.*

(3) Bestemmelser i regelverket om medregning av tidligere tjenestetid skal ikke gjelde for arbeidstakere som har mindre enn 10 år igjen til *opptjeningsalderen etter § 4-1* når de opptas, med mindre annet er fastsatt i regelverket.

(4) Bestemmelsene i annet og tredje ledd gjelder ikke ordning med engangsbetalt alderspensjon.

§ 3-10 skal lyde:

§ 3-10 *Arbeidstakere som har nådd opptjeningsalderen*

(1) *Arbeidstakere som blir ansatt i stilling i foretaket etter å ha nådd opptjeningsalderen etter § 4-1, har ikke rett til å bli medlem i pensjonsordning med ytelsesbasert alderspensjon.*

(2) *Slike arbeidstakere skal sikres alderspensjon ved engangsbetalt alderspensjon eller etter innskuddspensjonsloven, med mindre de tas opp som medlem på særlige vilkår.*

§ 3-11 skal lyde:

§ 3-11 *Arbeidstakere som tar ut alderspensjon*

(1) *Arbeidstaker som etter uttak av alderspensjon fra pensjonsordningen fortsatt har fulltids- eller deltidstilling i foretaket, har krav på at årlig premie innbetales til pensjonsordningen inntil arbeidstakeren når opptjeningsalderen etter § 4-1.*

(2) *Etter at arbeidstakeren har nådd opptjeningsalderen, gjelder reglene om opptjening av rett til pensjon i § 4-5.*

§ 4-1 skal lyde:

§ 4-1 *Opptjeningsalder*

(1) *I regelverket for pensjonsordningen skal det legges til grunn at de rettigheter til alderspensjon som medlemmene erverver i samsvar med regelverket, vil være opptjent når medlemmene fyller 67 år (opptjeningsalderen). Opptjeningsalderen kan settes høyere enn 67 år.*

(2) *I regelverket for pensjonsordning med ytelsesbasert alderspensjon skal det legges til grunn at retten til full alderspensjon vil være opptjent av medlemmer som ved nådd opptjeningsalder har en pen-*

sjongsgivende tjenestetid som oppfyller minstekravet til tjenestetid fastsatt etter § 4-3 første ledd.

(3) Kongen kan fastsette lavere *opptjeningsalder* enn 67 år for stillinger som:

- a) medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning for de ansatte, eller
- b) krever at de ansatte har særlige fysiske eller psykiske egenskaper for at arbeidet skal bli tilfredsstillende utført på forsvarlig måte.

§ 4-2 første ledd skal lyde:

(1) Opptjent ytelsesbasert *alderspensjon* for et medlem skal til enhver tid utgjøre en så stor del av full alderspensjon for medlemmet i henhold til pensjonsplanen, som *medlemmets* pensjongsgivende tjenestetid *fra medlemmet er opptatt i pensjonsordningen og til beregningstidspunktet* utgjør i forhold til den tjenestetid *ved nådd opptjeningsalder* som kreves for rett til full pensjon (lineær opptjening). *Den pensjongsgivende tjenestetiden som kreves for at et medlem skal ha rett til full alderspensjon, beregnes for det enkelte medlem og utgjør tiden fra medlemmet er opptatt i pensjonsordningen og til medlemmet vil nå den opptjeningsalder som er fastsatt i regelverket, likevel slik at det i alle tilfelle skal kreves en tjenestetid ved nådd opptjeningsalder som minst tilsvare kravet til tjenestetid fastsatt i regelverket etter § 4-3 første ledd.*

§ 4-3 skal lyde:

§ 4-3 *Krav til tjenestetid*

(1) I regelverket skal det kreves en tjenestetid i foretaket på minst 30 år *ved den opptjeningsalder som er fastsatt etter § 4-1*, men ikke mer enn 40 år, for å ha rett til fulle pensjonsytelser.

(2) Tjenestetiden regnes fra første arbeidsdag i foretaket. Det skal sees bort fra tjenestetid før opprettelsen av pensjonsordningen når ikke annet er fastsatt i regelverket.

(3) Ved beregning av etterlattepensjon og av uførepensjon regnes tjenestetiden fram til det tidspunkt medlemmet ville ha *nådd opptjeningsalderen*.

§ 4-4 skal lyde:

§ 4-4 *Skifte av stilling i foretaket*

(1) Dersom en arbeidstaker før fastsatt *opptjeningsalder* går over fra fulltidsstilling til deltidsstilling, skal pensjon opptjent som følge av tjenestetid etter endringstidspunktet utgjøre en forholdsmessig del av den pensjon som ville være opptjent i full stilling. Har en arbeidstaker ved nådd *opptjeningsalder* en samlet tjenestetid i det samme foretaket på mer enn kravet til tjenestetid etter § 4-3 første ledd, kan det ses bort fra at tjenestetid ut over det fastsatte minste antall år er i deltidsstilling.

(2) Dersom lønnen til en arbeidstaker blir satt ned som følge av skifte av stilling eller annen endring av arbeidsoppgavene, gjelder følgende fra og med endringstidspunktet:

- a. pensjonen skal beregnes ut fra den nye lønnen. I regelverket kan det likevel fastsettes at høyere lønn skal legges til grunn dersom skifte av stilling som medfører lønnsreduksjon skjer i løpet av de siste 10 årene før *nådd opptjeningsalder*,
- b. tjenestetiden før endringstidspunktet skal medregnes ved beregning av pensjonen, og
- c. det skal utstedes fripolise etter reglene i §§ 4-7 til 4-9 som sikrer arbeidstakerens rett til den del av opptjent pensjon på endringstidspunktet som overstiger den pensjon som da ville vært opptjent om lønnen etter bokstav a legges til grunn ved beregningen.

(3) Dersom en arbeidstaker skifter stilling i foretaket og dette fører til endring av *opptjeningsalderen*, skal opptjent pensjon beregnes særskilt for den tjenestetid arbeidstakeren har i hver av stillingene. I regelverket kan det likevel fastsettes at opptjent pensjon skal beregnes ut fra samlet tjenestetid i foretaket og opptjeningsalderen i den nye stillingen.

§ 4-5 skal lyde:

§ 4-5 *Medlem som har nådd opptjeningsalderen*

(1) *Opptjening av ytelsesbasert foretakspensjon opphører når arbeidstakere har fylt 75 år.*

(2) *Medlem som ved nådd opptjeningsalder ikke har opptjent full pensjon etter § 4-2 første ledd annet punktum, og som fortsatt har stilling i foretaket, skal godskrives etterfølgende tjenestetid. Ved beregningen av pensjonsopptjening etter nådd opptjeningsalder skal det ses bort fra endringer i lønn og beregnet folketrygd for medlemmet etter nådd opptjeningsalder.* For øvrig gjelder bestemmelsene i § 4-4 tilsvarende.

(3) *For medlem som har opptjent rett til full pensjon, og som fortsatt har stilling i foretaket, gjelder § 3-10 annet ledd tilsvarende.*

§ 4-6 skal lyde:

§ 4-6 *Opphør av medlemskap*

(1) Et medlem som slutter i foretaket uten *samtidig å ta ut alderspensjon fra ordningen*, opphører ved fratredelsen å være medlem av pensjonsordningen.

(2) Medlemmet beholder sin rett til opptjent pensjon og tilhørende premiereserve ved fratredelsen, *samt en forholdsmessig andel av pensjonsordningens tilleggsavsetninger.* Dette gjelder likevel ikke dersom *tjenestetiden ved fratredelsen* er kortere enn 12 måneder.

(3) Premiereserven kan ikke utbetales til medlemmet.

§ 4-7 første ledd skal lyde:

(1) Når et medlem slutter i foretaket med rett til opptjent pensjon, skal pensjonsinnretningen sørge for at det utstedes fripolise som sikrer medlemmet rett til opptjent pensjon og tilhørende premiereserve og en *forholdsmessig andel av tilleggsavsetninger*. Tilsvarende gjelder for medlem av ordning etter § 11-2 som slutter med rett til straks begynnende alderspensjon. Er opptjent premiereserve knyttet til alderspensjon mindre enn 50 prosent av folketrygdens grunnbeløp, har medlemmet likevel bare rett til at premiereserven og en *forholdsmessig andel av tilleggsavsetninger* blir overført til annen foretakspensjonsordning eller individuell pensjonsavtale etter lov 27. juni 2008 nr. 62 om individuell pensjonsordning.

§ 4-8 annet og tredje ledd skal lyde:

(2) Pensjonskassen skal inngå slik avtale om utstedelse av fripolise til medlemmer som slutter i foretaket dersom pensjonskassen etter sin tillatelse ikke har adgang til å utstede fripoliser.

(3) Når fripolise ikke skal utstedes av et livsforsikringsselskap, utstedes fripolisen av pensjonskassen. *Bestemmelsene i § 4-7 første ledd gjelder tilsvarende.*

§ 4-9 tredje ledd skal lyde:

(3) *Reglene om uttak av alderspensjon i §§ 5-1, 5-7 a til 5-7 c gjelder tilsvarende for fripoliser. Det er adgang til å ta ut mindre enn full alderspensjon fra fripoliser etter reglene om gradert uttak i § 5-7 b annet og tredje ledd dersom pensjonsinnretningen samtykker til dette.*

§ 4-9 fjerde ledd oppheves.

§ 4-9 nåværende femte ledd blir fjerde ledd.

§ 4-10 skal lyde:

§ 4-10 *Utenlandske statsborgere*

Utenlandske statsborgere som har hatt bopel her i riket i mindre enn tre år, og som slutter i foretaket med rett til opptjent pensjon og som deretter bosetter seg i utlandet, kan bruke tilhørende premiereserve til å sikre pensjonsrettigheter i *utenlandsk pensjonsinnretning som ikke omfattes av § 1-1 annet ledd*.

§ 4-15 annet ledd skal lyde:

(2) Ved sammenslåing av fripoliser som gir ulike rettigheter, skal det foretas omregning av alderspensjon på grunnlag av premiereserver for alderspensjon på omregningstidspunktet. Samlet forsikringsteknisk kontantverdi skal være den samme før og etter omregningen. Det kan ikke legges til grunn en lavere *opptjeningsalder* enn 67 år med mindre *opptjeningsalderen* etter alle fripolisene er lavere enn 67 år.

§ 5-1 skal lyde:

§ 5-1 *Retten til alderspensjon*

(1) Alderspensjon skal ytes fra *uttak av alderspensjon etter § 5-7 a og så lenge arbeidstakeren lever*.

(2) Det kan fastsettes i regelverket at alderspensjon skal opphøre eller settes ned *ved fylte 77 år eller senere, men ikke i noe tilfelle før alderspensjon har vært utbetalt minst i 10 år. Utbetalingstiden for opphørende ytelse kan settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Medlemmet kan kreve at livsvarige ytelse endres til opphørende ytelse i det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp dersom institusjonen samtykker til dette.*

(3) *For stillinger med rett til uttak av alderspensjon før 62 år kan det likevel fastsettes i regelverket at pensjonen bare skal løpe fram til, eller settes ned ved, fylte 67 år.*

(4) *Kongen kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra første og annet ledd.*

§ 5-2 tredje ledd skal lyde:

(3) Endring i lønn som følge av særskilt avtale eller av den alminnelige lønnsutvikling i foretaket, skal tillegges virkning fra det tidspunkt endringen trer i kraft. Det samme gjelder når pensjonen er fastsatt som en bestemt del av folketrygdens grunnbeløp. *Ved opptjening av pensjon etter nådd opptjeningsalder gjelder reglene i § 4-5.*

§ 5-3 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) *Ved beregningen av ytelsene fra folketrygden gjelder reglene i § 5-5.*

§ 5-4 annet ledd bokstav b skal lyde:

b. siste års lønn, eller gjennomsnittet av de to eller tre siste års lønn før *medlemmet starter uttak av alderspensjon*, skal legges til grunn,

§ 5-5 nytt fjerde ledd skal lyde:

(4) *Ved beregningen av ytelsene fra folketrygden i samsvar med bestemmelsene i første til tredje ledd skal det regelverk som gjaldt for folketrygdloven kapittel 19 pr. 31. desember 2010 legges til grunn. Som folketrygdens grunnbeløp benyttes likevel det til enhver tid gjeldende grunnbeløp i folketrygden.*

§ 5-6 første ledd bokstav b skal lyde:

b. pensjonsgrunnlaget de siste 10 år før et medlem når *opptjeningsalderen*, bare skal reguleres etter den alminnelige lønnsutvikling i foretaket,

§ 5-7 tredje ledd og nytt fjerde ledd skal lyde:

(3) I de siste to år før et medlem vil nå *opptjeningsalderen* og i det år dette skjer, kan grensen for medlemmets samlede pensjonsytelser etter paragrafen her ikke beregnes på grunnlag av høyere lønn enn gjennomsnittet av medlemmets årslønn i disse tre årene.

(4) *Ved beregningen av ytelsene fra folketrygden gjelder reglene i § 5-5.*

Kapittel 5 nytt avsnitt II a skal lyde:

II a Uttak av alderspensjon mv.

§ 5-7 a Alder ved uttak av alderspensjon

(1) En arbeidstaker kan tidligst ta ut alderspensjon ved fylte 62 år. Kongen kan fastsette regler om uttak av alderspensjon før fylte 62 år for stillinger som:

- a. medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning for de ansatte, eller
- b. krever at de ansatte har særlige fysiske eller psykiske egenskaper for at arbeidet skal bli tilfredsstillende utført på forsvarlig måte.

(2) Det kan ikke stilles som vilkår i regelverket at alderspensjon bare kan eller må tas ut samtidig med uttak av alderspensjon fra folketrygden. Det kan heller ikke stilles som vilkår at arbeidstakeren ikke har heltids- eller deltidsstilling i foretaket eller hos annen arbeidsgiver.

§ 5-7 b Uttak av alderspensjon

(1) Medlem skal gi pensjonsinnretningen melding som angir fra hvilket tidspunkt alderspensjon skal utbetales. Dersom det ikke er sendt melding om uttak av alderspensjon innen fylte 75 år, skal pensjonen uansett utbetales.

(2) Medlem kan i meldingen bestemme at uttaket av alderspensjon bare skal gjelde en del av pensjonsytelsen. Graden av uttak kan likevel ikke være mindre enn det som er nødvendig for at samlet årlig pensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnløp.

(3) Uttaksgraden kan på ethvert tidspunkt etter uttak fram til fylte 75 år endres til fullt uttak av pensjon. Uttaksgraden kan for øvrig endres ved nådd opptjeningsalder og deretter på tidspunkter fastsatt i regelverket. Ved fylte 75 år skal uttaket uansett endres til fullt uttak.

(4) Medlem som mottar uførepensjon etter § 6-1, kan ikke samtidig ta ut alderspensjon i den utstrekning samlet uførepensjon og alderspensjon overstiger en pensjonsgrad på 100 prosent. Blir arbeidstaker ufør etter uttak av alderspensjon, reduseres al-

derspensjonsutbetalingen slik at pensjonsgraden ikke overskrider 100 prosent.

§ 5-7 c Forsikringsteknisk omregning av pensjonsytelser

(1) Dersom et medlem tar ut alderspensjon enten før eller etter nådd opptjeningsalder, skal alderspensjonen omregnes på forsikringsteknisk grunnlag ut fra beregningsgrunnlaget på uttakstidspunktet og lengden av utbetalingsperioden.

(2) Dersom uttaksgraden, utbetalingstiden eller opphørstidspunktet senere endres av medlemmet, skal alderspensjonen omregnes på forsikringsteknisk grunnlag ut fra beregningsgrunnlaget på endringstidspunktet. Endringer i utbetalingstiden og opphørstidspunktet kan ikke gjøres etter fylte 75 år. Alderspensjon som skal ytes så lenge medlemmet lever, kan heller ikke omdannes av medlemmet til opphørende alderspensjonsytelse.

(3) Ved omregning av alderspensjon etter første eller annet ledd skal forsikringsteknisk kontantverdi av ytelsene være den samme før og etter omregningen. Ved uttak av pensjon før opptjeningsalder kan likevel institusjonen gjøre et standardfradrag i premiereserven. Standardfradraget kan i tilfelle være inntil 0,5 prosent av premiereserven ved uttak ved 62 år og skal reduseres forholdsmessig per år ved senere uttak fram til opptjeningsalder, med mindre Kongen ved forskrift har fastsatt andre regler for beregning av standardsatser for fradraget.

§ 5-7 d Opplysningsplikt om pensjonsytelser

(1) Pensjonsinnretningen skal i løpet av det året en arbeidstaker fyller 61 år gi vedkommende informasjon om beregnet årlig pensjonsytelse ved uttak av pensjon fra hvert av årene fra fylte 62 år til opptjeningsalder, henholdsvis med og uten fortsatt opptjening fram til opptjeningsalder. Det skal også gis informasjon om retten til pensjonsopptjening ved arbeid etter opptjeningsalder.

(2) Dersom pensjonsinnretningen krever et standardfradrag i henhold til § 5-7 c tredje ledd, skal det opplyses om størrelsen på fradraget og betydningen av dette.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende når pensjonsinnretningen mottar melding etter § 5-7 b om uttak av pensjon før nådd opptjeningsalder.

(4) Informasjonen etter denne bestemmelsen skal gis skriftlig og på en oversiktlig og lett forståelig måte.

(5) Kongen kan gi nærmere regler om opplysningsplikt for pensjonsinnretninger.

§ 5-13 første og annet ledd oppheves. Nåværende tredje ledd blir første ledd.

§ 6-1 tredje ledd og nytt fjerde ledd skal lyde:

(3) Uførepensjonen løper så lenge uføregraden er så høy som regelverket krever, men ikke lenger enn til medlemmet *har nådd opptjeningsalderen*.

(4) *Det kan i regelverket settes som vilkår for utbetaling av uførepensjon at medlemmet har fått innvilget krav om ytelser etter lov om folketrygd.*

§ 6-6 skal lyde:

§ 6-6 *Premie- og innskuddsfritak ved uførhet*

(1) *Foretaket skal tegne forsikring som gir rett til premie- eller innskuddsfritak under uførhet i samsvar med uføregraden. Forsikringen skal omfatte alle medlemmer som ikke har nådd opptjeningsalder.*

(2) *Reglene om uførepensjon i §§ 6-1 første og tredje ledd, 6-2 og 6-3 første ledd gjelder tilsvarende, men slik at premie- eller innskuddsfritak i samsvar med uføregraden løper fram til medlemmet har nådd opptjeningsalderen.*

Gjeldende § 6-8 blir § 6-7.

§ 7-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Barnepensjonen skal fastsettes som en del av medlemmets alderspensjon eller lønn ved medlemmets død. Dør medlemmet før *nådd opptjeningsalder*, skal den tjenestetid som følger av § 4-3 tredje ledd legges til grunn. Det kan likevel fastsettes regler om minstepeløp for pensjon til hvert barn, beregning av ytelsene etter antall barn, og høyere ytelser til foreldreløse barn.

§ 7-4 første ledd skal lyde:

(1) Ektefellepensjonen skal fastsettes som en del av medlemmets alderspensjon eller lønn ved medlemmets død. Dør medlemmet før *nådd opptjeningsalder*, skal den tjenestetid som følger av § 4-3 tredje ledd legges til grunn.

§ 7-6 skal lyde:

§ 7-6 *Ektefelle som er mellom 67 og 70 år*

I etterlattepensjon til ektefelle som har *fylt 67 år, men ikke 70 år*, skal fradrag ved ervervsprøving utgjøre 40 prosent av den del av årlig faktisk ervervsinntekt som overstiger 8 ganger grunnbeløpet i folketrygden. Det skal likevel ikke gjøres fradrag i årlig pensjon for beløp som er mindre enn 10 prosent av grunnbeløpet.

§ 8-1 første ledd skal lyde:

(1) En pensjonsordnings midler omfatter premiereserve til sikring av opptjent pensjon til enhver tid, premiefond og pensjonistenes overskuddsfond. *Til-*

leggsavsetning knyttet til pensjonsordningen inngår også i pensjonsordningens midler.

§ 8-5 annet ledd skal lyde:

(2) Overskudd på premiereserve knyttet til pensjoner under *hel eller delvis* utbetaling, skal tilføres pensjonistenes overskuddsfond. Inneholder regelverket bestemmelse som nevnt i § 5-10 tredje ledd, skal også overskudd på premiereserve knyttet til rett til alderspensjon for medlemmer som mottar uførepensjon, tilføres fondet.

§ 8-6 tredje ledd skal lyde:

(3) Bestemmelsene i § 8-3 første og annet ledd gjelder tilsvarende for forholdet mellom foretaket og *risikoutjevningfond* og egenkapital i pensjonskassen.

§ 9-2 første ledd skal lyde:

(1) Pensjonsordningen skal hvert år tilføres en premie som etter beregningsgrunnlaget for ordningen vil være tilstrekkelig til å sikre den rett til pensjon som medlemmene opptjener i løpet av året, med tillegg av årets risikopremier og kostnader etter beregningsgrunnlaget. *I beregningsgrunnlaget skal opptjeningsalderen fastsatt i regelverket etter § 4-1 legges til grunn.*

§ 9-3 annet ledd skal lyde:

(2) Er *opptjeningsalderen* for en gruppe medlemmer satt høyere enn den laveste tillatte *opptjeningsalder*, kan premien beregnes slik at premiebetaling opphører ved den laveste tillatte *opptjeningsalder*. Omfatter pensjonsordningen premiefritak ved uførhet, skal premien beregnes slik at det ikke skal betales premie for medlemmer som blir uføre, likevel slik at premiefritaket skal reduseres forholdsmessig etter uføregraden.

§ 9-3 fjerde ledd skal lyde:

(4) Omfatter pensjonsordningen etterlattepensjon, skal det legges til grunn at foretaket ikke skal betale premie for etterlattepensjon for medlemmer som dør før *nådd opptjeningsalder*.

§ 9-5 tredje ledd skal lyde:

(3) Regelverket skal inneholde forbehold om rett til endring av premien eller andre vilkår dersom vesentlige forutsetninger for beregningsgrunnlaget blir endret. *For øvrig gjelder forsikringsvirksomhetsloven § 9-4.*

§ 9-6 første ledd skal lyde:

(1) Pensjonsordningen skal tilføres innskuddspremie for medlemmene i samsvar med det som er

fastsatt i innskuddspremieplanen. Ved beregningen av opptjent pensjon legges den opptjeningsalder som er fastsatt i regelverket etter § 4-1, til grunn.

§ 10-3 skal lyde:

§ 10-3 *Bruk av premiefondet*

(1) Premiefondet kan bare brukes til dekning av:

- a. årets premie for pensjonsordning etter § 9-2 og § 9-6,
- b. overføring til pensjonistenes overskuddsfond etter § 5-11,
- c. overføring som nevnt i § 11-1 fjerde ledd,
- d. kostnad i henhold til §§ 15-5 syvende ledd og 15-6 femte ledd,
- e. kostnad i henhold til § 2-12 fjerde ledd.

(2) Foretaket kan ikke bruke midler i premiefondet til formål som nevnt i første ledd bokstav b, d og e, med mindre premiefondet fortsatt vil være tilstrekkelig til å sikre at årets premie og premien for neste år blir *betalt*.

(3) Har en pensjonskasse tapt sin ansvarlige kapital, kan midler i premiefondet også benyttes til å dekke manglende premiereserve.

§ 11-1a tredje ledd skal lyde:

(3) Det kan i regelverket fastsettes at medlemmenes premiereserve for alderspensjon skal forvaltes i ulike eller i samme investeringsportefølje. Utskillingen skal i tilfelle foretas på bakgrunn av medlemmets alder *slik at opptjent premiereserve for medlemmer med få år igjen til rett til uttak av pensjon blir forvaltet på en særlig betryggende måte*.

§ 11-4 annet ledd skal lyde:

(2) En særskilt investeringsportefølje sammenettes av institusjonen *i samsvar med retningslinjene for kapitalforvaltningen i livsforsikringselskaper og pensjonsforetak*.

§ 12-6 annet ledd skal lyde:

(2) Skal foretaket utskilles fra felles pensjonsordning i pensjonskasse, skal foretaket også tilordnes

- a. en del av *risikoutjevningfondet* beregnet etter forholdet mellom premiereserven for medlemmene i foretakets gruppe og premiereserven for de øvrige medlemmene i pensjonsordningen
- b. egenkapital som det utskilte foretaket har tilført pensjonskassen, samt en del av den egenkapital i pensjonskassen som ikke er innskutt egenkapital, beregnet *etter forholdet mellom premiereserven for medlemmene i foretakets gruppe og premiereserven for de øvrige medlemmene i pensjonsordningen*, med mindre foretaket er solgt eller konsernforholdet opphørt på annen måte og foretakets gruppe av arbeidstakere med medlemskap

utgjør mindre enn en tredel av de arbeidstakere som er medlemmer i pensjonsordningen.

§ 12-7 annet ledd skal lyde:

(2) Skal medlemmene av foretakets gruppe sikres rett til pensjon i ny pensjonsordning i annen pensjonsinnretning, skal de tilordnede midlene overføres til pensjonsinnretningen etter reglene i § 8-7. Er den nye pensjonsordningen opprettet i livsforsikringselskap og er foretaket tilordnet midler etter § 12-6 annet ledd, skal likevel

- a. tilordnet del av *risikoutjevningfondet* overføres til premiefond
- b. tilordnet egenkapital tilbakeføres til foretaket.

§ 14-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Har det foretak som deles pensjonsordning i pensjonskasse, skal pensjonskassen avvikles etter § 15-4, likevel slik at *risikoutjevningfond* og egenkapital deles og tilordnes hvert av de nye foretakene på grunnlag av premiereserven for hvert foretaks gruppe av medlemmer.

§ 14-3 første ledd skal lyde:

(1) Blir en virksomhet i foretaket utskilt og avviklet, skal midlene knyttet til pensjonsordningen fordeles mellom den gruppe av medlemmer som må slutte i foretaket, og den gruppe av medlemmer som blir tilbake i foretaket, etter reglene i § 14-1 annet ledd. Er pensjonsordningen i *pensjonskasse*, skal *risikoutjevningfondet* fordeles etter reglene § 14-1 tredje ledd.

§ 15-3 tredje ledd skal lyde:

(3) Pensjonsordningens midler skal fordeles på grunnlag av premiereserven for hvert medlem. Premiefondet fordeles mellom de medlemmer som på opphørstidspunktet ikke har rett til løpende pensjon, etter gjennomsnittet av årspremiene i opphørsåret og de tre følgende år for hvert medlem, beregnet ut fra pensjonsytelsene og lønnsforholdene på opphørstidspunktet. Ingen skal likevel tildeles mer fra premiefondet enn det som trengs for å sikre fortsatt premiebetaling i inntil fem år eller i tilfelle en kortere periode fram til *naadd opptjeningsalder*. Resten av premiefondet skal i tilfelle overføres til foretaket.

§ 15-4 første ledd skal lyde:

(1) Når en pensjonskasse opphører og avvikles, skal midler i *risikoutjevningfondet* overføres til premiefondet.

§ 15-5 sjette ledd skal lyde:

(6) Foretaket kan velge å kun videreføre ytelsesbasert foretakspensjonsordning for arbeidstakere

som er medlem av ordningen på tidspunktet for opprettelse av ny foretakspensjonsordning med engangsbetalt alderspensjon, og som da har 15 år eller mindre igjen til *opptjeningsalderen*. Ved slik videreføring av foretakspensjonsordning, omfattes ikke disse arbeidstakere av femte ledd annet punktum. Femte ledd tredje punktum gjelder tilsvarende.

§ 15-6 tredje ledd skal lyde:

(3) Foretaket kan velge å kun videreføre ytelsesbasert foretakspensjonsordning for arbeidstakere som er medlem av ordningen på tidspunktet for opprettelse av ny innskuddspensjonsordning, og som da har 15 år eller mindre igjen til *opptjeningsalderen*. I så fall skal også medlemmer som er uføre eller arbeidsuføre med rett til sykepenger inngå i den videreførte ordningen. Ved slik videreføring av foretakspensjonsordning, omfattes ikke disse arbeidstakere av annet ledd annet punktum. Medlemmer som nevnt i annet punktum skal ved friskmelding uten rett til uførepensjon gå over til innskuddspensjonsordningen. § 15-5 femte ledd tredje punktum gjelder tilsvarende.

III

I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold gjøres følgende endringer:

§ 1-2 bokstav k og l skal lyde:

k. Medlemmer: arbeidsgiveren og de arbeidstakere som oppfyller opptaksvilkårene i regelverket for pensjonsordningen. Som medlem regnes også *arbeidstaker som er blitt ufør mens han var i foretakets tjeneste, og som det innbetales innskudd for i henhold til forsikring av innskuddsfritak ved uførhet*.

l. Pensjonskapital: innskudd foretatt i samsvar med innskuddsplanen med tillegg av tilført avkastning, *samt tilført innskudd i henhold til forsikring av innskuddsfritak ved uførhet*. Pensjonskapital i livsforsikringsselskap eller pensjonskasse omfatter i tilfelle også andel av *tilleggsavsetninger*.

§ 1-2 bokstav o skal lyde:

o. Regelverket: alle regler og vilkår for pensjonsordningen og medlemmenes rettigheter som er fastsatt i avtale mellom foretaket og en *institusjon samt* tilhørende innskuddsplan.

§ 2-2 skal lyde:

§ 2-2 *Krav til institusjonen*

Pensjonsordning etter loven her kan opprettes ved avtale med

a. institusjon som har tillatelse fra norske myndigheter til å drive virksomhet her i riket som bank,

livsforsikringsselskap, pensjonskasse, *innskuddspensjonsforetak* eller forvaltningsselskap for verdipapirfond,

b. kredittinstitusjon, livsforsikringsselskap, *pensjonsforetak* eller forvaltningsselskap for verdipapirfond som er hjemmehørende i en annen stat innenfor EØS-området og som har adgang til å drive tilsvarende virksomhet som nevnt i bokstav a her i riket.

§ 2-4 skal lyde:

§ 2-4 *Uføreytelser. Ytelser til etterlatte*

(1) Foretak som har alderspensjonsordning etter § 2-1, kan tegne særskilt forsikring etter lov om foretakspensjon som kan gi uførepensjon til medlemmer som helt eller delvis mister ervervsevnen og/eller ytelser til barn og andre etterlatte av medlemmer som *dør*.

(2) Foretaket *skal* tegne forsikring som gir *rett til* innskuddsfritak ved uførhet i samsvar med uføregraden, tilsvarende premiefritak etter lov om foretakspensjon § 6-6. *Forsikringen skal omfatte alle medlemmer som ikke har fylt 67 år, og gi innskuddsfritak i samsvar med uføregraden fram til medlemmet har fylt 67 år.*

(3) *Dersom foretaket har tegnet særskilt forsikring etter lov om foretakspensjon § 6-1 om uførepensjon til medlemmer, løper uførepensjonen så lenge uføregraden er så høy som regelverket krever, men ikke lenger enn til medlemmet har fylt 67 år.*

(4) *Første, annet og tredje ledd gjelder tilsvarende for foretak og frilansere som omfattes av § 2-3 annet ledd. Forsikring som gir innskuddsfritak i alderspensjonsordning etter § 2-3 annet ledd, kan likevel ikke gi rett til innskudd som overstiger innskuddsgrensen i § 2-3 annet ledd.*

§ 2-5 nytt annet ledd skal lyde:

(2) I regelverket skal det fastsettes om *pensjonskapitalen knyttet til* pensjonskapitalbevis i utbetalingsperioden skal:

a. forvaltes i spareavtale med institusjon som nevnt i § 2-2, eller

b. konverteres til *pensjonsforsikring* basert på forutsetninger om dødelighet i livsforsikringsselskap eller i *pensjonskasse* som oppfyller kravene i lov om foretakspensjon § 2-2 annet ledd.

§ 2-5 nåværende annet og tredje ledd blir tredje og fjerde ledd.

§ 2-10 annet ledd bokstav b oppheves. Nåværende bokstav c og d blir bokstav b og c.

§ 3-2 a tredje ledd skal lyde:

(3) Det kan i regelverket fastsettes at medlemmenes pensjonskapital skal forvaltes i ulike eller i samme investeringsportefølje. Utskillingen skal i tilfelle foretas på bakgrunn av medlemmets alder *slik* at pensjonskapitalen for medlemmer med få år igjen til *rett til uttak av pensjon* blir forvaltet på en særlig betryggende måte.

§ 3-4 annet ledd skal lyde:

(2) En særskilt investeringsportefølje sammenettes av *institusjonen i samsvar med retningslinjene for kapitalforvaltningen i livsforsikringsselskaper og pensjonsforetak*.

§ 3-5 første og annet ledd skal lyde:

(1) Et medlem i en ordning med alminnelig forvaltning av pensjonskapitalen har til enhver tid en pensjonskapital tilsvarende summen av de innskudd som er innbetalt for medlemmet, og en forholdsmessig del av avkastning tilført pensjonsordningen i medlemskapsperioden. Hvis ordningen er opprettet i livsforsikringsselskap eller pensjonskasse omfattes i tilfelle også andel av *tilleggsavsetninger*.

(2) Et medlem i en pensjonsordning som forvalter pensjonskapitalen med investeringsvalg har til enhver tid opptjent en pensjonskapital lik summen av de innskudd som er innbetalt for medlemmet med tillegg og fradrag for medlemmets avkastning og tap. Hvis ordningen er opprettet i livsforsikringsselskap eller pensjonskasse omfattes i tilfelle også andel av *tilleggsavsetninger*.

§ 4-2 første ledd skal lyde:

(1) Pensjonsordningen skal omfatte alle arbeidstakere i foretaket som har fylt 20 år, med mindre annet er fastsatt i loven her eller i forskrifter fastsatt av Kongen. Det kan fastsettes lavere alder i regelverket. *I regelverket kan det også fastsettes at arbeidstakere som har fylt 75 år, ikke skal opptas som medlem.*

§ 4-4 skal lyde:

§ 4-4 *Uttak av pensjon i kombinasjon med fortsatt arbeid*

Arbeidstakere som kombinerer uttak av pensjon fra pensjonsordningen med full- eller deltidsstilling i foretaket, beholder sitt medlemskap i pensjonsordningen og har krav på fortsatt innbetaling av innskudd og premie for forsikring av innskuddsfritak ved uførhet. Premie for innskuddsfritak betales likevel bare til fylte 67 år.

§ 4-5 oppheves.

§ 5-2 annet ledd skal lyde:

(2) Er det i ordningens regelverk fastsatt at pensjonskapitalen ved utbetalingsperiodens start skal konverteres *til pensjonsforsikring etter § 2-5 annet ledd bokstav b*, skal det ved anvendelsen av bestemmelsene i første ledd tas hensyn til at dødeligheten er ulik for kvinner og menn.

§ 5-3 annet ledd skal lyde:

(2) *Er det i ordningens regelverk fastsatt at pensjonskapitalen ved utbetalingsperiodens start skal konverteres til pensjonsforsikring etter § 2-5 annet ledd bokstav b*, skal det ved anvendelsen av reglene i første ledd fastsettes et høyere beløp eller en høyere proSENTSATS for kvinner enn for menn, slik at den årlige pensjon innskuddene ventes å gi er uavhengig av medlemmets kjønn. Kongen kan gi nærmere regler om beregning av slike høyere beløp eller proSENTSATSER.

Ny § 5-7 skal lyde:

§ 5-7 *Sammenslåing av pensjonskapital*

Arbeidsgiver kan samtykke til at medlem benytter adgangen etter lov om individuell pensjonsordning § 2-3 annet ledd til å overføre alderspensjonskapitalen i henhold til pensjonskapitalbevis fra en individuell pensjonsspareavtale til pensjonsordningen.

§ 6-1 skal lyde:

§ 6-1 *Opphør av medlemskap*

(1) En arbeidstaker som slutter i foretaket, *opphører* å være medlem av pensjonsordningen. *Dette gjelder ikke arbeidstaker som har sluttet i foretaket som følge av uførhet mens han var i foretakets tjeneste, og som har opptjening etter forsikring for innskuddsfritak.*

(2) Ved opphør av medlemskap beholder medlemmet sin rett til den pensjonskapital som er opptjent ved fratredelsen, med mindre medlemskapet da har vart kortere enn 12 måneder.

(3) Opptjent pensjonskapital kan ikke utbetales til medlemmet annet enn som ytelser etter § 7-4.

§ 6-2 skal lyde:

§ 6-2 *Bevis for opptjent pensjonskapital m.v.*

(1) *Når medlemskapet for en arbeidstaker som har vært medlem i 12 måneder eller mer opphører, skal institusjonen sørge for at det utstedes bevis for opptjent pensjonskapital i henhold til § 3-5 (pensjonskapitalbevis). Pensjonskapitalbeviset utgjør et eget rettsforhold mellom institusjonen og den dokumentet er utstedt til. Bestemmelsene i loven her gjelder for pensjonskapitalbevis så langt de passer. Pen-*

sjonskapitalbeviset kan utstedes elektronisk dersom arbeidstakeren uttrykkelig godtar dette.

(2) Institusjon som utsteder pensjonskapitalbevis skal overføre opptjent pensjonskapital til egen alderspensjonskonto som forvaltes i samsvar med det som er fastsatt i regelverket, med mindre annet avtales mellom kontohaveren og institusjonen i samsvar med § 3-3 første og annet ledd.

(3) Institusjonen dekker kostnadene ved utstedelse av pensjonskapitalbevis. Innehaver av pensjonskapitalbevis dekker administrative kostnader og forvaltningskostnader. Hvis pensjonskapitalbeviset skal forvaltes etter reglene i § 3-2, skal det knyttes administrasjonsreserve til pensjonskapitalbeviset for dekning av kostnader fram til 67 år.

(4) Utenlandske statsborgere som har hatt bopel her i riket i mindre enn tre år ved opphør av medlemskapet, og som deretter bosetter seg i utlandet, kan benytte opptjent pensjonskapital til å sikre rett til pensjon i utenlandsk pensjonsinnretning som ikke omfattes av § 1-1 annet ledd.

(5) Pensjonskapitalbevis utstedt i henhold til reglene i loven her, skal registreres i Fripolisregisteret.

§ 6-3 første ledd skal lyde:

(1) Kontohaveren har rett til å få pensjonskapital i henhold til pensjonskapitalbevis overført til alderspensjonskonto i annen institusjon som nevnt i § 2-2, til annen innskuddspensjonsordning eller til individuell pensjonsspareavtale etter lov 27. juni 2008 nr. 62 om individuell pensjonsordning.

6-4 annet ledd skal lyde:

(2) Kongen kan gi nærmere regler om sammenlåing av pensjonskapitalbevis.

§ 6-4 tredje ledd oppheves.

§ 7-1 skal lyde.

§ 7-1 Alder ved uttak av alderspensjon

(1) Alderspensjon kan tidligst tas ut ved fylte 62 år. Kongen kan fastsette regler om uttak av alderspensjon før fylte 62 år for stillinger som:

- a. medfører uvanlig fysisk eller psykisk belastning for de ansatte, eller
- b. krever at de ansatte har særlige fysiske eller psykiske egenskaper for at arbeidet skal bli tilfredsstillende utført på forsvarlig måte.

(2) Det kan ikke stilles som vilkår i regelverket at alderspensjon bare kan eller må tas ut samtidig med uttak av alderspensjon fra folketrygden. Det kan heller ikke stilles som vilkår at arbeidstaker ikke har heltids- eller deltidsstilling i foretaket eller hos annen arbeidsgiver.

§ 7-2 skal lyde:

§ 7-2 Uttak av alderspensjon

(1) Medlem eller innehaver av pensjonskapitalbevis utstedt etter § 6-2 skal gi pensjonsinnretningen melding som angir fra hvilket tidspunkt alderspensjon skal utbetales. Det er adgang til å ta ut mindre enn full alderspensjon. Alderspensjon kommer uansett til utbetaling ved fylte 75 år, med mindre medlemmet eller innehaveren av pensjonskapitalbeviset gir særskilt melding om at pensjon ikke skal utbetales.

(2) Arbeidstakere som kombinerer uttak av alderspensjon fra pensjonsordningen med full- eller deltidsstilling i foretaket, mottar pensjonskapitalbevis bare for den delen av pensjonskapitalen som skal tas ut.

(3) Graden av uttak av pensjonskapitalen kan likevel ikke være mindre enn det som er nødvendig for at årlig alderspensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Uttaksgraden kan endres ved fylte 67 år og deretter på tidspunkter fastsatt i regelverket. Innehaver av pensjonskapitalbevis kan uansett på ethvert tidspunkt etter uttak endre uttaksgraden til fullt uttak av pensjon.

(4) Innskudd som innbetales for medlemmet etter uttak av pensjon, tilføres pensjonskapitalen. Det samme gjelder avkastning tilført medlemmets pensjonskapital. Etter endring av uttaksgraden etter annet ledd skal det foretas omregning av årlig pensjonsytelse.

(5) For medlem som mottar uførepensjon og skal ta ut alderspensjon, gjelder foretakspensjonsloven § 5-7 b fjerde ledd tilsvarende.

§ 7-3 skal lyde:

§ 7-3 Forvaltning av pensjonskapitalsbevis med rett til straks begynnende alderspensjon

(1) Innehaver av pensjonskapitalbevis med rett til straks begynnende alderspensjon kan kreve at pensjonskapitalbeviset slås sammen med annet pensjonskapitalbevis som gir rett til straks begynnende alderspensjon, forutsatt at pensjonskapitalbevisene forvaltes av samme institusjon. Ved sammenlåing skal institusjonen utstede pensjonskapitalbevis for samlet pensjonskapital. Innehaveren kan også velge å benytte pensjonskapital knyttet til pensjonskapitalbevis med rett til straks begynnende alderspensjon til engangspremie for tillegg til alderspensjonsytelsen i henhold til individuell pensjonsforsikringsavtale etter lov om individuell pensjonsordning eller fripolise utgått fra ytelsesbasert tjenestepensjonsordning etter foretakspensjonsloven, dersom den institusjon det gjelder samtykker.

(2) Medlem eller innehaver av pensjonskapitalbevis skal uten hensyn til det som er bestemt i regel-

verket etter § 2-5 annet ledd, i melding om uttak av alderspensjon velge om pensjonskapitalen knyttet til pensjonskapitalbevis i utbetalingsperioden skal:

- a. forvaltes ved pensjonsspareavtale i institusjon som nevnt i § 2-2, eller
- b. konverteres til pensjonsforsikringsavtale basert på forutsetninger om dødelighet i livsforsikrings-selskap eller i pensjonskasse som oppfyller kravene i lov om foretakspensjon § 2-2 annet ledd.

§ 7-4 skal lyde:

§ 7-4 Utbetaling av alderspensjon

(1) Alderspensjon skal utbetales i et fastsatt antall år fra uttak av pensjon og minst til fylte 77 år, men ikke i noe tilfelle i mindre enn 10 år. Medlem eller innehaver av pensjonskapitalbevis kan kreve at alderspensjon skal utbetales i en lengre periode. Både institusjonen og medlem eller innehaver av pensjonskapitalbevis kan likevel kreve at utbetalingstiden settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp.

(2) Pensjonsforsikringsavtale kan likevel gi rett til livsvarige alderspensjonsytelser.

(3) Er alderspensjonen garantert av institusjonen, kan pensjonsytelsen ikke settes ned før etter 10 år. Dersom institusjonen ikke garanterer alderspensjonen, skal pensjonen i et enkelt år ikke utgjøre en større andel av pensjonskapitalen enn dette året utgjør av gjenværende utbetalingsperiode. Ved beregning av gjenværende utbetalingsperiode skal det tas utgangspunkt i at pensjonen skal løpe fram til minst fylte 77 år og i alle tilfelle i minst 10 år.

Ny § 7-5 skal lyde:

§ 7-5 Forsikringsteknisk omregning av pensjonsforsikring

(1) Dersom tidspunktet for utbetaling, størrelsen av pensjonsytelsen, utbetalingsperioden eller opphørstidspunktet endres, skal alderspensjon i henhold til pensjonsforsikringsavtale omregnes på forsikringsteknisk grunnlag ut fra beregningsgrunnlaget på endringstidspunktet. Slike endringer kan ikke gjøres etter fylte 75 år.

(2) Pensjonsforsikringsavtale etter § 7-3 annet ledd bokstav b kan ikke senere omdannes til pensjonsspareavtale. Pensjonsforsikringsavtale med rett til livsvarige alderspensjonsytelser kan ikke kreves omdannet til pensjonsforsikringsavtale med annet bestemt opphørstidspunkt.

Ny § 7-6 skal lyde:

§ 7-6 Opplysningsplikt om pensjonsytelser mv.

(1) Pensjonsinnretningen skal i løpet av det året en arbeidstaker fyller 61 år gi vedkommende infor-

masjon om beregnet årlig pensjonsytelse ved uttak av pensjon fra hvert av årene fra fylte 62 til 67 år, henholdsvis med og uten fortsatt opptjening av alderspensjon fram til fylte 67 år. Det skal også gis informasjon om retten til pensjonsopptjening ved arbeid etter fylte 67 år.

(2) Det skal samtidig gis informasjon om retten til å velge om pensjonskapitalen knyttet til pensjonskapitalbevis i utbetalingsperioden skal forvaltes som en spareavtale eller konverteres til en forsikring, og betydningen av dette.

(3) Første og annet ledd gjelder tilsvarende når pensjonsinnretningen mottar melding om uttak av pensjon etter § 7-2 før fylte 67 år.

(4) Informasjon etter denne bestemmelsen skal gis skriftlig, og på en oversiktlig og lett forståelig måte.

(5) Kongen kan gi nærmere regler om opplysningsplikt for pensjonsinnretninger.

Ny § 7-7 skal lyde:

§ 7-7 Gjenværende pensjonskapital ved dødsfall

(1) Når medlem eller innehaver av pensjonskapitalbevis dør skal pensjonskapital, med unntak for pensjonskapital som er konvertert til pensjonsforsikringsavtale, benyttes til barnpensjon til de barn medlemmet ved sin død forsørget eller pliktet å forsørge og pensjon til ektefelle, samboer eller registrert partner i samsvar med reglene i annet til femte ledd.

(2) Barnpensjon utbetales etter reglene i § 7-4. Pensjonen skal opphøre når barnet fyller 21 år.

(3) Er pensjonskapitalen større enn det som trengs for å sikre hvert barn en årlig pensjon etter annet ledd på 1 G, benyttes gjenværende kapital til å gi ektefelle, samboer eller registrert partner pensjon i minst 10 år. Bestemmelsen i § 7-4 tredje ledd annet punktum og bestemmelsene i lov om foretakspensjon §§ 7-3 og 7-8 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende for etterlattepensjon etter bestemmelsen her.

(4) Overstiger pensjonskapitalen det som trengs for å gi barna pensjon etter paragrafen her, og har ingen rett til pensjon etter tredje ledd, utbetales gjenværende pensjonskapital som engangsbeløp til dødsboet.

(5) Har etterlatt ektefelle, registrert partner eller samboer som gis pensjon etter reglene i tredje ledd også rett til pensjon etter forsikring tegnet etter § 2-4 første ledd, gjelder reglene om ervervsprøving i lov om foretakspensjon §§ 7-5 og 7-6. I så fall anses pensjon etter reglene i tredje ledd som ervervsinntekt.

§ 8-1 første ledd skal lyde:

(1) Pensjonsordningens midler omfatter pensjonskapitalen til enhver tid og innskuddsfond. Er pensjonsordningen opprettet i livsforsikrings-selskap

eller pensjonskasse, inngår også *tilleggsavsetninger tilordnet* pensjonsordningen.

§ 9-3 første ledd bokstav b skal lyde:

- b. *premie for forsikring av innskuddsfritak ved uførhet og uførepensjon etter reglene i foretakspensjonsloven § 6-1.*

§ 10-2 tredje ledd skal lyde:

(3) Bestemmelsene i første og annet ledd er ikke til hinder for at det fastsettes felles innskuddsplan for alle medlemmene i *pensjonsordningen*.

§ 12-1 femte ledd skal lyde:

(5) Har det foretak som deles pensjonsordning i pensjonskasse skal pensjonskassen avvikles etter § 13-3 fjerde ledd, likevel slik *at egenkapital* deles og tilordnes hvert av de nye foretakene på grunnlag av opptjent pensjonskapital for hvert foretaks gruppe av medlemmer.

§ 13-3 annet ledd skal lyde:

(2) Innskuddsfondet fordeles mellom medlemmene på grunnlag av innskuddet for hvert medlem i opphørsåret. Ingen skal likevel tildeles mer fra innskuddsfondet enn det som trengs for å sikre fortsatt innbetaling av innskudd i inntil 5 år eller i tilfelle en kortere periode fram til *uttak av alderspensjon fra pensjonsordningen ved fylte 67 år*. Resten av innskuddsfondet tilbakeføres til foretaket.

§ 14-1 tredje ledd skal lyde:

(3) Annet ledd gjelder ikke arbeidstakere som *på grunn av alder ikke har rett etter regelverket til å bli medlem av foretakspensjonsordningen*, eller som for øvrig ikke har rett til å bli medlem av foretakspensjonsordningen etter reglene i lov om foretakspensjon kapittel 3, med mindre annet er fastsatt i regelverket. Innskuddspensjonsordningen videreføres for slike arbeidstakere.

IV

I lov 21. desember 2005 nr. 124 om obligatorisk tjenestepensjon gjøres følgende endringer:

§ 4 første og annet ledd skal lyde:

(1) Oppretter et foretak en pensjonsordning med innskuddspensjon skal foretaket etter innskuddsplanen hvert år betale innskudd til alderspensjon for medlemmene. Innskuddet skal minst utgjøre 2 prosent av den lønn mellom 1 og 12 G som det enkelte medlem mottar fra foretaket i løpet av innskuddsåret, jf. innskuddspensjonsloven § 5-5. Kongen kan fastsette nærmere regler om beregning av *innskudd*.

(2) Det skal i regelverket for pensjonsordningen fastsettes at det for medlemmer som blir uføre skal være innskuddsfritak *ved* uførhet i samsvar med uføregraden dersom uføregraden er 20 prosent eller mer. Uføregraden fastsettes etter reglene i foretakspensjonsloven § 6-2. Innskuddsfritaket løper så lenge uføregraden er 20 prosent eller mer, men ikke lenger enn til medlemmet *fyller 67 år*. Foretaket skal dekke premiekostnadene ved innskuddsfritak *ved* uførhet i tillegg til innskudd etter første ledd.

§ 5 annet, tredje og fjerde ledd skal lyde:

(2) Har pensjonsplanen en utbetalingstid på 10 år *fra opptjeningsalder* skal en klart overveiende del av arbeidstakerne sikres en alderspensjon som minst tilsvare alderspensjon fra en pensjonsordning med innskuddspensjon som oppfyller minstekravene i § 4.

(3) Har pensjonsplanen en utbetalingstid som er lenger enn 10 år *fra opptjeningsalder* skal merverdien av dette vektlegges ved avgjørelsen av om en klart overveiende del av arbeidstakerne sikres en alderspensjon som minst tilsvare alderspensjon fra en pensjonsordning med innskuddspensjon som oppfyller minstekravene i § 4.

(4) Dersom et foretak benytter adgangen i foretakspensjonsloven § 3-9 annet ledd til å holde arbeidstakere med mindre enn 10 år igjen til *opptjeningsalder* utenfor pensjonsordningen, skal foretaket for disse arbeidstakerne opprette en pensjonsordning med innskuddspensjon som oppfyller kravene i § 4.

V

I lov 27. juni 2008 nr. 62 om individuell pensjonsordning gjøres følgende endringer:

§ 2-1 første ledd skal lyde:

(1) Pensjonsspareavtalen skal inngås skriftlig. Før avtalen inngås skal institusjonen gi kunden relevante eksempler på ulike innskuddsnivåer og antatt alderspensjonskapital ved *62 år og 67 år*, inkludert informasjon om usikkerheten i beregningsforutsetningene.

§ 2-2 første ledd skal lyde:

(1) Avtalen skal inneholde en betalingsplan som fastsetter hvilke årlige innbetalinger kunden skal foreta. *Kunden kan fortsette innbetaling inntil kunden har fylt 75 år*.

§ 2-3 annet ledd skal lyde:

(2) Alderspensjonskapitalen i henhold til pensjonskapitalbevis som nevnt i første ledd kan overføres til en annen pensjonsspareavtale som kunden har, og inngå i alderspensjonskapitalen knyttet til denne

avtalen, forutsatt at avtalene forvaltes av samme institusjon. Som annen pensjonspareavtale regnes her også pensjonskapitalbevis utstedt etter innskuddspensjonsloven § 6-2 og innskuddspensjonsordning som kunden er medlem av.

§ 2-4 skal lyde:

§ 2-4 Alder ved uttak av alderspensjon mv.

(1) Kunden kan tidligst ta ut alderspensjon ved fylte 62 år. Kunde som har adgang til å ta ut alderspensjon fra lovregulert offentlig eller privat tjenestepensjonsordning på et tidligere tidspunkt kan likevel ta ut alderspensjon fra samme eller fra et senere tidspunkt.

(2) Det kan ikke stilles som vilkår i pensjonsavtalen at alderspensjon bare kan eller må tas ut samtidig med uttak av alderspensjon fra folketrygden. Det kan heller ikke stilles som vilkår at kunden ikke har heltids- eller deltidstilling.

(3) Har kunden rett til uføreytelser fra folketrygden, men ikke rett til uføreytelser etter pensjonsavtalen som nevnt i § 3-6, kan kunden kreve at institusjonen utsteder pensjonskapitalbevis med rett til straks begynnende pensjon som omfatter pensjonskapitalen på utstedelsestidspunktet. Pensjonskapitalbeviset skal forvaltes i henhold til egen spareavtale. Årlig ytelse fastsettes i samsvar med uføregraden og etter § 2-7 tredje til femte ledd så langt de passer, og utbetales så lenge kunden har rett til uføreytelser fra folketrygden. Gjenværende pensjonskapital utbetales etter reglene om alderspensjon.

§ 2-5 skal lyde:

§ 2-5 Uttak av alderspensjon. Pensjonskapitalbevis

(1) Kunden skal gi pensjonsinnretningen melding som angir fra hvilket tidspunkt alderspensjon skal utbetales. Det er adgang til å ta ut mindre enn full alderspensjon etter reglene i § 2-7 annet ledd. Alderspensjon kommer uansett til utbetaling ved fylte 75 år, med mindre medlemmet eller innehaveren av pensjonskapitalbeviset gir særskilt melding om at pensjon ikke skal utbetales.

(2) Ved uttak av alderspensjon skal institusjonen utstede pensjonskapitalbevis med rett til straks begynnende alderspensjon. Pensjonskapitalbeviset kan slås sammen med pensjonskapitalbevis utstedt i henhold til innskuddspensjonsloven eller annen pensjonspareavtale som gir arbeidstakeren rett til uttak av alderspensjon, forutsatt at avtalene forvaltes av samme institusjon. Ved sammenslåing skal institusjonen utstede pensjonskapitalbevis for samlet pensjonskapital.

(3) Uttak av pensjon er ikke til hinder for at kunden fortsetter innbetaling av innskudd i henhold til pensjonspareavtalen. Innskudd og avkastning av

innskudd tilføres pensjonskapitalen. Det foretas om- beregning av årlig pensjonsytelse etter regler fastsatt i pensjonsavtalen.

§ 2-6 skal lyde:

§ 2-6 Forvaltning av pensjonskapitalen i utbetalingsperioden

(1) I utbetalingsperioden skal pensjonskapital knyttet til pensjonskapitalbevis utstedt etter § 2-5 forvaltes i egen spareavtale, med mindre kunden velger å konvertere pensjonskapitalbeviset til pensjonsforsikringsavtale i samsvar med bestemmelsene i kapittel 3, eller annet følger av annet ledd eller § 2-5 annet ledd.

(2) Kunden kan i stedet benytte pensjonskapital knyttet til pensjonskapitalbeviset som engangspremie for tillegg til alderspensjonsytelsen i henhold til pensjonsforsikringsavtale etter innskuddspensjonsloven § 7-3 første ledd bokstav b eller fripolise utgått fra ytelsesbasert tjenestepensjonsordning etter foretaks- pensjonsloven, dersom den institusjon det gjelder samtykker.

§ 2-7 skal lyde:

§ 2-7 Utbetaling av alderspensjon

(1) Dersom pensjonskapitalen skal forvaltes i henhold til spareavtale skal alderspensjon utbetales i et fastsatt antall år fra uttak av pensjon og minst til fylte 77 år, men ikke i noe tilfelle i mindre enn 10 år. Både institusjonen og kunden kan likevel kreve at utbetalingstiden settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig alderspensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp.

(2) Kunden kan bestemme at alderspensjon skal utbetales i en lengre periode enn fastsatt i første ledd første punktum, men ikke lenger enn at årlig uttak av alderspensjon minst utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Utbetalingsperiodens lengde kan endres ved fylte 67 år og for øvrig etter avtale mellom kunden og pensjonsinnretningen. Kunden kan uansett på ethvert tidspunkt etter uttak endre uttaksggraden til fullt uttak av pensjon.

(3) Pensjonsytelsen i et enkelt år fastsettes med sikte på at den ikke skal utgjøre en større andel av pensjonskapitalen enn den andelen det aktuelle året utgjør av den gjenværende utbetalingsperioden beregnet etter første eller annet ledd. Det kan avtales at pensjonsytelsen etter 10 års utbetaling skal settes ned, men ikke med mer enn 50 prosent. Ved fastsettelse av årlig pensjonsytelse tas det hensyn til forhold som nevnt i fjerde og femte ledd.

(4) Kunden kan kreve at utbetalingen av alderspensjonen skal utsettes eller at alderspensjonen ikke skal utbetales i den utstrekning kunden mottar lønn. Kunden kan også kreve at den årlige pensjonsytelsen

i den første delen av utbetalingsperioden og for et bestemt antall år bare skal utgjøre en mindre del av pensjonsytelsen beregnet etter annet ledd. Ikke utbetalt alderspensjon blir værende i pensjonskapitalen.

(5) Avtalt tidspunkt for opphør, utbetaling eller nedsettelse av alderspensjonen kan senere endres innenfor rammen av paragrafen her.

§ 2-8 annet ledd skal lyde:

(2) Ved kundens død skal pensjonskapital som forvaltes i pensjonsspareavtale benyttes til barnepensjon eller i tilfelle til etterlattepensjon til ektefelle, registrert partner eller samboer etter reglene i innskuddspensjonsloven § 7-4. Det samme gjelder pensjonskapital som forvaltes i spareavtale i henhold til § 2-6 første ledd.

§ 2-9 annet ledd skal lyde:

(2) Innskuddsfritaket løper så lenge uføregraden er minst 20 prosent, men ikke lenger enn fram til kunden har fylt 67 år.

§ 3-1 skal lyde:

§ 3-1 *Pensjonsforsikringsavtale*

(1) Pensjonsforsikringsavtale skal inngås i samsvar med og er undergitt reglene i forsikringsavtaleloven Del B for så vidt ikke annet følger av loven her. Institusjonen kan ikke kreve gebyr for inngåelsen av pensjonsforsikringsavtalen, med mindre dette er særskilt avtalt med den enkelte kunde.

(2) Pensjonsforsikringsavtalen skal angi hvilke ytelser som omfattes og vilkårene for utbetaling, samt hvilke premier og vederlag for tjenester kunden skal betale. *Utbetalingen av alderspensjon skal skje så lenge kunden lever. Det kan likevel avtales at utbetalingen av alderspensjon skal opphøre eller settes ned ved fylte 77 år eller senere, men ikke i noe tilfelle før alderspensjon har vært utbetalt i 10 år.*

(3) *Årlig premie skal beregnes slik at pensjonsforsikringen vil være fullt betalt når kunden fyller 67 år. Kunden kan fortsette innbetaling av den årlige premie inntil kunden har fylt 75 år dersom institusjonen samtykker i at slik premie benyttes som engangspremie for tillegg til årlig pensjonsytelse.*

(4) Skal pensjonskapitalen forvaltes i særskilt investeringsportefølje, gjelder § 2-1 sjetten ledd tilsvarende.

(5) Dersom pensjonsforsikringsavtalen opphører før kunden har tatt ut alderspensjon, skal institusjonen utstede et pensjonsbevis. Pensjonsbeviset skal angi kundens rett til opptjent pensjon og tilhørende pensjonskapital på opphørstidspunktet, samt de vederlag for tjenester som kunden skal betale etter opphørstidspunktet.

(6) *Retten til alderspensjon med tilhørende premiereserve faller bort ved kundens død.*

§ 3-2 skal lyde:

§ 3-2 *Alder ved uttak av pensjon mv.*

(1) *Kunden kan tidligst ta ut alderspensjon ved fylte 62 år. Kunde som har adgang til å ta ut alderspensjon fra lovregulert offentlig eller privat tjenestepensjonsordning på et tidligere tidspunkt, kan likevel ta ut alderspensjon fra samme eller fra et senere tidspunkt. Alderspensjonen kan likevel ikke tas ut før fylte 67 år dersom årlig pensjonsytelse i samsvar med § 3-3 utgjør mindre enn om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp.*

(2) *Det kan ikke stilles som vilkår i pensjonsforsikringsavtalen at alderspensjon bare kan eller må tas ut samtidig med uttak av alderspensjon fra folketrygden. Det kan heller ikke stilles som vilkår at kunden ikke har heltids- eller deltidsstilling.*

§ 3-3 skal lyde:

§ 3-3 *Uttak av alderspensjon*

(1) *Kunden skal gi pensjonsinnretningen melding som angir fra hvilket tidspunkt alderspensjon skal utbetales. Dersom det ikke er sendt melding om uttak av alderspensjon innen fylte 75 år skal pensjonen uansett utbetales.*

(2) *Kunden kan i meldingen bestemme at den årlige pensjonsytelsen i den første delen av utbetalingsperioden og for et bestemt antall år bare skal utgjøre en del av pensjonsytelsen. Graden av uttak av pensjonskapital kan likevel ikke være mindre enn det som er nødvendig for at samlet årlig pensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp. Størrelsen på uttaket kan endres ved fylte 67 år eller på senere tidspunkt fastsatt i pensjonsforsikringsavtalen. Uttaksgraden kan på ethvert tidspunkt etter uttak endres til fullt uttak av pensjon. Ved fylte 75 år skal uttaket uansett endres til fullt uttak. Ikke utbetalt alderspensjon blir værende i pensjonskapitalen (premiereserven).*

(3) *Avtalt utbetalingstid kan settes ned til det antall hele år som er nødvendig for at samlet årlig pensjon utgjør om lag 20 prosent av folketrygdens grunnbeløp.*

(4) *Ved endringer i uttak i samsvar med paragrafen her skal reglene for omregning i § 3-9 anvendes.*

§ 3-4 første ledd skal lyde:

(1) Dersom pensjonsforsikringsavtalen fastsetter at pensjonskapitalen skal forvaltes i en egen investeringsportefølje eller at størrelsen på pensjonsytelsene ikke er garantert av institusjonen, skal alderspensjonen i et enkelt år fastsettes med sikte på at den ikke skal utgjøre en større andel av premiereserven enn

den andelen det aktuelle året utgjør av den gjenværende utbetalingsperioden. Ved fastsettelsen av årlig pensjonsytelse kan det tas hensyn til avtale om nedsettelse av pensjonsytelsen som nevnt i § 3-3 tredje ledd, samt forhold som nevnt i § 3-3 annet ledd.

§ 3-5 annet ledd skal lyde:

(2) Premiefritaket løper så lenge uføregraden er 20 prosent *eller mer*, men ikke lenger enn fram til kunden *har fylt 67 år*.

§ 3-6 annet ledd skal lyde:

(2) Uførepensjonen skal tilsvare den alderspensjonen kunden ville ha rett til ved *uttak av alderspensjon ved fylte 67 år eller en fastsatt del av slik alderspensjon*.

§ 3-6 fjerde ledd skal lyde:

(4) *Rett til uføreytelser etter annet eller tredje ledd skal i alle tilfelle opphøre når kunden har fylt 67 år eller ved kundens død.*

§ 3-7 annet ledd skal lyde:

(2) Ektefelle-, partner- og samboerpensjon løper fra kundens død og til den etterlattes død. Det kan avtales at ektefelle-, partner- og samboerpensjon skal opphøre når pensjon er utbetalt i 10 år, men ikke i noe tilfelle før den etterlatte har fylt 77 år. § 3-3 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 3-8 tredje ledd skal lyde:

(3) Barnepensjonen utbetales fra kundens død og opphører ved barnets død, likevel senest når barnet fyller 21 år. § 3-3 tredje ledd gjelder tilsvarende.

§ 3-9 første ledd skal lyde:

(1) *Dersom tidspunktet for utbetaling, størrelsen av pensjonsytelsen, utbetalingsperioden eller opphørstidspunktet endres, skal alderspensjonsytelsen omregnes på forsikringsteknisk grunnlag ut fra beregningsgrunnlaget på endringstidspunktet. Slike endringer kan ikke gjøres etter fylte 70 år.*

§ 5-2 første ledd skal lyde:

(1) Institusjon som har inngått individuell pensjonsavtale etter skatteloven (IPA), skal utstede pensjonskapitalbevis etter § 2-3 første ledd, eller forsikringsbevis tilsvarende reglene i § 3-1 femte ledd om pensjonsbevis, i henhold til kontoutskrift senest pr. 31. desember 2008.

§ 5-4 første ledd skal lyde:

(1) Pensjonskapitalbevis utstedt etter § 5-2 første ledd kan benyttes av kunden etter § 2-5 annet ledd.

Har kunden fripolise utgått fra ytelsesbasert tjenstepensjonsordning etter foretakspensjonsloven, kan pensjonskapitalen som følger av pensjonskapitalbeviset benyttes som engangspremie til alderspensjon etter fripolisen, forutsatt at institusjonen som forvalter fripolisen samtykker.

VI

I lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-18 skal lyde:

§ 2-18 Etablering av godtgjørelsesordning

Departementet kan ved forskrift fastsette nærmere regler for å sikre at finansinstitusjoner fastsetter og til enhver tid har og praktiserer en godtgjørelsesordning for hele foretaket som omfatter alle ansatte og tillitsvalgte. Slik godtgjørelsesordning skal ha særskilte regler for ledende ansatte, for andre ansatte og tillitsvalgte med arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering og for andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse, samt for andre ansatte og tillitsvalgte med kontrolloppgaver. Godtgjørelsesordningen skal være i samsvar med foretakets overordnede mål, risikotoleranse og langsiktige interesser. Godtgjørelsesordningen skal bidra til å fremme god styring av og kontroll med foretakets risiko, og ikke oppfordre til å ta for høy risiko.

Forskriften kan inneholde forskjellige regler om gjennomføring av kravene til godtgjørelsesordninger avhengig av det enkelte foretaks størrelse, organisasjon og virksomhetsområde.

§ 2-19 skal lyde:

§ 2-19 Krav til godtgjørelsesordninger

I forskrift gitt med hjemmel i § 2-18 kan det fastsettes nærmere krav til godtgjørelsesordning for tillitsvalgte, for ledende ansatte, for andre ansatte med arbeidsoppgaver av betydning for foretakets risikoeksponering og for andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse, samt for andre ansatte med kontrolloppgaver, som blant annet omfatter:

- a) hvilke grupper av ansatte og tillitsvalgte i foretaket som skal omfattes av ordningen,
- b) forholdet mellom fast godtgjørelse og prestasjonsbetinget godtgjørelse,
- c) kriterier for fastsettelse av prestasjonsbetinget godtgjørelse som bygger på en kombinasjon av resultater oppnådd over tid av den enkelte ansatte, det forretningsområdet denne er tilknyttet, og foretakets samlede resultater,
- d) forholdsmessig opptjening av prestasjonsbetinget godtgjørelse over et fastsatt antall år,
- e) hvor stor del av prestasjonsbetinget godtgjørelse

som skal kunne bestå av aksjer, egenkapitalbevis eller rett til annen godtgjørelse som ikke utbetales kontant,

- f) vilkår om at prestasjonsbetinget godtgjørelse bare opptjenes eller utbetales for så vidt dette er forsvarlig ut fra foretakets finansielle stilling, og vil bli redusert eller bortfalle dersom foretakets økonomiske stilling vesentlig forverres,
- g) at garantert prestasjonsbetinget godtgjørelse kan bare benyttes i særlige tilfelle,
- h) ansattes og tillitsvalgtes plikt til å avstå fra transaksjoner til sikring av prestasjonsbetinget godtgjørelse,
- i) at sluttvederlag ved opphør av arbeidsforholdet skal tilpasses de resultater som er oppnådd over tid, og utformes slik at utilfredsstillende resultater ikke blir belønnet.

VII

1. Loven trer i kraft 1. januar 2011.
2. Pensjonsinnretningen har adgang til å utsette utbetaling av alderspensjon fram til 1. juni 2011 til personer som før 1. juni 2011 sender melding om uttak av pensjon etter foretakspensjonsloven kapittel 5 avsnitt II a og innskuddspensjonsloven §§ 7-1 til 7-5, i den grad dette er nødvendig av administrative hensyn.
3. Gjeldende § 3-10 annet ledd i foretakspensjonsloven og § 4-4 annet ledd i innskuddspensjonsloven om at arbeidstakere som mottar Avtalefestet Pensjon (AFP) kan fortsette som medlem av pensjonsordningen når dette følger av ordningens regelverk, skal fortsatt gjelde for medlemmer av foretakspensjonsordning eller innskuddspensjonsordning som er født før desember 1948. Pensjonsopptjeningen opphører uansett ved fylte 67 år. Det samme gjelder medlemskap i innskuddspensjonsordning.
4. Kongen kan fastsette øvrige overgangsregler.

Oslo, i finanskomiteen, den 2. desember 2010

Torgeir Micaelsen

leder

Gerd Janne Kristoffersen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen, datert 24. november 2010

Trykkfeil i Prop. 6 L (2010–2011)

Jeg viser til Prop. 6 L (2010–2011), fremmet 22. oktober 2010. I den foreslåtte lovteksten er det tre trykkfeil. To er manglende oppretting av henvisning i lovtekst etter flytting av materielle bestemmelser. Den tredje feilen er at det på ett sted står 2010 i stedet for 2011.

Lovforslaget del V

I lov om individuell pensjonsordning foreslås det at gjeldende § 2-6 annet ledd endres. Innholdet i gjeldende § 2-6 annet ledd flyttes til § 2-5 annet ledd. Paragraf 5-4 viser til § 2-6 annet ledd. Denne henvisningen er ved en feiltakelse ikke foreslått endret til en henvisning til § 2-5 annet ledd.

I lov om individuell pensjonsordning foreslås det at § 3-1 fjerde ledd blir nytt femte ledd. Paragraf 5-2 første ledd viser til § 3-1 fjerde ledd. Denne henvisningen er ved en feiltakelse ikke foreslått endret til en henvisning til § 3-1 femte ledd.

Feilene vil kunne rettes ved følgende lovforslag i del V (endringene er understreket):

§ 5-4 første ledd skal lyde:

Pensjonskapitalbevis utstedt etter § 5-2 første ledd kan benyttes av kunden etter § 2-5 annet ledd. Har kunden fripolise utgått fra ytelsesbasert tjenestepensjonsordning etter foretakspensjonsloven, kan pensjonskapitalen som følger av pensjonskapitalbeviset benyttes som engangspremie til alderspensjon

etter fripolisen, forutsatt at institusjonen som forvalter fripolisen samtykker.

§ 5-2 første ledd skal lyde:

Institusjon som har inngått individuell pensjonsavtale etter skatteloven (IPA), skal utstede pensjonskapitalbevis etter § 2-3 første ledd, eller forsikringsbevis tilsvarende reglene i § 3-1 femte ledd om pensjonsbevis, i henhold til kontoutskrift senest pr. 31. desember 2008.

Lovforslaget del VI

Etter forslaget til overgangsregler i del VI punkt 2 har pensjonsinnretningene adgang til å utsette utbetaling av alderspensjon fram til 1. juni 2011 til personer som før 1. juni 2010 sender melding om uttak av pensjon. Det er en feil at tidspunktet for fremsatt melding er satt til før 1. juni 2010. Riktig dato skal være før 1. juni 2011.

Feilen kan rettes ved følgende endring i lovforslaget del VI punkt 2 (endringen er i kursiv):

2. Pensjonsinnretningen har adgang til å utsette utbetaling av alderspensjon fram til 1. juni 2011 til personer som før 1. juni 2011 sender melding om uttak av pensjon etter foretakspensjonsloven kapittel 5 avsnitt II a og innskuddspensjonsloven §§ 7-1 til 7-5, i den grad dette er nødvendig av administrative hensyn.

Ingen av forslagene til rettinger innebærer materielle endringer.

